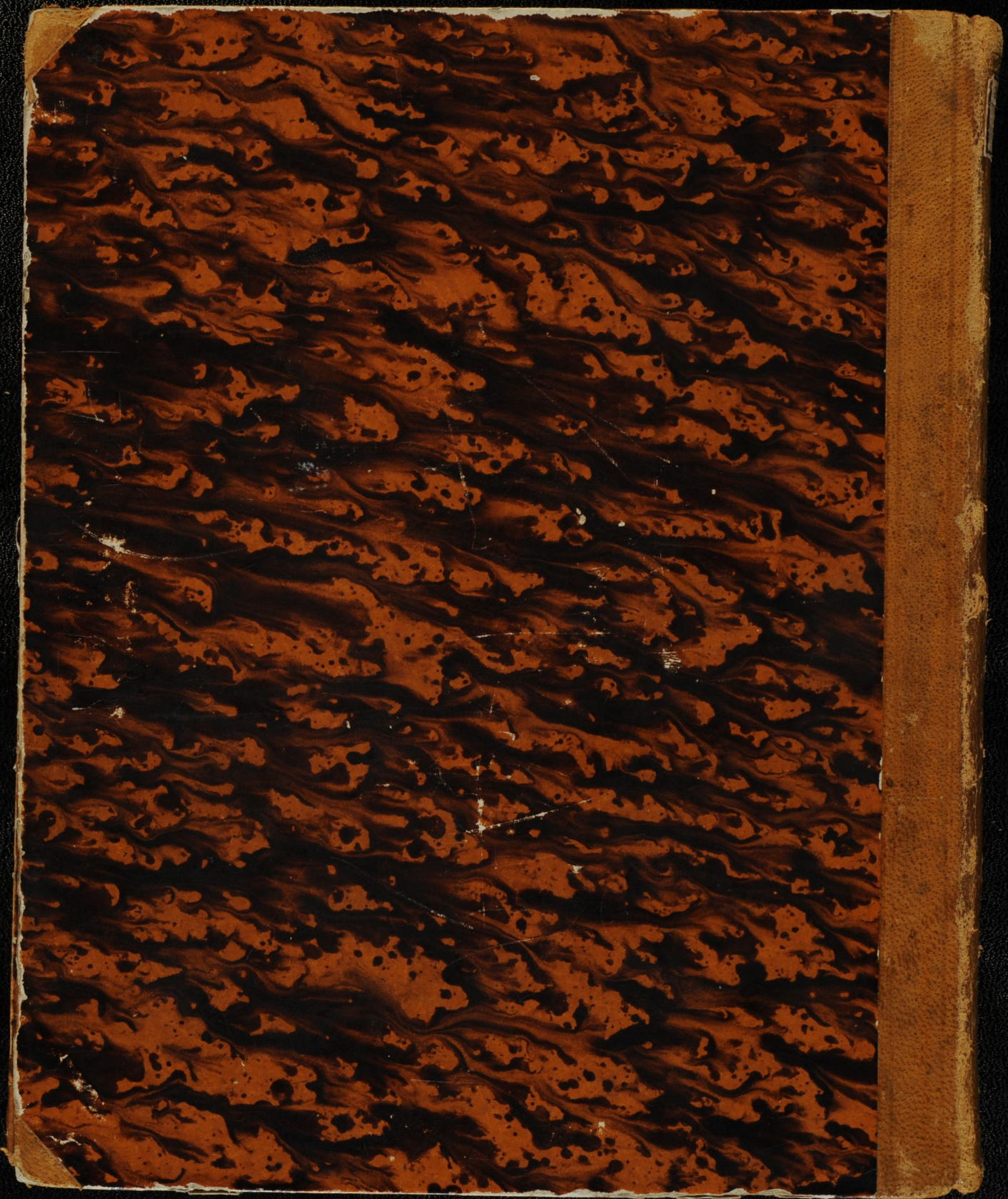

9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

RMK. I.

832

ALPHABET
IMMEDIATE
VARI
NEUTRAL
TABLA

1850.

832

Docce nos
O R A R E ,
Quin &
P R A E D I C A R E &c.

az az,
I M A D K O Z A S R A és P R A E -
dicatio írásra-fételre, és a'nak
meg-tanulására-való me-
sterseges

T A B L A K.

Avagy,
Eggynehány-féle világos és mindenektől
meg-érthető

U T - M U T A T A S O K vagy
M O D O K ;

Mellyek Serént ki ki magatul-is, mind Magában s-mind
Haza-nepe közöt, sőt Gyülekezetekben-is (melly az Prae-
dicátorok tiéi) igen könnyen, rendessen, fontosán s-ha-
sossan az szükségekhez képest K Ö N T Ö R Ö G -

H E T , P R A E D I C A L H A T ,
és az Prædicatiohar Meg-tanulhatya.

M E D G Y E S I P A L A L T A L .

B A R T F A N . Nyomtatott 1650 Efstendőben.

Fejedelmi ründöklő Felsőfeggel

Tekéntetes és Nagyságos

FEJEDELEM ASZSZONYNAK

LORANTFI SV-
SANNANAK,

Nehajb. e. Fényes FEJEDELEMNEK

RAKOCI GYÖRGY-
NEK,

Isten Kegyelmeiségéből Erdély Országának FEJEDEL-
MENEK, Magyar Ország nagy Részének, többire maga-
joszágoztselekedeti által URANAK, és Székelyek ISPA-
NYANAK meg-hagyott ÖZVEGYENEK; Isten A-
nyaszentegyházának Nemzetünkben kegyes DAJKA JA-
NANAK, a'ban az Sz. Írásbéli tíű: a finnum Igazlagnak erőls ol-
talmának, és két kézzel elő-mozdetojának; Nekem Ke-
gyelmes ASZSZONYOMNAK: Serentsés hoűű
életet és minden Kegyelemben bővölködést
kévának!

EGYELMES Aszszonyom.
Mikor ember valamelly-felé meg-indul,
kettőre nagy gondja vagyon. 1. hogy Ut-
tyát fel-talállyá; 2. hogy el ne vétse azt.
Bezzeg jól esik ez ilyen embernek, ha
kérdelkedvén jó utban igazéttatik: de sokkal jobban, mi-
dön azt vélvén, hogy vagy az jobb, vagy csak az általab

ELŐL-JARO BESZED.

úton mégyen, kérdezkedés nélkül is más Ján börtsek ma-
gátul érteni adja, hogy nem az vagy a' jó, vagy csak az ál-
talabb út, el-hagyta ezt régen: s-vélle el-menvén utban-
viszi, és mindenképpen rá tanétya, meddig mennyen-
azon az úton, hol s-mellyre térjen, mitsoda jelenfégekre
vigyázzon &c. Ez illyen jó emberseget osztán, az utban
igazodott, mind uttyában s-mind egyébből, nem gyözi
emlegetni, köszönni, kiváltképpen hogy meg-látta, mind
menyifok felé tévelyedhetet volna, s-mind melly által,
könyű és jó úton jutot-el a' hová igyekezet.

En mint hogy most nagyubbal sem kedveskedhe-
tem, csak ez illy ön-kéjén egyebeknek útát mutogato em-
berseges embernek tisztit vállalom, a' menyire lehet, ma-
gamra. Sokan sohajtoznak, mind Tanétó, mind penig
egyéb renden lévő kegyes emberek között, Christus V-
runk Tanítványival egyűt: *Domine DOCE NOS ORARE*,
Vram, TANET S. MEGMINKET KÖNYÖRÖGNI; melly-
hez a' Tanétók, hozzá ragasztják ezt is: *QUIN ET PRAE-
DICARE &c.* Sőt PRÆDICALNI is Vram &c. meg is
indulnak ez dologban. En a' menyire Isten engem segél-
let, meg-járván már tizen nyoltz esztendőket alatt, valame-
nyire az Vtakat. a' mellyeket mind a' Könyörgésre, mind a'
Prædicallásra leg-általbaknak, könnyebbeknek és épüle-
tesbeknek esmértem, minden irigységéből takargatás, tit-
kolás nélkül, igazán és mindenestül, a' mint én az Christus'
ajándékozásának mértéke szerént vöttem, most ki-adom:
nem bánván, sőt szívem szerént ohajtván Móssal: *vajha
az egész nép prophetálna!* Nem tulajdonétom penig azt ma-
gamnak, hogy már ezeknél jobbakat nem találhatni; azt
sem tartom, hogy valamely ezektől valamikben külömb-
böz, az nem igaz ut volna: mert *Fejérvárrol ide Fogarásban,*
eggynehány úton jöhetni, s-mindenik ide hoz; csak a'-
ban va-

ELŐL-JARO BESZED.

ban vagyon a' külömbfeg, hogy némellyike azoknak ke-
rülőbb, némellyike könnyebb, némellyike általabb &c.
Az sok között, a' mi keveslet én láttam, nekem úgy tétzik,
hogy ezek igen könyűk, általak és épületefsek. Mellyeket
én nem kistiny munkával, nem csak a' magam tapasztalá-
sából, hanem kiváltképpen e'féle dolgokhoz derékképpen
értő Tudós embereknek Írásokból szedegettem, úgy mint
*Joannes Clark Sacra Oratoriajából, Amesius Munkáiból, az
Angliai Parliament Directoriumából.* A' melly penig *AB-
BA ATYA* név alatt vagyon, jobb részént *Elnathan Parré.*
Akartam mint hogy sok Nagy Emberektől is kérettettem,
egész Könyörgéseket s-Prædicatiokat is, külömb külömb
féle menyefi dolgoktól kiadni, s-talám ha Isten éltet s-rá
segéli ő Sz. Felsege, nem is mulik-el; de hasznosnak itél-
tem, hogy elsőben magát az Szent Mesterseget adjam-ki,
mellyet ha ki meg-tanul, maga is osztán igaz eleget tud
készíteni. Az buzátlan, borotlan helyeket, jó ha ki bor-
ral buzával segéti is; de leg-jobb midőn az Vetésnek s-Sző-
lő művelésnek mesterfegére tanétya-meg. Azt a' hasznot
is hozzák az egész Prædicatiók s-Könyörgések felett ma-
gokkal, hogy ez úton az bennünk lévő ajándékot valóban
fel-serkenthettyük: mind prædicallásunkat s-mind könyör-
gésünket, az jelen lévő szükség s-alkalmatosság szerént in-
tézhettyük; és mind kettőnek terheis munkáját magunk-
nak igen meg-könnyéhettyük. Mert a' mi mások dolga,
melly nehéz meg-tanulni, hanem ha Könyvből monda-
nók-el, melly mind szemérem, s-mind az szükségesség ahéta-
tóságot s-szó viselést meg-bántya (mellyekről benn az
Könyvben többet.) Az Halgatók is leg-többet (akar ki mit
mondjon) így tanulhatnak: és végezetre az másoktól me-
sterfeggel irattattaknak is ez formán vehetni több hasz-
nokot. Kezdj hozzá Isten segétségéből, s-légy valóban-
rajta, nem sok időre láttatytát engedi Isten. csak hogy igen

ELŐL-JARO BESZED.

el-kerüllyed, hogy valamiképpen osztán magadat el ne higgyed, egyebeket magadhoz képest semminek ne tarts, hanem mindenekért, mindenekben, minden ditsőfféget csak Istennek adj.

Nem fognak el-hittem, mert nem-is szoktak némelyeknek, vagy csak némellynek, a fele mind tanítás s. mind tanulás könyvére, és mind kettőnek derék hathatósággal való gyakorlására, Isten lelkének nyilvánfágos igazgatásából mutatott példák vagy mestersegek tétzeni. Sőt nem csak nem tettének, hanem alig ha meg nem szidalmazák-is, ha egyébbel nem, szokások szerént csak *Puritanfág*-gal-is, amaz el-foglalt értelmő, s-hamar, és azért sokszor nem jól ítélő Vraim, kik nagy méltatlanul el-hitették magokkal, hogy a' mit ők e' kedig nem tudtak, vagy nem tudnak, az mind rossz, s-tsak a' jó a' mi ő tőlők jó. Mint ha a' mik leg-világosban, fontosban, idvességesben, s-a' mi keresztyén vallásunknak fundamentumihoz, s-az sz. Íráshoz leg-közelb járnak, sőt szintéden szintén a' szerént esnek, a' mind *Puritanismus* volna. Oh (hogy így mondjam) áldott eretnekesség! Nem kétlem semmire, hogy az tapasztalható idvősséges jóért, az érdemetleneken sőt magán-ártatlan vallásunkan esett méltatlan terhellesek s-szidalmak, az boszszu áll igaz Vn Isten eleiben fel nem hatották volna, és vajha fel-is nem ingerlették volna ő Szent Felfegét! Halgatnék inkább, mint sem, avagy csak a' rajtunk katzagoknak öröltetésekre, e' felékben egyveledném. s-tudja-is a' Kia sziveket által láttya, és az én lelkem-esméreti téfszen bizonyfágot, szivemnek melly nagy keserűségével kellek e' felékrelépem. Azt-is mondom, s-mint Isten előtt úgy mondom, hogy ha tsak múlo szóval lőttek volna az sok rutétások, kezemet tenném szájamra, az közönséges jó békeségért úgy-is halgatnék. De hogy már nyom-

ELŐL-JARO BESZED.

nyomtatott íráfokban-is költek sok rut szidalmak, gyalázások Isten ditsőffége ellen, az atyafiságos szeretnek rut meg-mordallásával, igaz *reformata religion*knak, az Ellenkezők előtt tsufffágra adattatásával (noha ne örülly mi ellen-segünk rajtunk, mert noha el-esünk, de fel-keünk &c. Mich. 7. 8. és ez a' meg-háborodas Barnabas és Pál között I. fel. 15. 39. hisz-izük Istét hogy reménség felet való javára fordul meg az ő Ecclesiájának,) és sok ártatlanoknak sok otsmány gyalázatokban keverődzésekkel, s-lelkek-isméretinek porban rapododásával: s-mind tsak szabad mentében bortsátták véle. Mert talám híreddel fints kegyes olvasó, vaj melly szörnyű gyalázó Íráfok mentenek-ki, nem ellenségtől (Daviddal azt mondhattuk Solt. 55. 13, 14, 15.) mellyet el-senyvednénk, nem nyilván-való gyűlölnktől, ki előtt el-rejtezünk volna &c. Mellyhez képest az kárhoztatásnak-is, az magunkéi között, kiváltképpen a' kik a' dolgot fundamentumból nem értik, annyival nagyobb hathatósága lőtt ideig s-vagyon-is. Nem lehet semmiképpen, s-nyilván-való elárulói lennénk mind az isteni igazfágnak bennünk, mind a' magunk lelki-esméretinek, ha ártatlanságunk felett meg nem szállalnánk.

Isten tudná pedig mind azokat elő számlálni, mert valamenyi Könyvek a' tul a' Szidgato Atyafitul ki-jöttek, többire mindeniknek e' felék a' virági. En tsak az én tzi-lomra, ugymint a' *pradicallásunknak* Mődja felől valókra tartozandokat emlétem itt; mellyeket a' mint rájuk emlékezherem, ez Eőtt vagy Hat Karban állathatni:

1. Hogy fejetlenek a' mi *Pradicatioink*,
2. Hogy mindnyájan tsak *practicé* *pradicallunk*, mellyet mindenek rá hagynak; és a' zal némelly *Locusok*nak nyakokat kiterjük, lo nyakot irunk az emberi fő alá: a' Hit ágazatokat tanításunkban vagy tellyességgel el-mulattjuk, vagy tsak gyengén illettjük

ELŐL-JARO BESZED.

lettyük; s ki kapunk a' hitnek fundamētumiból, hanem idén vagy Papi sáfág vagy Pogány sáfág jó ki tanétásunkból &c.

3. Az Lelki-ésméreteknék titkos Sugollyait és Surdok-jait, mélyebben zirkályuk, sanyaru mérges sókkal érdeklyük &c. vakartsallyuk, nyuzzuk &c.

4. Hogy tsak sembellő dünk, dagálybol, bofszabol sollunk, az Keresztényeknek minden kegyességeket tsak oltsallyuk &c.

5. Hoßban pradicállunk: nem tartjuk meg hogy hoßsu pe-
tsenye s-ró vid pradicatio. A' melly gyomorban eggyser kellett-
nél több eledelt vernek, és gyömösölnek, azt sem emészteti jól
meg a' mi az taplalásra való volna.

6. Hogy nem javallyuk a' külső Historiákat, Fabulákat,
s egyéb emberi bizonyosságokat az Pradicatiokban, sükség ki vól.

Mellyeket úgy vévén ő, mint ha tsak az ő ki-borsátott
Pradicatioinak gyalázásáért tselekednök, vagy tsak azok-
nak tsudálasatul vonodnának-el az emberek; le-verkez-
vén minden keresztyén szelédseget, utállatos rút dolgokat
részen-el keresztyén tudós Szólga társain, mellyek min-
denekre valakik Academiákban tanulván, mostan az Ma-
gyar Nemzetben az Ecclesiákat legeltetik, s egyébb jó in-
dulatuakra-is rájok esnek. Nem istenes buzgóságból szólnak
ugymond, semmi idveffégre-való dolgot nem forgatnak, tsak
örökké kápolodnak, méreggel adják a' mit adnak, sem időhez sem
állapothoz nem tudják magokat sabni, a' mi hasznos tsak függő-
ben hadják; sok ki-vető vétkek fogyatkozások tapasztaltatnak meg
bennük (ezt igazán mondja, mert felette erőtelen emberek
vagyunk.) nem felel meg magok viselése az Sentségnek, a' mellyet
tettetnek. marka köpő, Sentségével kérkedő, s-fegény bűnös Fu-
kárt utáló Pharisausok, Chamok, olyak mint az Sép virágos kert-
ben, nem a' virágokat sugollo, hanem a' kertész EME SZ T E K J E E
nyomozó, s-festő fel-tanáló, és azt ABRÁHÁM D I S Z N O K.
Olyanok mint az Sép alkutmányokhoz fertős oldalokkal törleß-
kedő.

ELŐL-JARO BESZED.

kedő, tsuszolodó, s azokat meg-kenő fundokétó SERTISEK. Jó
feje-kötöttek, döllyösök, fergeteges indulatuvak, káromkodó ma-
gok alétó Hűsök, &c.

A' honnan meg-tettzik hogy nem azért sajnállya illy
igen, a' mi pradicállásunknak formáját, mint ha szivében
nem szeretné, hanem tsak a' menyiben az övének betste-
lenségére hiszi lenni, mellyet ugyan még-is vall nehól:
ezeket az én tanétásomnak méntségére írom úgy mond, nem-
oltsallom, hanem javallom s szeretem practica Conciójokat (visz-
sza módod?) mellyet másoknak gyalázattyanélkül térsz nek. Mel-
let midőn olvastam, az Haman és Mardocheus idejek kori
állapot sohaitással ötlött mindjárt elmémben. Mikor-
Mardocheus Haman előt alá s fel járván, magát elötte
mint egyebek meg nem hajtaná, semmire tartásnak
vélvén azt Hamán, annyira fel-gerjede az ő haragja,
hogy nem tsak Mardocheust, hanem az egész Sidó nem-
zetet gyűlölé meg, s akará el-vefztetni érte. Illyen formán
járt itt ezaránt ez szerentsétlen Methodus; de hiszszük
Istent hogy a' ki-menetelben-is az Mardocheus és szegény
Sidók sorfok adatik részül ennek.

1. A' mi a' Vádokat, és előszőr-is az elsőt illeti (mert
szitkait viszsa nem adjuk, sem penig az ő fogyatkozásit
hántorgatni nem akarjuk, sőt inkább szánnyuk illy nagy
maga meg birhatatlanságát.) azt kérdjük, hogy hogy
fejetlenek a' mi Tanétásink? hogy nintsen kezdetek? nem-
kezdenők hát mi soha: vagy hogy nints olly nagy fejek
mint ő kívánná? de meg kellett volna gondolni hogy sok-
szor az kicsiny főben-is vagyott annyi mint a' nagyban.
Mert tsak a' summán kezdik azt mondja, né mellyek, mellyet
hogy valaki javallana nem látta. Azt kerdem én, mitsoda az
Exordiumoknak az Oratoriában a' vége? hiszem jó-akarát,
figyelmezés, és tanétás be-vétel, szerzés, nyeres! mellyekre

ELŐL-JARO BESZED.

mi nagy szükség, az Isten Szolgájának, ki felől tudgya az egész nép hogy Isten követé az ő hozzá, Isten nevében szól; és már az előtt minék-előtte az predicálláshoz fogná alázatos buzgó könyörgés által el-készítette az ő szíveket az figyelmetes halgatásra. Mellyhez képest a' Prophe-
táknak tsak e' volt gyakrabban kezdő beszédek: *Hallyátok meg az Jehova szól: azt mondgya a' Jehova, &c.* Fejertlen pra-
dicatiojuk voltak volna hát ez Vrami mondta ként, azok-is. Hallyon tudós emberéktől is e' felől. Amef.
Amef. Cal. Exordium ab ipsis Oratoribus non habetur pro orationis humana
Confc. 1. 4. parte necessaria & interna: magnus igitur iudicii defectus in iis,
26. q. 8. 4. qui exordium volunt necessarium in Concione sacra. &c.

2. Hogy mindnyájan tsak practice predicállunk, az az, az életnek kegyessen viselésére intezzük tanításunkat; ha tse-
lekedhettyük, áldot az nagy Vt Istennek neve érette! V-
gyan-is ez, az Isteni Tanításoknak igaz vége: az teljes irás
(azt mondgya Sz. Pál) *hasznos a' tanításra, &c.* mi végére
vallyon? Hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó tse-
lekedetekre tökéletesen el-készítettett. Nints semmi nagy
szüksége az olyan tudománynak az Sz. Írástudomá-
nyban, a' mellynek praxisa nintsen.

Ki tekerjük némelly Locusoknak nyakokat, ha tsak practica
Doctrinákat hozunk ki azokból. Mellyek azok? Rom. 9. v.
4. 5. &c. Azt kérdem; a' mi valamelly Locusban igazán
benne vagyon, azt a'ból ki-hozni ki mutatni nyaka ki-te-
kerése é a'nak, olyan-e mint a' ló nyak az emberi fő alát?
Nem vélném hogy olly maga felejtet volna valaki hogy
ezt állatná; holot ellenben a' kortekerik ki (ha úgyan így
kell szólni) az locusok nyakát, mikor azt hozzák ki azok-
azokból a' mi benne nintsen. Ebben pedig, (mint a' töb-
bekben-is) valogatott szép practica Doctrinák vannak, mint
meg-láthatni Piscatorból, s-többekből in Loc. Vagy piron-
gat az.

ELŐL JARO BESZED.

gat azért velle vagy nem, de nekünk a' fel-tött tzelünk,
hogy Isten Lelkének vezérléséből minden Sz. Írási hely-
ből praxist, életünknek jobbetására való hozhassunk ki:
tudván azt hogy az életnek meg-jobbetása és az ő akarat-
tya szerént való élés, eggy átalán fogva szükséges az id-
vessegre. Melly Ló nyak a'nak emberi fő alát, a' ki nem tudja,
vagy el-felejtette, mit különbözzenek egymástul, a' ló
és az ember; s-mitsoda mind az ő s-mind a' több kerei-
tyén embereknek az EGGY SZÜKSEGFS. Dekérli
mint illenék ezek őszve: *mindenek tsak practice predicálna*
ismét a' mit meg ugyan másut mond, valamennyin vannak
mind annyi módon predicálnak? Hogy penig az Oktató s-Tz-
soló hasznokat, vagy tellyességgel el-halगतnók, vagy tsa-
alig illetnők, én nem tudom hogy mérí ránk fogni; mer
tudgyuk jól hogy az maga saját lelki-esmereti különbet-
tészen bizonytságot az őnnön maga hallásából s nem hal-
lomásból. Emlekezzenek rá Halगतóink az kik Ellenke-
zők-is köztők; és leg-közelebb szólnon ez ki adott Me-
thodus-is. Vagy talám a'rol mondja ezt, hogy nem dispu-
tálunk sokat, nem emlegettyük oly gyakran Bellarminust,
nem pergettyük szüntelen ajakunkan: *felelek az elsőre, fe-*
lelek az másokra, a' nagyubra, kissebre, per distinctionem, per li-
mitationem, est fallacia accidentis, ignorationis elenchi, &c.
hanem a'nak módgya szerént, mint az a'ra való Táblák-
ban meg-tekénthetni. Ama' szók, haszontalan dolgok felet-
való versengést, s-hivságos kiáltásokat, a' minézi, azokat
tudva kerülyük, mert az Apostoltul tanultuk, hogy sem-
mi előmenetelt nem szerzenek, sőt el-fordétyák az halगतó-
kat, &c.

Hogy az Practica conciókat minden rá hagyná; adná Isten
vólna ugy: disireti-is ez, nem gyalázattya ez formán va-
ló predicállásnak, mit keresnénk keresve pantolodásokat

ELŐL JARO BESZED.

f-fantum fantot, ott is a' hol az igék né mutattyák *jakarmi-
ból akar mit: az értelmes Halgatóknak meg nevéttetésekkel?*

Hát hamar időn vagy Papistaság vagy Pogányság jó ki a'
practica pradicatiokból? Régen Papistasbak hát, s. Pogány-
bak az ulta az emberek a' miulta így pradicállunk? hát
milehet a' mi a' Papista maradványok szennyében vesz-
teglőket így meg-busétotta, hogy nints nyugodalmok
miatta? mi szidattya Puritanusoknak, az az (mint magok-
is néha magyarázzák) minden Papás s. egyéb emberi talál-
mányoknak seprejétől való ki-tisztulásra, és csak az eggy
Szent Irás szerént való Hit és élet tisztaságára igyekezők-
nek őket? vagy talám az Catechesisi Tanácsok, nyel-
vünkön való Scholák, Presbyterium, Házi Ecclesiák, &c.
bé vételére való nagy ohajzások, törekedések hoznák
e'féle Pápaságot, és Pogányságot? Nem tásolás, hanem
jóbb elme kívánság szükséges e'féle embernek.

3. A' hol azt mondja hogy *practica Concioinkkal, az
lelki ismertetnek titkos szugollyait, szurdokjait s. a' szíveknek tit-
kos gondolatokat s. indulatokat mélyebben tizirkálljuk, vakartsál-
lyuk, nyuzzuk, metélljük, &c.* Igen jó neven vesztjük tölle,
mert ha egész minden hofszu Prefatioiban mind csak a'
mi pradicálásinkat tölte volna is fel-dicsírni, soha azok fe-
lől való fagossb dicsérete: e'nél nem tehetet volna. Adná
Isten hogy e' volna az ő minden két élű törnél hatóbb s. metél-
lőbb természetű Igéjének hathatósága a' mi szájunkból.
Az Casuistak ezt *Anatomiam Conscientie* Lelki-esmeret fel-
bontsolásának nevezik. Mert semmi a' mikkel ő ez nagy
lelki munkát oltsalni akarja, úgy mint hogy elsőbe az Ec-
clesia úgy mond nem tehet az titkos dolgokról ítéletet: ho-
lor az Isten Szolgája a' ki az igét illy nagy hatalommal al-
kalmaztattya nem Ecclesia; az az, nem az Eggyházi kül-
ső ítéletekre tendeltetett Gyülekezet, úgy mint Presbyte-
rium, Sy-

ELŐL JARO BESZED.

rium, Synat, melyeknek nem az titkos gondolatokról,
hanem az ki-nyilatkozott tselekedetekről kell ítéletet,
igazétást tenni, s. élni Eggyházi fenyétékkel azok ellen.
Másodszor hogy e'féle lelki-esmeret nyuzással a' gyenge hi-
tűveket könnyebben kétségben ejthetnők hogy nem mint meg-
teréthetnők; melyet maga felejtve nagy hamar ismért ma-
ga viszsa mond: *mellyekkel úgy mond, a' lelki esmeret mint
a' kényes gyermeknek a' minden napi piritskeléssel teste, ugy nek-
gyaluszik, hogy a' verefégnék, ajdalmat nem érzi.*

Hallád, hát könnyen kétségben ejthettyük az illyen
Lelki-esmeret fogdosással az embereket! ugyan-is azt
keresnők mi Isten ereje által, hogy az bűnben el-aludtak
ferkennének fel, ijednének meg rettenetesen az ő rette-
neres bűnökön, s. esnének kétségben, nem az Istennek
Christusban való kegyelme felől; hanem a' magok által-
való idvezülhetés felől; sőt bár ama felől is, avagy csak
kezdődés képpen, ha bűnökben vesztegelvén, és veszte-
állapottyokat volta képpen eszekben nem vévén, az Vt.
Jesús Christusban való nagy idvesléggel hit és meg-terés
nélkül akarják telkeket biztatni, vagy inkább kuntatni.
Az Isten Igéjének igaz hathatósága a' volna; ha úgy pra-
dicálhatnák azt az Tanérok, hogy a' ra mint ama három
ezerek a' Sz. Peterére, meg-dobbannának, meg-szurdaltatná *1. Pet. 2, 37*
nak szívekben; hogy a' ra be-menvén valamely vagy hitetlen,
vagy tanulatlan ember, az által úgy meg-győződnek lelkében, *2. Cor. 1, 4*
a' mik az előt titokban voltak az ő szíveben, az ige által
nyilvánvalókká lévén; hogy ugyan ott meg-esvén a' lelke (ez
nagy hathatóságon) imádná az Istent, vallást tévén róla hogy
Isten legyen az illyen módon pradicáló Tanérokban; elő az
Istennek beszéde (az maga ereje szerént pradicáltatván az)
f. hatható, és hatóbb (metélőbb, i. hol a' lelki kés a' lelki ismé-
retnek bontsolására) akar melly két élű törnél: s. b. hat az
lelek.

ELŐL JARO BESZED.

Léleknek és elmének, az foglalásoknak, szíveknek és velőknek ofz-
lásokig: s megítéli az szívnek gondolatit és csak képzelet is (ihol
a szívnek titkos gödolatnak vakarcsalása &c.) azt mondja
az Apostol Sid. 4. 12. Ezekre kezdenének ofztán a' szegény
bűnben merült nyavalyás emberek magok vezet állapot-
tyokrul gondolkodóban esni, el-keferedni; s amaz három
ezerekkel nagy busultann tudakozni: meggyünk meggyünk
szerelmes atyámfiai &c. és ama' Tömlőt tartóval nagy el-
rémültenn: *Vraim! mit kell tennem hogy meg-tartassam?* így
indulván Isten szerént valóbanat, s idveleg szomjuhozás,
(melly kezdeti a' hitnek) a' töredelmes lelkekben. Nem
hogyan igy szereti nevezni) de inkább mindenek felet e're
kellene igyekezni: ilyen Tanétokat kellene Istentől sürü
könyörgésekkel szorgatni, betűlni minden aranyál ez-
űstnél fellyebb, mert ezek lennének az Isten szíve szerént
való Pásztorok, kik minket tudományal és értelemmel legeltet-
nének Jerem. 3. 10. kik a' mint Christus Vünk mondgya,
a' mi szemünket meg-nyitná, és el-fordétanának az sötétségtől
az világosságra. a' Sátány hatalmátul Istenhez, hogy bűneink-
nek bocsánattját, és az Szentek közöt részt vennénk, az ő benne-
való hit által, Iselek. 26. 18.

4. Sembeffek is vagyunk, azt mondja. Lásd oda fel.
Nem vagyunk sembesbek Esaiásnál, Michiásnál, Hosea-
nál, Amosnál, &c. kiváltképpen Jeremiásnál (ki ugyan-
versenyességnek tzi vakodásnak férfiának is nevezetett, az
igazán versényeslektől.) Ha nem volnának minn sembel-
lodnunk, a' sém bek sem lennének. Sőt nem hogy vádol-
na ez aránt lelkünk esmereti, hogy inkább azon félünk,
hogy e'ben sokat el-mulatunk. Elég szemérem hogy a' jó
Vram az más gonoszoknak, Isten Igéje és Szolgai ellen-
való kápolodásoknak s-fizidalmoknak partyát fogja, s még
ő-is ter-

ELŐL JARO BESZED.

ő-is terheltésekre fordítja, az a' nélkül-is felettébb banto-
dottatnak e'féléket. Hiszem tudhattya magáról (kinél ki
lehetet sembeffek!) ha jó kényekben tselekeszik-e ez vo-
nakodást az Isten hű Szolgai az emberekkel. Ha ki csak
maga indulattjából s-boszfizujából sembellődik, a' nem
jó, de az sem jó, hogy valaki, belső fekélyi meg-illetőd-
vén, mindjárt fel-gerjedjen, s a' ra fogja hogy csak boszfiz-
ból szól a' Tanéto. Lásd ez ellen Jacab lev. 1. r. a' 19, 20,
21, vers. Nem Isten igaz Fiaihoz Leányihoz illendő dolog
ez; sőt gonosz jel igen, hogy e'féle ember, (ha nem nyil-
ván-való hitetlen) olly Szentnek olly fegyhetetlennek hi-
fzi magát, mint ha semmi meg-dorgalásra való benne nem
találtatnék; vagy hogy fellyebb-való állapotban vagy on-
ő, mint sem eggy vulgaris Papnak (a' mint hija) szabad
vólna őtet korpázni. Rut el-ve temedett vad hús ez a' lelki
esmeretben, éterővel vehetni csak ki: ám kialszon, ám
nyughatatlanokdjék a' beteg, mert lelkünket külfömben
meg nem mentyűk.

Hogy azzal-is gyalázni akarja tanétasunknak mód-
ját, mint ha mi az Híveknek semmi jó tselekedeteket nem javal-
tanók, azt a'ból akarja ki hozni, hogy mi az Sz. Pál tané-
tásához kívánván magunkat szabni: ti-magatokat úgy
mond, próbállyatok meg ha vagytoké hitben, magatokat visgál-
lyatok meg, 2. Cor. 13. 5. az jót mellyre az embereket ingat-
tyuk, az proba-köre-is fel-szoktuk néha néha vonni: hogy
meg-tessek ha ugyan arany-e, vagy csak fénlő réz a' ben-
nünk, és ha e' talál lenni, a' tsalárd szív többé ne vesztethet-
sen szem fényt; ha penig kételkedünk a' felől, végére
menvén hog' igaz jó az, ha tsak szikráni-is bennünk; mind
magunk meg-alázása azért, s mind vigasztalásunk mentül
nagyub légyen. Ha ki ezt sajnállyá s nem szennyvedheti,
nyílván a' tol vagy on a' mit édes Idvezetőnk mond, Jan. 3.
20. a' ki

ELŐL JARO BESZED

20. a' ki gonosz tselekszik, gyűlöli az világosságot, nem jő a' világosságra, hogy az ő tselekedeti meg ne feddészenek; holott ellenben az Istenfélő ember el jő öröme, legyenek nyilván az ő tselekedeti, hogy Isten szerént valók azok 21.

5. Hofzszassággal is tsepüllő tanétásunknak modját. En nem tudom mitsoda ortzával mér ő ezzel vádoskodni, holott maga míg prædicállot, gyakran két óráig is el volt a' székben; irott prædicationi is melly hofzszak! Ezzel magát is eggyaránt kárhoztattya, ha ugyan fogyatkozás ez. Noha én soha nem olvastam az Sz. Írásban, hogy ezt vétkül kellene tulajdonítani. Inkább testifégnek, s Isten igéjében meg-tsömerlésnek szavai ezek azokban, kik előt a' hofzszu petersenye, a' ma hólnap porban szállandó test betsefsebb, mint sem a' lélek és a' lelkiek. Lelki embernek eggy két óra az Isten igéjébéli lelki vendégtségben való mulatásban, főképpen az Vrnak napjain szintén úgy nem sok, mint az Testinek minden nap az veszendő ebéd s vatsora felet, két s három órákat tölteni. Sz. Pál is kelletenél többet gyömöszölt volna hát, ez Uramként, az Hiveknek gyomrokban, mikor Troasban egész ejfélig nyujtá tanétását, Tsel. 20.7. főt inkább ám valóban meg-mutatá Isten ama' szunyadozó Eutychus Ifiuban, mint végye ő az Lelki tanétásoknak hofzszallását az kedve. tőlt vilagiaktul Pogányok vadja volt ez Sz. Pál idétt Tselek. 17. 18. Nem az a' kérdés ki melly hofzszan vagy röviden prædicáll, hanem minémű haszonnal s epülettel. A' mennyei dolgoknak tanétásában az testi embereknek álhatatlan tettzésekhez akarni a' Tanétónak magát szabni, és a' hoz képest csak el-furni az Isten igéjén, szép ki fejezések, világos meg-fejtegetések, meg-mutogatások nélkül, úgy tettzik nem annyira epületre, mint maga kelletésre nézés. Nem az, mondom, azert a' kérdés, ki melly hofzszan vagy röviden (melly sok

szor a

ELŐL JARO BESZED

szor a természetűl is vagyon, ki szaporább ki szűkebb be-szédű lévén) hanem minémű épülettel prædicáll: melly dolgot az Halgatóknak Lelki állapotjokból itélhetni-meg. Ez így vagyon értelmes ember itéletében, s az ő lelke is nem érti ezt külbőben; mellyel mindazáltal a' mint látom nem gondol akar mint essek, csak fordéthafla mi gyalázatunkra.

6. Az külső Historiáknak Szó fia beszédeknek, Prædicationokban egyelések, s a' féle virágokkal ékesítések nem javallásának sajnálására azt mondjuk, a' mit Amef. Cas. Conf. l. 4. c. 26. Quest. 4. & 5. A' mikbőltzafolni akar bennünket, hogy a' mi Fordétásitkáinkban is látot ő a' féleket; sőt hogy némellyeknek, nevezet szerént némellynek könyvetskéje, mind a' féle ganejál tele. Mit gyomroskodik mafok felet ez némelyre, holott a' kit az ő lelkeszeret, a' tul is száma nélkül hallotta, hogy prædicallása közöt nyilván pelyvának (mert ő gondolta szó a' ganej) hijta a' külső Historiákat, Páterek szavait, &c. az Isten igéje közöt. Fordétásitkák egyem! Vrtátságból való szó ez, leg elsőben is az Praxis pietatis felől, noha meg-gondolhatta volna, hogy nem abban áll az Könyvnek igaz fontya, mellyik melly széles, hofzszu és temérdek eggy kitsinke igaz gyémánt, (így mervén az Praxist hasonlítani) bersesb akar melly nagy darab otromba könyél. Könyvetskeik! igazán mondgya, mert magunk is meg-vallyuk öröme, hogy a' mi vékony Írásink nem érdemelnek derék könyv nevet. Hát a' féle polyvás némellyiknek eggy Könyvetskéje! Azt kérdem minn faggatja vala most mindjárt magát, mi vala a' kérdése? Hiszem ez, ha illik-e Prædicationban külső Historiákat, &c. Páterekét, &c. eggyvelíteni vagy nem? Szabja rá már; de azok az Fordétásitkák, Könyvetskék nem Prædicationok. Osztan a' ban a' Könyvben, úgy mint az Sz. Atyák örömeben, ugyan az-is volt a' fel-

§§§

tört

ELŐL JARO BESZED.

tört tzel, hogy az Ellenkező ellen meg-bizonyosíttassék; hogy az Paterek azokrul a' dolgokrul nem az ő, hanem az másik értelemben vannak. La mérgében az ember azt sem tudja mit mond!

Hogy pedig ugyan derekasson meg-utáltathassa methodusunkat, sőt mind prædicallasbéli rend-tartásostul mi magunkat-is, mást-is kever belé. *Eszelőszeles Anabaptisták vagynak*, azt mondja, mert az Idnepeken is ki akarunk adni. Köszörüllis igen mid az *Egyházi Orállokat* mind az *Republicabélieket* ellenünk, hogy ki-nyilt szemmel vigyázzanak, tanuljanak Anglián &c. az az hogy adjanak ki rajtunk, üzenek, kergessenek, &c. azt vélvén hogy ha argumentis bizonyosságokkal nem, armis erőszakkal el-birja methodusunkat. Es ha csak mi rajtunk határozódnék-meg rettenetes mérge! de ki önti azt több vallásunkon lévő Ecclesiákra is: holot közönségesen, rendeletlen s az Sidokénál alább-való Ecclesiáknak állatja lenni, a' hol az Idnepeken ki-adtak. Szóval menyí sokszor mondta, hogy az *Gallica Reformata Ecclesiák fel Anabaptisták*. A kik az Püspökségbéli vizsga-elések ellen szólnak, s Püspöki rendet nem szenyvednek magok között, olyanok azt mondja, mint a' lopok, latrok &c. kik azt akarnák hogy egy Biro se volna; *Cyclopica quidvis patrandi licentiával* vadollja. Mellyet Belgiumban fel-is vettek a' mi Doctorink között némellyek, s valoban szájában adták az sipot érte; és nyilva e'féle dolgait nyilván *Antichristiana Hierarchianak* AntiChristusi Papi Fejedelemségnek nevezik benne. Meg olvashattja a' ki akarja *de Episcopatu*.

Nagy és igen nehéz szitkok ugyan ezek; de mi olly retteneteseknek nem tartjuk, hogy azt a' fzikott Tanításbéli Rendet, mellyel egyéb Keresztyén Nemzetek-is tapasztalható nagy elő-menetellel élnek, s mi-ismár a'nak fogonnattját láttuk: ugymint a' mellyet maga az Szent Lelek mutat az Jrásban, ijetünkben el-hagyuk. Elő-is megyer-

ez,

ELŐL JARO BESZED.

ez, úgy veszfűk eszünkben, soha úgy nem mesterkedhetik ellene. Ne banja, hiszem ő az magáéval éljen. Hija-ban mert nehez erővel mások nyakában vetni. Ha jo az, jól és épületre élt véle, ne törődjék mert meg-marad ditséreti. Ez miénk senkit el nem idegenét s el nem vonson tölle. Am mi felöllünk, tsudallya untig a' kinck kedve vagy on hozzá.

Isak illy gyengededen akarék most eggy elsőben ez atyafiságtalan vádokra választ tenni. Vésd-fontban kegyes olvasó, mind az Vádot mind a' Feleletet rejá, s lassad ha marad-e még-is valami fenn, a' mi ez ki-adott Utaktul tégedet idegenéthetne. En mit commendálok őket, ha jo az Bor, el-kél tzeget nélkül-is: külömben hijában ha mind e világ ditsíri-is. *Mindeneket meg-probáljatok. s-a' mi jó azt* 1. Theff. 5. választjátok.

21

Hogy azért már fel-tört tzelomra térjek; Kétferves fizet-seg ez illyen a' jóért! Te istenfelő Keresztyén, ki mind a' Könyörgésnek, mind a' Prædicallasnak, s prædicatio tanulásnak lelkeért szívből buzgasz, ne mondj ennyi gonoszt (ha jót nem mondhatz) hogy igyekezetedet látván, kértlen-is avagy tsak utban igazétani s a' tzelra juttatni igyekezzek, mert ez a' végem; sőt hogy a' kik nem igyekeztek-is e' kédig, valamint fel-serkenthessem. Ha nem retszik, ezt erővel senkire nem vetik; ha pedig aránzod, hogy hasznát vehedd, az véle-élesnek modját fel-találod az Köz és Kiváltképpen való Regulakban. Ha segíthet valamit, mondj jót az Ut-mutatónak, s Könyörgésedbe ajánlyad Istének.

KEGYELMES ASZSZONYOM! NAGYSAGODNAK ajánlom ez Irásomat: magáreszeröl, hogy az NAGYSAGOD én hozzam igen méltatlá Szolgajához, eleitül fogván kivált-képpen mutatott Kegyelmeiségiért való háládatosságomnak (mellyel egész életemben adós vagyok) legyen valami jelentéskéje; és ez Könyv-is tudjon mi oltaló alá rejteződni,

ELŐL JARO BESZED.

mi, az ragalmazok ellen. Az NAGYSAGOD refzerül penig ; mind hogy NAGYSAGOD ez Könyörgés és Tanításbéli módokhoz ha valaki más igen hozzájok szokot , mellynek Isten kegyelméből a' Christus ajándékozásának mértéke szerént kívánatos láttattja. is vagyő ; mind hogy az NAGYSAGOD Kegyelmes segítségé által lát ez világot: Ki megértvén hogy e'fele Jégyszék volnának távottam, ugyan parantsolattal indétot, hogy azokat szép rendben vévén, közönséges haszonra ki bortsáflam. Mellyben nézte NAGYSAGOD, mind a' több jo igyekezetű Hiveknek hasznokat, mind kiváltképpen a' maga lelki előmenetelit; annyira belé igazodván már NAGYSAGOD ez előtt, ez lelki Mesterseggben, hogy magatul is NAGYSAGOD, a' mindennapi lelki testi szükségek szerént, rendessen, fontossan, tulajdon az Sz. Irás szavaival, a' kár mi szükségokről szép könyörgéseket adhat. bé Istennek. Melly lelki ajándékokban való nevekedsere és bővölködésére az Christus által, menyit fogjon ez után is NAGYSAGODNAK segíteni ez a' Könyv, e'nek szorgalmatos és figyelmetes olvasztatásából, megta-
pasztallja Isten áldásából nem sokkara NAGYSAGOD. Mellyet mind NAGYSAGODNAK, mind egyéb Hiveknek szív-
ből kívánok Istentől. Amen! Irtam Fogarasban Böjt-
más avagy a' Harmadik hónap 10-dik napján 1649 ben.

NAGYSAGODNAK alázatos há-
szolgája a' Lelkiekben
MEDGYESI PAL.

DOCE NOS
O R A R E,
avagy

IMADKOZASRA

vagy

KÖNYÖRGÉSRE VALÓ MESTERSEGES TABLA K.

I. T A B L A.

NB. Az IMADSAG a' mi nyelvünkön, ugy tettik többet téhen az Könyörgésnél; mert az Könyörgés tulajdonul alázatos törekedést, vagy Kérést jegyez de az Imádság bé-foglallja mind az Réseket, mellyekből az Könyörgés közönségesen áll. Míazért itt (hogy senki belénk ne gántsolodhassék) jó eleve mindennek érteniek akarjuk adni, hogy az Könyörgésen tágasb értelemmel az Imádságot értjük.

Az Imádságnak vagy Könyörgésnek Nemeiről, Ki-magyarazásáról és Réseiről.

Az Könyör- gés, Nemei- ben vagy	{	1. Közönséges, melly vagy az	{	1. Eggyházi Gyülekezetben az Prædicator által tettetetik.	{	2. Ház-nép közöt az	{	Gazda vagy Más	{	által.
		2. Magán-való, mellyet ki ki magan téhen Istennek bizonyos időben, vagy		1. Szóval. 2. Isak Szívében.						

A

Mind

DOCE NOS ORARE.

Mind két felének *Utiyát* vagy *Módyát* adjuk itt ki.

Az Könyörgés pedig mind a' közönfeges, mind a' Magán való, a' mi a' karatunknak tiszteletül való figyelmetes és alázatos be-mutatása Istennek, hogy őtet azzal mint egy meg-illestük s felindítsuk: noha tulajdonol nem ő illetődik meg mert nintsen ő benne változás, és a' nek csak árnyéka is *Jakab 1. 17.* hanem mi Könyörgők, mi illettyük s készttyük magunkat azokra, a' melyeket el-venni kívánunk. *Lásd e' ről az Abba Atyát 2 Szak. az Szónak viseléséről.*

RESZEI az Könyörgésnek közönfegessen ötök: vagy Hatok is, mint az következő Tablában: az Kezdődés, a' Vallás-tétel, a' Kérés, a' Hála-adás, és a' Bé-rekeztés.

Itt mind az Külső Réseket, melyek az Kezdődés és a' Bé-Rekeztés; s-mind az Bel-öket melyek az több Hármak, együvé foglallyuk.

Ugy vagyon mindazáltal hogy nem minden Imádságokban emlétetnek meg mind ezek, mert némely Könyörgések csak puszta azon rövid Meg-főllétásból s Kérésből, Bé-rekeztésből állanak; de azért az egész Könyörgésnek ezek az Rései.

I. RESZ.

Az Könyörgésnek KEZDŐDÉSÉRŐL.

Az Könyörgésnek Kezdődése áll

1 Istennek Meg-nevezéséből,	1 Tulajdonlágiról.
2 vagy Meg-főllétásából,	2 Igéretiről
	3 Fenyegetésiről.
2 Az ő Ránk figyelmeztetésnek s Könyörgésünk kedvességének Kéréséből, mellyel az Végben, vagy Bé-rekeztésben is bintén úgy élhetünk.	

II. RESZ.

Az VALLASTÉTELÉRŐL.

Az VALLASTÉTEL vagyon 1 Bűnnek vagy az 2 Bűnért való Bántatásnak } Gonoszjáról

I. Az

DOCE NOS ORARE.

I. Az Bűn Gonoszjárának Meg-vallásában ezekre kell vigyáznunk:

I. Hogy bűneinket külön-külön-való Nemeiben is meg-elsmérjük, s-lelkeinkben kényilatoztassuk.

II. Sziveinket mellyen meg-illetessük, azoknak igazán-való meg-érzésével, úgy hogy bűneinknek iszonyu volta, ugyan meg-járja lelkeinket, valófággossan sörnyekedvén azoktól, s-gyűlölvén azokat leges leg nagyubb gyűlölséggel, és hivünk berént somorkodván azokon, s-éggyfer s-mind kárhoztatván minnen magunkat azokért.

III. Annak utánna álllyunk az Bűnöknek Neme és Neve berént-való elő szám-lalására, meg-emlétvén azoknak keletű Gyökerét, átkozott Gyömölését, és Tenyészését.

1. Először is Első Szüleinknek Bűnét.

2 Az Természetnek Eredet berént-való meg-romlását és meg-vebészét.

3 Az Törvénynek által hágasít.

1 a' Gondolatokban

2 a' Beszédekben } az Isten minden Parantsolatának

3 a' Tselekedetekben } meg-segésével; mind az-----

1 Meg-térésnek előtte, minémővek voltak a' mi sok rettenetes Párolkodásink, s-mind

2 Annak utánna, úgy mint

1 az Vakmerőségbeli Bűnöket, mellyek fel emelt kézzel lőte-
tenek, az értelemnek világossága ellen.

2 az meg-győződött lelki esméretnek kiáltását,

3 az sok sándékozásokat.

4 az sok ígérés és fogadás-tételeket az bővebb s: engedelmes-
ség felől.

5 } Közönfeges } hivatalunknak
6 } Kiválképpen-való } állapotunknak

6 } Gyermeckori }
7 } Ifjúkori, &c. } bűneit

7 a' Nemnek

8 a' Test állásnak

9 a' Természet berént való vonódásnak

10 a' mellyeket leg-utóiban mivelünk. Mellyeknek terhe alatt lelkünk isméretének véres izzadási, még ugyan ujonatában valók, és azok miatt az Istennek neve se-
lette ru gyalázattal illetetik. Igy

DOCE NOS ORARE.

Igy az *Evangelium* ellen-*való* bűnöket, úgy mint

I hogy az UR Jesus Christust { nem somjuhoztuk } leg buzgóbb
 { nem szeretettük } indulatun-
 { sem hozzá nem ragzkodtunk. } kal

2 hogy bűneinknek ellenek nem állottunk, noha Isten méltóztatot volt mind időt s-mind peng (ezközöket) módor adni a'ban, sőt meg el rejtettük s-mentegertük az bűnt, nem hogy kefergettünk volna azon, avagy el-hagytuk volna azt.

3 Hogy az Idvesség felől-*való* ígéreteknek nem hittünk, sem az Jesus Christusra nem támaszkodtunk, az Meg-igazulás, Meg-senteltetés és Idvezülés felől, &c.

4 hogy az Sz. Lélek ellen vétkeztünk, meg-fomorótván avagy meg-oltván az Istennek Sz. Lelkét, és az ő kegyelmét híjában vévén.

II. Az Bűntetés Gonoszságának Meg-vallásában így kell elő-menni.

1 Mind ezeket az Bűnöket meg-kellelmernünk, s-keservelen siratnunk, nem csak közönségesképpen, hanem edgyenként is edgyiket az másik által: elő vonogatván és hordván őket fejünként, mint meg meg annyi Achanokat; jelesen peng azokat, a' mellyek már ugyan természeté váltanak bennünk, s igen rájok foktunk; a' mi kedves és szerelmes bűneinket, mint valami leg-édesb Dalilabinkat.

II Vádolnunk és nehezétenünk kell ezen bűneinket, azoknak külön külön-*való* környül álló dolgaiból, úgy mint

1 az semelynek réstéről a' ki ellen esett vétkezésünk, ki az dicsőfeges ISTEN, nekünk igen kedves jól-tévő szerelmes Atyánk.

2 az Időből a' mellyben vétkeztünk

3 az Hellyből, a' holot a' bűnt tselekedtük.

III Meg-is kell vallanunk, hogy mi ezekhez képest, kissebbek vagyunk Istennek az leg-kissebb irgalmasságainál-is, s-azonban igen igazán méltók az ő leg-nagyobb tsapásra, fejünkre-is vontunk minden veszedelmet, és Istenünknek minden-*testi* lelki, ez életbéli s-örökké-*való* ítéletit. Lásd-meg Dan. 9. r.

III RESZ.

AZ KERESRŐL.

AZ KERES vagyon vagy { 1 Magunkért }
 { 2 Másokért }

§ I A' Magunkért-*való* Kérésben { 1 Bűn-botsánatot }

kivánnunk kell. { 2 Erőre mind az Bűnnek s-mind a' Bűntetésnek Gonoszságán, és azokról meg-sabadulást. }

I Az

DOCE NOS ORARE.

I Az Bűn-botsánatot így kell kérni, hogy Isten

az ő { 1 Irgalmasságért }

{ 2 Igéretért }

{ 3 a' Christussért, s-az ő vérrel buzgó Kínkenyvédségnek bővölködő érdemiért (ki a' mi bűneinkért fillerről fillerre meg-fizetet, az ő Lelkének ki-öntése által, aldozatnak okáért ez Világnak bűnei véget) engesztelődjék meg hozzánk, bocsássa-meg azokat, s-törölje ki a' szívméből, soha nem tulajdonótván s-nem tartván fenn azokat, Embereket-*való* meg-ségyeneltetésünkre ez életben, avagy örök meggyaláztatásunkra, mind az emberek s-mind az Angyalok előtt az jövőendőben.

Mellyről hogy mi legbizonyosbak lehetsünk, Könyörgenünk kell ezek-ért-is:

1 Az élő és vastagon meg-fogó Hitére, melly által alkalmasfokká tételünk, az idvezülés felől-*való* ígéreteknek, semely szerént magunkra szabára: hogy Isten életi bizonyosságunkat, s-íveinkben s-lelkünk esmérteiben peritellye-meg az ő maga lelkének kegyelmes bizonyfág tétel által, meg-ajándékozván minket az fiu-*való* fogadásnak Lelkével, melly által vigasztalással és bizodalommal kiálthassuk ABBA ATYA. Hogy így meg-igaztatván minden bűneinknek köteleltségéből és büntetéséből, Lelkünk esmérteiben bekelesgünk lehessen, meg-engeszteltetvén ő hozzá az ő Fiában.

2 Az jó életre-*való* Meg-térésért, melly által a' mi kö s-íveink meg-lágyúlhassanak, és töredelmesbéké tételének istenes kelesűséggel; s-íveinkből könyhullatásoknak folyamati áradjanak, s-amiatan sok esztinken és fogyatozálunkan: és hogy meg-éledgyünk új engedelmessegre, szolgálván az élő Istennek, sentességben és igazságban, életünknek hátra maradt egész minden napjaiban.

3 Egyéb minden meg-sentelő kegyelmiért Istennek, úgy mint:

1 Idvőfeges érelemért, hogy érthessük mi legyen Istennek sent és kedves akarattya; és hogy alkalmasfokak lehetsünk meg-*való* választani a' mik különböznek.

2 Buzgó szeretetért Istenhez s-Felebarátinkhoz, sőt meg ellen-séginkhez-is Istenért, a' ki szeretet minket midőn neki ellen-ségi volnánk.

3 Lobogó buzgásért

4 Elő reménységért

5 Fiúfelelemért

6 Igaz alázatosságért, és az igazságnak vállalásában-*való* bátorfágért

7 Véig meg-maradásért, erőért és bekés sürésért az keresés-*alát*.

3 Más

DOCE NOS ORARE.

3 Magunk sorsával való megelégedésért minden állapotban: joban és jajosban; sűkösen és bővösen. Es több minden kegyelmekért valamellyek az mi idvezülésünkhöz kívántatnak, I-örök boldogságunkra tartoznak.

4 Mind ezeknek az *Kegyelmeknek nevékedésért*, hogy az törődött náddal el ne rontassék; sem az külső töltetű el ne oltatassék; hanem mint az világosság ündő költessék inkább inkább, mind a' dig míg az tökéletes nappá léhen; jó tselekedetünk utolban mind többek többek legyenek mint sem elsőben voltak, lelkeink elébb menvén, épülvén s-alattomban nőjögélvén, míg meg-ért ember korban nevékedünk, az meg-örökösödött Christusnak tellyes állapotjának mértéke szerint.

Az Istentől rendeltetett *Ezközöknek megfenteltetéséért*, hogy az megemlézett *Kegyelmeket* munkálkodják és őregbirték bennünk.

Illyenek pedig azok az *Ezközök*, mint:

1 az *Isten igéjének*, az magán való helyekben, és házakban olvasása; hogy tudnia illik az ő lelke és menybéli áldása az ő rendelésin meg-nyugodgyék, s-hathatósokká tegye azokat.

3 az *Sacramentumok*.

4 az *Szombat Napok*.

5 az *Könyörgések*.

6 az *Bőjtölés, &c.*

§ Ide fámlálhattuk *Személyinkre nézendő dolgainkat*-is, ugy mint:

1 Minden *kiváltképpen*-való *sűköseinknek* meg-telleyesítésért

2 Mind azoknak az *kiváltképpen* való *áldomásoknak* kérésért, valamellyek nélkül mi ez életünkre nézve sűkölködünk.

3 *Istennek* minden állapotinkban, gondolkodásinkban, beűdinkben, tselekedetinkben, sűköleges igazgatósaért való kívánságinkat;

4 és hogy *Isten áldásai* adgya minden munkáinkra;

5 s-minden ő külső jó teteménjével *dorgálásival*-való *élésünk* nekünk megfenteltessek.

II Az *Bűnnel és Büntetésnek* mindenféle *Gonoszság*-való *erő-adásnak* és *a'tul*-való meg-fabadulásnak *Kérésében*, *Könyörgésünk* kell.

1 Az <i>Testnek vágyódási ellen</i> , hogy az ov embernek maradványi bennünk el fogyattassanak, és a' bűnnel egész teste el-töröltessek:	2 Gyönyörűség leg-inkább vonson s-édesget	3 Szineskedés
2 <i>Hason rá izgat</i>	4 <i>Hívásos dicsőség kívánság</i> s-több a'felek:	4 Kevélység
3 <i>vétkes szokásunknak</i> nagy erőszakja rá hajt		5 <i>Tisztátalanság</i>
		6 <i>Fősvénység</i>
		7 <i>Rendeleitlen indulatok</i>
		8 <i>Hívásos dicsőség kívánság</i> s-több a'felek:

DOCE NOS ORARE.

2 Ezeken, ugy mint:

1 az *álnokságban* és a'nak minden kétfertében merült *Világ* és
2 az *Sátán*on *Idvősségünknek* ső *Ellenségen*, a'nak minden tűze nyílain és dühös *ostromlásin*-való *győzedelmért*, hogy az *Békeségnek* *Istene* az *Sátánt* a' mi lábaink alatt meg-törje, s-egyen minket *diadalmosoknál*-is *selyebb*-valokká, az által a' ki minket *teret*.

3 Az *rajunk lévő*, avagy *ránk következendő Ostortól*-való *Meg-fabadulásért*.

1 azon esedezvén 1 *Közönsegesen* az *Egész Nemzetiség* és az *Föld nyög s-zokog*

ő *Sz. Fellegetnek*,

hogy *fordítsa-el*

az ő *Iteletit*, mind

az *mellyek* alatt

s-mind az *mel-*

lyek

1 *Lelkünk*

re

2 *Testünk*

re

3 *állap-*

sinkra

nézve

1 *Betegség*

2 *Dög-bálál*

3 *Szegénység*

4 *Beűtellenesség*

s-több e'féle a-

kár mi nével

nevezendő

nyomorúságok

2 Hogy minden *veszedelmektől* s-*veszedelmekben* *óltalmazzon*

3 hogy az *halálra* és ama' leg-nagyobb gonosra jó eleve el-ke-
szítsen, hogy mint valami tör, azok réjünk ugy ne következ-
zenek.

§ I I. Az *Másokért*-való *Könyörgésről*.

Az *Másokért*-való *Könyörgésünknek* lenni kell az *Jesus Christus Közön-*
seges Anyaszentegyházáért, és minden a'hoz tartozandókért; Kik vagy

1 Még *El nem hívattak*, mind az által az *kegyelem* *szérent*, való *El-választás*
ratartoznak, mint:

1 az *indatlan népért*

2 az *eretnekekért*

3 az *Sidókért*

4 az *Pogányokért*

5 az *Hísterlenekért*, sőt még

DOCE NOS ORARE.

6 az Anya s. edgy háznak *Ellenséjéért*, és üldözöjéért-is, hogy vagy meg-
tértesse nek; vagy ha meg-nem térendők, meg-bégyenettesse nek,
2 Az kik már el-hivatsattak, az külső és messze lévő Országokban berte féllal;
s-e mi Nemzetünkben: itt pedig leg-elsőb-is

1 az Országnek Királyaért, avagy Fejedelméért, az Királyné-ért avagy Fe-
jedelem Asszonyért, és az egész Királyi avagy Fejedelmi Nemért avagy
Házért.

2 az Országnek Belső Tanácsjért s-egyéb Tisztviselőjéért,

3 az Patronusokért

4 az Iól tévőkért

5 az Közönségért

6 az Edgyházi Rendekért ug' { Leelki Tanácsokért
Doctörökért
Igazgató öregekért avagy Vénékért,
Diaconusokért.

7 az Scholákért, Collegiumokért és Academiákért

8 az kik vagy { 1 Lelekben
2 Testekben
3 Allapottyokban } nyomorgattatnak
és el-nyomattatnak
s-üldöztetnek, vagy az { 1 Pápisai s-egyéb
Tévelygés
2 Török dühössége } alai

Hogy Istennek egész Israele minden inségiből ki-fabaditallék.

III. RESZ.

AZ HALAADASRÓL.

AZ HALAADAST tenni kell Istennek az ő áldásjért,

a' mellyek vagy { Örökke-valók és lelkiek
Idő szerént valók

1. az leg-főbb és elsőbb, mely az El-választás

1. Az örökke-valók
s-lelkiek: mellyek
vagy { 1. a' Válság
2. a' Hivatal
3. a' Megigazulás
4. a' Megszenetel és mely
még csak elkezdődött
5. a' Ióvendő meg-di-
csősülés felől-való bizo-
nyos reménység.

NB. Vgyau

DOCE NOS ORARE.

NB Ugyan itt di-
chettük Istent { 1. Sz. Igéjért
2. Sacramentumjára
3. Lelkének minden kegyelmére
4. Bűn ellen-való erő adásaért, hogy azon erővel vehettünk
5. Az neminendő mérték szerént-való { 1. Sátánon
Győzödelmért 2. Világon
az { 3. az mi magunk ál-
nok voltunkan
és
4. az háborgó kíván-
ságokon

1. egészségünk
-ért mellyet
vagy { 1. végen tate-
nallunk
2. csak most
állatot helyre

1. az Teremtés
2. reánk-való Atyai
Gödviseles, anyánk em-
lőjen fuggelünkől
fogva
ugymint

II. Az Idő-szeri áldás I-
stének mellyekért hálát-
adai tartozunk, ezek

2. a' békeségért
3. a' bádágért
4. a' berentsességért
5. a' bőségért
6. a' kaplálásért
7. a' ruházásért
8. a' naponkénti-való oltsá-
máért
9. a' sokféle

1. által-látore
2. által-nem-
látore
3. a' mellyet ál-
felni sem tud-
tunk öllýá, s-a

1. szco-
mcl-
hánkro
2. egész-
nem-e-
hánkro
kőveke-
zendő.

4. räk
vagy

5. az

DOCE NOS ORARE.

1. az rajtunk forgott nyomorúságoknak *Meg-feniszt*
sekedre, örökke-való javunkra
4. Istenünknek hozzánk } *1. rend szerén*
 es } *2. rend kivól való kedvűre*
5. Kezdünk munkainak meg-áldásért, nap-
 pal, és
6. éjél a meg-olalmazásért, az istendís aluvással-való
 meg-ujtásért.

NB: Végezzétek egyből minden áldásról-is Istennek (a mint az a kalmatof-
 Rig hozza) háládatossan meg-kül' emlékezni: hogy valamin rajtunk ne tellyek a
 mivel edes Idvezirőnk amaz kiténtz Poklólok ellen panaszodik: *Nem de nem ti-
 zen isfintának meg-bár a kiténtz bol vágyon: Nem találkoznak az kik vgy fű-
 vérvén dicsőítienék volna Istenre.*

V. R E S Z.

A° BÉREKESZTESRŐL.

A° BÉREKESZTÉS legyen a szerén, mint **23. diki**
 4-dik Táblákban vágyon.

*Válogatott Sz. Írásbeli Bizonyítékok, melyekből bizonyos forma Könydrég-
 szagaitani, az ide szűlyebb kiadásr MODnak fűsö Kései szűlykeljő
 szerén.*

Kesűlés.

Jér. Szal 9 v. 41. Sál. 123 v. 11.
 Mof. 4. dik Kón. 16 v. 22. Nehem 9 v. 17. Sol. 81 v. 2. Efa. 42 v. 9.
 Dan. 9 v. 23. El. 57 v. 15. Jer. 10 v. 10. 12. Amos 4 v. 13. 11. Tim. 6 v. 15. 16. Ilyenek
 1. Sál. 4 v. 4. 1. Kón. 8 v. 27. 1. Chr. 29 v. 1. 12. Iob 35 v. 5. Sol. 104 v. 1. 2.
 El. 40 v. 15. 7. 22. 1. 20. 12. 31 v. 35. 32 v. 17. 19. 40. v. 18. Amos 9
 v. 28. 9 v. 6. Iob. 7. 18. Nahum 1 v. 4. Habac. 1 v. 13. 13. 16.

Fügylmezés-Kérés.

Mof. 5. dik Kón. 26 v. 15. Nezz alá a lakó helyedből, és Királ 8.
 v. 28.

DOCE NOS ORARE.

28. Sol. 90 v. 15. 2. Királ. 19. 16. Sol. 141 v. 2. Jan. 14 v. 14. Dan. 9 v. 17.
 11. Rom. 8 v. 26. Mof. 2. dik Kón. 22. 27. 1. Királ 8. 30. 37. 43. Neh. 1 v. 6. Sol.
 9 v. 1. 2. és 28 v. 2. és 86 v. 6. és 123 v. 1. és 143 v. 1. 8. El. 63 v. 15. és 65. 24.
 Hab. 1 v. 2. 3. 16.

Fallás-rétel az Bűnről.

Ezr. 9 v. 6. Mof. 1. Kón. 1 v. 27. és 2 v. 7. és 3 v. 13. Sid. 7 v. 10. Rom. 3
 v. 23. Ezekből ilyen módon kell vallástétel formálni: *Te teremtetted az mi el-
 ső Szűleinket, saját képedre, és az örökön az életnek lelkei beléjek ihelied, de az kí-
 gyó meg-efalá őket: f-a meg-tiltott fanak gyömlőscből événck, melly által az egész em-
 beri nemzetség (ő nekik agyékokban lévén) ő vellek edgyút vétekezék, és immar meg-
 fosztatik az ő dicsőségéből. Prad 7 v. 28. Mof. 4. dik Kón. 32. v. 14. Sol. 51 v. 5.
 Rom. 7. 18. Mof. 1. Kón. 6 v. 5. Iob. 9 v. 20. Peld. 20 v. 9. El. 6 v. 7. és 43 v. 24.
 és 5 v. 9. Sol. 130 v. 3. 4. Dan. 3. v. 27. Rom. 7. 13. El. 26 v. 10. Rom. 1.
 v. 6. El. 65 v. 2. 1. Cor. 16 v. 27. Eph. 6 v. 24. El. 53 v. 3. Phil. 3 v. 8. 9. 10. Iel. 2.
 v. 21. Sol. 42 v. 2. Sid. 10 v. 26. 27. 28. 29. El. 1 v. 13. Sam. 2. dik Kón. 12. v. 14.
 Ier. 5 v. 28. Iob. 42 v. 6. Sol. 40 v. 12. és 43 v. 2. és 90 v. 8. El. 1 v. 12. és 3 v. 8.
 és 5 v. 18. és 59 v. 2. Ier. 6 v. 7. és 2 v. 21. 22. és 17 v. 1. Amos 2. 13. és 5 v. 12.
 Rom. 7. 14. 23. 24. 16.*

Az Bűntetés Gonoszsára méltó voltunknak meg-vallása.

Ezr. 9 v. 13. Sírál. 3 v. 2. El. 28 v. 17. Mof. 5. dik Kón. 29 v. 20. Sol. 9.
 v. 17. Tekénts meg az deitk csapásoknak neműt sejenként, és az Concordanti-
 ákban.

Bűn-borfanatnak Kérése.

Sol. 130 v. 4. 7. Mof. 2. dik Kón. 34 v. 9. El. 44 v. 2. Ier. 14 v. 7. Iob 6.
 v. 8. Neh. 4. 5. Sol. 25 v. 7. 11. és 79 v. 8. Hof. 14 v. 2. Mich. 7 v. 19. Ioan. 1 v. 29.
 és 18 v. 37. El. 23 v. 5. Sol. 57 v. 2. Sol. 51 v. 2. 7. Sam. 2. Kón. 24 v. 10. Sol.
 119 v. 3. 2. El. 1. 18. Ier. 32 v. 27.

A Hitért.

Mat. 6 v. 39. Luc. 17 v. 5. Mat. 7 v. 20. Rom. 1 v. 1. Sírál. 2 v. 10. Sid. 15.
 v. 14. Sol. 51 v. 10. Philip. 3 v. 9.

A Meg-vérést.

Ier. 9 v. 1. Sol. 6 v. 6. Mat. 11 v. 21. Tielek 11 v. 18. Iden. 2 v. 21. Mof.
 8 dik Kón. 5 v. 29. 2. Tim. 2 v. 26. 2. Cor. 7 v. 10.

A Meg-femelő Kegyelemért.

Ezech. 36 v. 25. 26. 27. El. 44 v. 2.

B 3

DOCE NOS ORARE.

Az Ertelemért.

Eph. 1. v. 17. 18. Habac. 2. v. 14. Sid. 3. v. 11. Eph. 3. v. 17. 19. Phil. 3. v. 10.
Pelda 19. v. 2. és 2. v. 2. 3. 5. Hof. 8. v. 2.

Az Istennek Szeretéseért.

Matt. 22. v. 37. Luc. 7. v. 47. Ian. 13. v. 34. Phil. 1. v. 9. Gal. 6. 18.
Mat. 5. 44.

Buzgolkodásért.

Tit. 2. v. 14. Ielen: 3. v. 16. Solt: 119. v. 20. Ian: 2. v. 17. 2. Cor: 9.
v. 2.

Igaz tiszta szívvel való Léteért.

Solt: 51. v. 6. Ian: 1. 47. 2. Cor: 1. 12. Ier: 16. v. 17. Solt: 139. v. 2. 3. 1. Cor: 4.
v. 5. Amos 9. v. 2. 3. Pelda: 24. v. 12. Pred: 12. v. 14. Sam: 1. Köny: 16 v. 7. 2. Kir: 20
v. 30. 1. Kron: 28. v. 9. Ier: 23. v. 24. Solt: 44. v. 21. és 139. v. 12. Pelda: 20. v. 27. 1. Kir: 8
v. 39. Sid: 4. v. 13. Ier: 23. v. 4.

Az Evangeliumnak Babadon való Vallásáért.

Rom: 1. 16. Hogy ne ségyenlyük az te Evangeliumadat, mely Isten hatalma
idvességre, &c. Tselek: 4. v. 29. Mark 8. v. 39. meg-gondolván azt hogy ha mi az
mi Urunk JESUS Christust és az ő beszédét ségyenlyük ez parázna és vétkez nemzetiség
között, az embernek fia is ségyenleni fog minket mikor el-jövend, &c.

Az Végig meg-maradásért.

Mos. 5. dik Köny. 5. v. 39. Oh vajha olly szív volna bennünk hogy felneünk
ségedet, és mind végig meg őriznők az te parantsolatodat, hogy jól lenne dolgunk és a
mi fiainknak utánunk. Ier: 32. v. 39. 40. Adgy mi belénk edgy szivet és útat, hogy, &c.
Sid: 10. v. 23.

Az magunk forrával való Meg-elégedésért.

Phil. 4. v. 11. 12. 1. Tim. 6. v. 6. 7. 8. Sid: 13. v. 5. 1. Pé: 5. v. 7. Mat. 6. v. 25. 26.
27. 28. 30. 31. 32. Pelda: 3. v. 8. 9. Ier: 45. v. 5. Job 2. v. 10.

Békés-tűrésért az Kereszt alatt.

Luc. 9. v. 23. Ian. 16. v. 13. Tselek. 14. v. 22. Rom. 8. v. 18. Phil. 1. v. 29. Sid: 120.
v. 1. 2. 8. 1. Pé: 4. v. 12. 13.

Az Igének használatyáért.

Solt: 119. v. 105. és 19. v. 7. Sid: 4. v. 12. Pelda: 20. v. 17. Ier: 23. v. 29. Ef: 55. v. 10. 11.
és 13. v. 10. és 50. v. 4. és 36. v. 8. 9. Solt: 132. v. 7. Ef: 26. v. 8. Solt: 119. v. 18. Ier: 6. v. 10.
Mich: 4. 2. Sid: 2. v. 16. 1. Cor: 4. v. 24. 25.

Személyünkre nézendő jókért.

Mos: 1. Köny: 28. v. 20. 21. Uram légy én velem, oltalmaz engemet ében az
én utam.

DOCE NOS ORARE.

én utamban a' mellyen megyek, adgy kenyeret ételemre, és ruhát öltözetemre. Térhesz
Sék-meg békével, &c. és 43. v. 14. Pelda: 2. v. 8. Solt: 17. v. 5. és 91. v. 11. 12. Mos: 1. Köny:
28. 15. 1. Kron: 4. v. 10. Nech: 1. v. 11. Solt: 90. v. 17. 2. Kron: 20. v. 12. Ef: 26. v. 12. Solt: 127.
v. 1. 2. Ier: 10. v. 23. 1. Cor: 3. v. 7.

Gonosztul Meg-fabadásaért, 1. az Bűnről.

Rom: 6. v. 12. Sid: 12. v. 15. Rom: 6. v. 22. és 7. v. 23. 24. Solt: 19. v. 12. 13. 2. Cor:
16. v. 5. Solt: 131. v. 1. 2. és 119. v. 33. és 18. v. 23. Sid: 12. v. 1. 2. Ian: 2. v. 15. 16. Tit: 2. v. 12.
Eph: 5. v. 15. 1. Tim: 5. v. 14. Colof: 3. v. 5. 8. Sid: 12. v. 4. és 3. v. 12. Luc: 21. v. 34. 1. Pé: 5.
v. 8. Eph: 6. v. 11. 10.

2. for Az Bűntetéstől.

Ier: 14. v. 8. 9. Solt: 91. v. 10. és 57. v. 3. 4. és 35. v. 1. és 6. v. 2. 3. és 25. v. 16. 17.
18. Mat: 26. v. 39. Solt: 39. v. 4. 5. és 90. v. 12.

JESUS Christus közönséges Keresztén Gyülekezetiért.

Luk: 12. v. 32. Zach: 2. v. 5. Ef: 46. v. 16. 17. 28. Solt: 17. v. 7. és 44. v. 23. 24. 25.
26. és 129. v. 5. 6.

Az El-nem-hivattakért.

Amos 9. v. 11. 28. 15. Luk: 1. v. 78. 79. Ezech: 34. v. 12. 13. Mich:
2. v. 12.

Az El-hivattakért.

Mos: 5. dik Köny: 32. v. 10. 1. Pé: 5. v. 8. Solt: 31. v. 8. és 5. v. 12. és 89. v. 29. és 6.
v. 6. 7. Siral: 4. v. 20. Solt: 21. v. 6. és 105. v. 22. Amos 5. v. 24.

Tiszt-viselekért.

Amos 6. v. 12.

Edgyházi Szolgálatért.

Mat. 9. v. 38. Tsal: 13. v. 48. Ef: 55. v. 16. Mos: 5. dik Köny 33. v.
6. 9. 10. 11.

Az Közönséges állapotbeliekért.

Sam: 2. dik Köny 17. v. 16.

Az Nyomorultakért.

Ef: 40. v. 29. Solt: 41. v. 3. és 68. v. 20. Pred: 4. v. 1. Sid: 13. v. 3. Ef: 48. v. 16. és
30. v. 26. Solt: 79. v. 11.

Hála-adás a' Lelki és örökké való jókért.

1. Kron. 29. v. 13. Eph: 1. v. 3. Colof: 1. v. 13. Ezekből így kell állani: És im-
már mi edes Istenünk, hála adunk tenedek, és dicsérik az te dicsőséges nevedet,
hogy meg-áldottál minket minden lelki áldásokkal az egekben a' Christban, hogy meg-
fabadítottál minket az sereiségnek hatalmától, és által vittél minket, az te szerelmes
Fiadnak Országában.
B 2 2. Cor

DOEE NOS ORARE.

2. Cor. 1. v. 3. Colof. 1. v. 2. Eph. 2. v. 12. 12. Colof. 2. v. 13. 14. Innén meg így 1. At-
 dot legyen az Isten és az mi Urunk Iesus Christusnak Atyja, az bánakozásoknak ama-
 az Atyja, és az minden vigasztalásoknak Istene, a ki midőn mi hajdan idegenek, és
 a mi elméinkben ellenségek voltunk az istentelen eszelekedetek által, s természetünk se-
 réns baragnak voltunk fia, mint simeon egyebek is; az ő gazdag irgalmasságából, az
 nagy szeretetért, mellyel minket szeret, még mikor meg bántunk volna az mi esztin-
 ken, bűneinkben, és testünknek környék-mételestől, s gében i meg-elevenített minket
 az Christussal edgyütt, meg bocsátván minden mi bűneinket. Es el-törölve az Cere-
 moniáknak ellenünk való kéz-írását, melly minékünk ellenünk vala, és azt haszonta-
 lanná tévé. Keresztfára azt fel-festérvén. Neh: 9. v. 5. Solt: 86. v. 12. Colof: 1. 12.
 Honnan ilyen formán könyöröghetünk: Legyen áldot az te dicsőseges neved, mellyl
 nagyobb minden áldásnál és dicséretnél. Mert az te irgalmasságod mi hozzánk igen
 nagy, és meg szabadtottad az mi lelkünket az mélyseges kóporsóból, az benteknek örök-
 ségnek el-űsclére, az világosságban minket alkalmassokká tőrtél.

Az Teremtés és Gond-űsclésbeli idő szeri áldásokért.

Solt: 103. v. 1. 2. 3. 4. 5. és 22. v. 9. 10. Es: 46. v. 3. 4. Solt: 139. v. 13. 14. 17. és 119.
 75. 77. és 30. v. 2. 3. Job: 5. v. 19. Solt: 91. v. 1. és 116. v. 8. 12. 13. és 147. v. 13. 14. és 149.
 v. 20. Es: 63. v. 12. Mof: 1. Köny. 28. v. 10. és 49. v. 20. Solt: 107. v. 21. és 147. v. 20.
 Bő-rekesztés figyelmezes kéreffel edgyütt.

Péld: 30. v. 20. Mark: 11. v. 24. Mar: 9. v. 24. Eph: 3. v. 20. 21. Sid: 13. v.
 20. 21. Ielen: 13. &c. Áldás, tisztessé, dicsőség és hatalom tulajdonitassék az
 Királyi sékben élőknek, az Bárányak örökkön örökké.

II. T A B L A.

Azon formán-való UT avagy MOD a' Könyörgésre
 rövidebben.

A' Könyörgés
 vagy { ama' szívünkre birtelen
 érkezett rövid szóba-
 kodások, Istenhez, mel-
 lyeket mihezt kezdünk
 meg mindjárt vege-
 zünk Neh: 2. 4. { csak Elmo-
 béli
 a' mellyel el-kezdvén
 tovább gyákorlunk. { bőval való. { Notával
 Ez vagy melly vagy { mint az { monda
 { ének { ok vag { egyedl
 { { { { { többekl
 { { { { { &c.

DOEE NOS ORARE.

NB. Itt a' rendben vőit sokkal, nota nélkül, egyedől vagy többekkel való
 könyörgésre mutatunk Utat.

I. MEGSZOLLITASA Istennek a' szerént mint a' több Táblákban
 vagon.

NB. Ez meg-böllitő egyéfer s-mind Istennek magasztalása helyett is
 lehet, a' menyiben azokra való tekerettel vagon, a' mellyeket Istenből vőitünk
 menyiben tudnia illik azok az Istenben-való rokkeltségek, az jónak mellyet már el-
 vőitünk világosító, annak elűk közlésnek pedig meg peitűelő erősségi.

Hatna az meg-böllítésnek, hogy annál inkább meg-alázzuk magunkat,
 s-mintől nagyobb becsedelemmel és szélelemmel, egyéfer s-mind bizodalommal is jár-
 róljuk Istenhez, azoknak az ő rokkeltségeknek elmentkel-való meg-fog-
 szók.

II. VALLASTETEL.

mely semmi nem egvéb, ha-
 nem aláza os és pöniten-
 tiás meg-címérése s-meg-
 gyonáza az

1. Első, az Adám és Eva en-
 gedulenségek.
 1. Vétkeknek, { 1. a'bol fo- { 1. Eredetbéli
 melly vagy { lyo, melly { 2. Tűlek derbéli
 az { { az otlások avagy
 { { nemek szerént, a'
 { { mint az több Tab-
 { { lákban vagon.
 2. Bűnösségek, { 1. ez életbe- { 1. Testiekre
 melly miat kőc- { liekre, az { 2. Lelekiekre
 lellek vagük min { { 2. a' más é- { 1. derék el-
 den bűnerefelekre { lebbeliekre, { sakadás
 ugy mint { mellyek { Istenből.
 { { 2. örök káro-
 { { hozat.

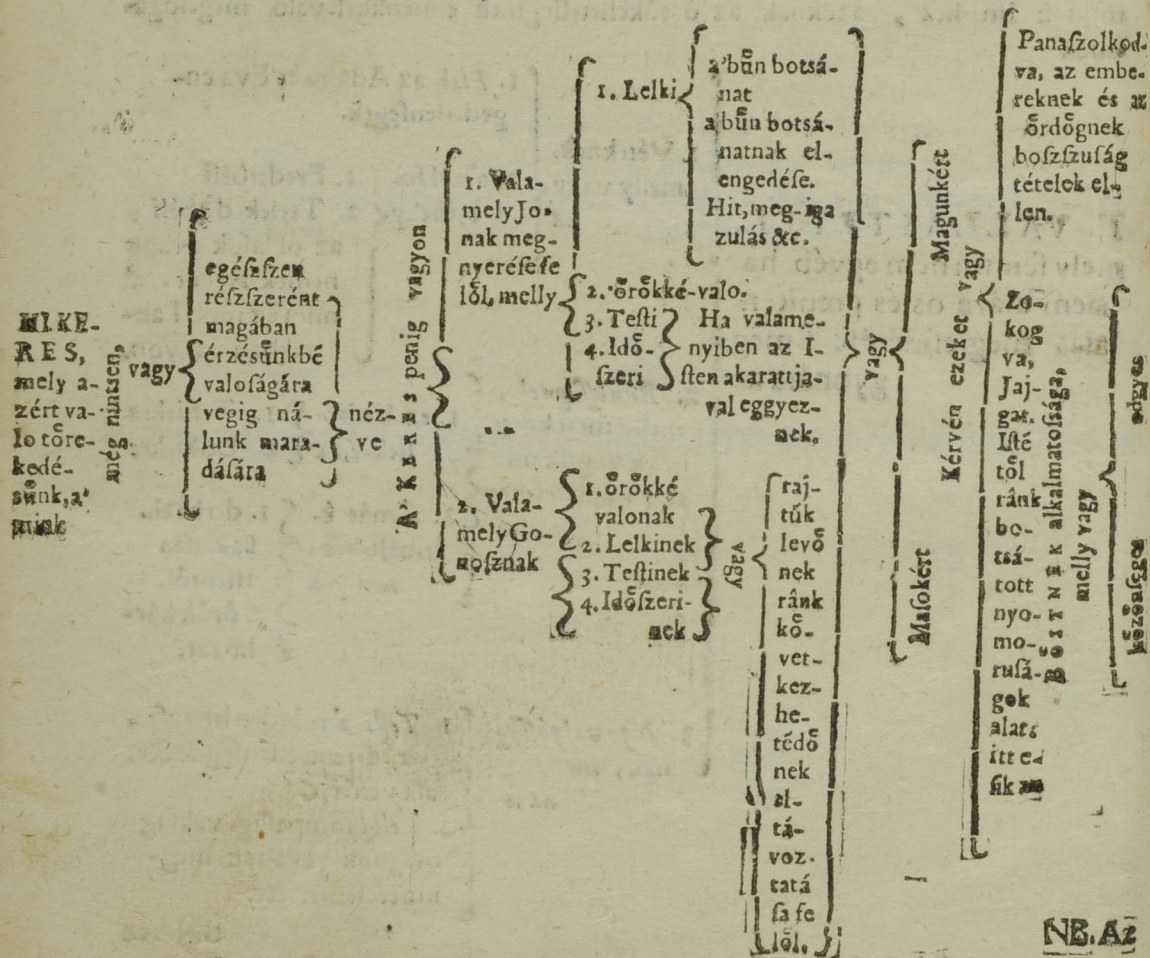
3. Nyavalyáság- { 1. Testi, a' minden betegsé-
 nak, melly { gek, Berentséltenségek &c.
 az is { alá vetetés.
 { 2. Leleki tompaság, vakaság
 { magunk javának meg-
 { nimerelében &c.

BNAC

DOCE NOS ORARE.

NB. Az Vallás-tétel mindenkor szükséges az Könyörgésben, vagy nyí-
ván vagy alattomban. Eredeti, 1. ez hogy midőn valamely joért az Isten irgal-
masságához járulunk, azzal tesszünk bizonságot hogy mi magunkban segények, s
minden jóktól üressék vagyunk, melynek oka az bűn. 2. az Isteni könyörgésünk-
kel meg-illetni akarjuk, azért egyiser s-mind vallyuk, hogy a' mi szívünk is azon dol-
gok felett illendőképpen meg-indult, s-ez után is azon léfünk hogy meg-indálljon,
melly nélkül az könyörgés csak Istennel-valo jatározás.

Vége és Hasna az Vallás-tételnek, 1. hogy meg-tessek, hogy az Isten
igaz mikor minket ítél, 51. Solt: 6. v. 2. hogy az kegyelemnek vételére el-késettél-
sünk, hogy az el-vőtt kegyelem a' nál tekéntesb legyen nálunk.

NB. Az

DOCE NOS ORARE.

NB. Az Kérést a' nagy szükség mellyben vagyunk, hozza magával. Hit-
ből kell kérnünk; azért az Isten ki-jelentett akarattja szerint-valokat kérjünk: Az mik
az Isten ditsőségere s-a' mi idvőségünkre szükségeselek, azokat általában; egyebeket
magunknak mindenkor alattomban az Isten bölts rendeltése alá-borsátásával. Melly-
hez képest nem kell sem Modot, sem Időt meg-határozva ő eleiben írni: közönsség-
gel mind az által hogy sietve, hamar halgasson-meg, mondhatjuk, mert igiretek
vannak felőle, Luk: 18. 8. Solt: 102. 3. **C** Lásd alább az Bérékező Kivált-
képpen-való Regulákat.

Szeretettől is kérünk; azért azokat kell leg-inkább kérnünk mellyek Isten
ditsőségének s-jo voltának magasztalására szolgálnak; ennek felette könyörgésünk
kell mind azokért valakik mi velünk az Istennek azon jó-voltában vagy részesek már,
vagy részesek lehetnek.

IV. IGERET TETEL, melybe bizonságot te- sünk, az könyör- géshez illendő szándékunkról,

hög' a' miket kérünk,
azokat az arra va-
lo szükségesek eszközök
által, minden igyeke-
zetünkkel mi is el-kö-
vetni igyekezzük,

ez penig vagy csak

1. Szívben, elmében-való El bántás,

2. Fogadás tét-
tel, mellyet
sép meg kü-
lömböztetél-
fel, el-bánt-
szándékából
tesünk Istén-
nek

nem általán fogva

1. lehetlen;
2. szükséges;
3. hané Isté
red szerint
valo ke-
gelméből;
4. szabadossá
a' mi választá-
sunk szerint
tselekedhető;
5. sem gonosz
6. le martzona
hiivfagos; ha-
nem minden
környül-
lasi szerint,
7. szabados és
jó dologban;
8. Isten tisztel-
ségére, és
Fele-bara-
runk haszná-
ra.

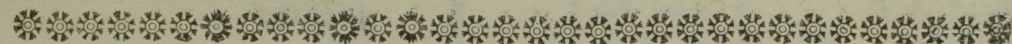
V. HA-

DOCE NOS ORARE.

V. HALA-A- dás az jokesért, mellyeket el- vöttünk	{	1. Valószággal	{	1. Testiek	{	Az hálá-adáshoz ne- hán'kor kíváltképpen valo vigaságnak-is kell járulni, mine Esth. 9. 19.
				2. Időseiek		
				3. Lelkiek		
				4. Örökké- valok		
		2. Hittél és re- ményességgel				

NB. Vége és Hasna az Hálá-adásnak, tiszteletet tulajdonítani Istennek, azokról a' mellyeket vöttünk, 50. Solt. 15. v.

VI. BE-REKESZTES, a' szerént a' mint az többide alább való
Tablákban vagyon.

III. T A B L A.

Rövid Könyörgésre-valo Forma, mellyel élhet mind az Tanító
Prædicatio előtt közönséggel, s mind az Nép magában külön kü-
lön, Prædicatio előtt, és egyéb dolgához fogásakor.

I. Az Isté-
nek Meg-
szollitta-
tása vag-
{ Termekeiből
Tulajdonágiból mind az { nev { belől, mellyekről lásd
Igíretiből { valószággal { az Praxis Piet.
Fenygetésiből, a' mint mellyikből az jelen-valo izélra
illik.

II. Az Val-
lás-tétel {
1. Méltatlan voltunk { 1. az Istennek meg-fogha. { néz-
felől az Isten előtt való { tatlan Felfogás voltára { ve
meg-jelenésben, mind {
2. a' mi alá-valo voltunkra {
a' Bűnért, { 1. Elő, Adambá és Evábá
melly vag { 2. az Eredetbéli
az { 3. Tselekedet { előtte {
béli mind { utanna { meg-téte-
2. Alkal-

DOCE NOS ORARE.

2. Alkalmatlan avagy elégtelen-
voltunkrol, fel-veendő tíf-
tünknek végben vitelére, { Könyörgésben
vagy az { prædikálásban
{ prædicatio halgatás-
ban, tanulásban &c.

I. a' Botsánatért, az { 1. Vétkekről
{ 2. Bűntetésekről

III. Az { 2. a' Segítségért, az { 2. Bűn-ellen állásra. { kezdésre
Kérés { 2. előttünk lévő dolgunknak { gyakorlá-
vagy tífteinknek is { sara
{ véghez vi-
telére

3. a' kedvelléseért { 1. jelen-levő { jo { igyekezetünknek { mellyek sok
{ 2. több { tselekedetünknek { képpen hi-
bások,

4. az Adás-adásért { mostani { jo { igyekezetünkre
{ és { munkánkra
{ egyebkori

IV. Az { 1. Testi {
Halá-a- { 2. Idő-sei { jokesért, [Mellyet rövidségnek okaért; Prædicatio
dás az { 3. Lelki { avagy egyéb dolog végben vitel után-
{ 4. örökké-valo { ra-is halasíthatni.]

V. Az Be-re-
kesztés { Figyelmezés {
{ Meg-halgatás { kéréssel az edgy Christus- { ban {
{ ért { Amen.

IV T A B L A.

Az Praxisban lévő első Estveli Imádságnak
Uija.

I. Kezdődés	1 Meg-sóllétása Istennek 2 Figyelmezés kérés	1 Irgalmaosságából Christus által, 2 Minden tudásából 3 A meg-halgatásra kés vőlából	Isten törvényének meg-segése	gyarlóságból gonoszságból
II. Vallás-tétel az	1 Bűnről melly 2 Tselekedétséle	1 Eredetbéli, 2 Tselekedétséle	magunk értelmé Isten Lelkének indítási meg-sentelése	ellenvalók.
III. Kérés az	1 Bűnről melly 2 Tselekedétséle	1 Eredetbéli, 2 Tselekedétséle	magunk értelmé Isten Lelkének indítási meg-sentelése	ellenvalók.
IV. Hűség	1 Bűnről melly 2 Tselekedétséle	1 Eredetbéli, 2 Tselekedétséle	magunk értelmé Isten Lelkének indítási meg-sentelése	ellenvalók.

2 Nyavalyás- ságokról	közönfegyessé kiváltképpen	Bel pokloságnak Fekélyeknek Istentől azokért való meg- unásnak felelme vétekezésnek meg- szokása, mellyből	hásonlatos lági alatt. bűnnek nem érzése el-tűnyulás el-vak- mérővülés Isten les- meg ke- ményedése eltér

3 érdemes Büntetés-
ről, mely az Szégyen-vallás
Meg-emésztés

Bűn bűnsánatért
Büntetésnek el-engedéseért
Meg-terítő s-segítő kegyelemért
Meg-senteléseért
Szakadatlan poenitentia tartásért a' bűnökről
Igaz Vallásban végig meg-maradásért
El-nem tévelyedésért ereinek fégre
Igazságért való buzgalkodásért
Lelki ajándékoknak nevedéseért
Tűrésért az háborúságokban
Sorsunkal meg-elégedésért
Keresztényi okossan járásért
Egész életünknek Istentől igazgatásért

DOXA NÖS ORARE.

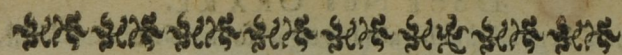
IV. Halá-adás.

1. Leiki f-örökké-
valo jókért, az
- El-választásért
 - Teremtésért
 - Váltásért
 - Hívaralért
 - Igazításért
 - Meg-bentelésért
 - Szüntelen őrizetért
 - Idvősségnek reményeért
2. Testi f-idoőseri-
ekért, az
- Jó egészségért
 - Johágért
 - Etelért, Italért
 - Ruházatért
 - Szerentességért
 - El-múlt napnak meg-áldásért.

V. Bé-se-
jezés.

- I. Kéré-
fel
1. Maguk-
nak.
- Kj Sán Sán*
jo ejszakát
 - egészes nyugodalmot
 - Satán és minden veszedelmek ellen
 - való védelmeztetést
 - Angyalok által őriztetést
 - Aján Sán*
magunkat
 - Ha meg-halánk, az boldogságra
 - meg-jobbulásra
 - Ha életben
 - maradnánk
 - Világtól el-fszakadás-
ra inkább inkább
 - az
 - Mennyeiekkal-va-
lo társalkodásra
 - Minden bennünk
 - el-kezdett jónak
 - végben vitelére
 - Az halálnak szünto-
len emlékeztetésre
 - Az boldog ki-ni-
lásra.
2. Ma-
fok-
nak,
- Anyaz. egyháznak
 - mindenűt
 - Fejedelmeknek, nevezet
 - szerént az mieinknek
 - Nemességnek
 - Tanítoknak
 - Magistratusoknak
 - Koroknak, betegeknek
 - az
 - Jesus Christus Országa el-jöveteli-
sítettetésért
 - Sidokhoz
 - mindenekhez,
 - Pogányokhoz kik
 - kiváltképpen
 - az Választásra tar-
tozandok.
 - az

Egész minden kéréseknek meg-teljesítettéseknek az edgy Ur JESUS CHRIS-
tus érdemeért-valo várával. Amen.

V. T A B L A

Más Hasonló

F O R M A,

ugyan Könyörgésre való

I. Az Istennek Megszóllatása az egyéb helyeken ki-adott Modok szerént

I. Az Bűnről. Az bűnnek meg-ismérésében s-vallásában, meg-kell mind az Tanító s-mind az Nép szívének voltaképpen illeszkedni, hogy azoknak keserves érzésén mindnyájan igazán meg-somorodhassanak, és annyival inkább ehhez-hessék s-somjuhozahassák Istennek kegyelmét a' Jesus Christusban, fel indéttat-ván a' bűnnek mentől nagjabb és teljesebb meg-vallására ségyennel s-sent or-tza pirulással, és az Urat segítségül hihassák

- I. az Ere-
derbélit,
hog az
1. minden joktól meg-fosztót;
 2. örök kárhozatnak köteletségében ejtet;
 3. magva bennünk minden éoronyű bűnöknek,
 4. meg-vestegette a' léleknek és testnek minden te-hetőségét, és erejét,
 5. meg-mótskondja leg-jobb tselekedetünket
 6. Ha meg-né zaboláztatnék, vagy az Isten mindé-hato ereje, vagy az ujjá-súló kegyelem által, ret-tenetes pártúsélekre szakadna ki Isté s-emberek ellé,

II. Val-
lásté-
rel

Az bánt
pedig
mind a'
kétféle
meg-kell
vallani

1. a' Tístekeit, { 1. Külsőkeit
2. Belsőkeit
2. az egész Nemzetiségét eleitől fogva, s-
3. a' magunkkéinak azokhoz való járulásokat
4. az Istennek jó, és igaz Tör- { 1. hagyott tiszteletnek
vénye ellen valokat mind- el-mulatásában
5. tudatlanságbélieket; { 2. meg-tiltott bűnök-
nek meg-tselekedéséből,
6. erőtelenségbélieket, de { 1. elménkekvi-
főképpen, lagossága
7. magunk hiúságéból { 2. lelkünk isme-
valokat retinek indétása
3. az Isten tulaj-
don lelke
8. az Isten jó-vóltának, és tőrésnek meg-utállása,
s-semmire tartása

2. a' Tse-
lekedet-
bélieket

DÖCE NÖS ORARE.

9. a' kegyel által- valo hívogatásokkal szemben- bökést,
10. Christusnak siveinkben hír által bé-vételére nem i-
11. Eleünkbe ő hozzá illel járásinkat; (gyekezést
12. Elmünknek vaklágát;
13. Szívünknek keménységét;
14. Hihetelenségünket;
15. Meg-térhetelenségünket;
16. Testi-bátorlágot;
17. Lag' melegségét;
18. Gyümölstelenségét;

19. Nem igyekezősünk }
elő menni az életnek }
1. meg-öldöklése. }
2. ujjulása, }
3. kegyesség gja- }
korlása }
sérén

20. hogy a' leg jobbak-is }
közünk nem jártunk }
Istennel }
1. olly épséggel }
2. olly motsok nélkül }
tartván-meg ruhainkat }
3. olly buzgok az Isten }
dicsősege s-mások java }
mellet nem voltunk. }
a' mint tarröze-
tunk volna
véle

21. a' Gyülekezetnek vét- }
két }
1. Istennek sok-sele irgal- }
massági, }
2. Christus szerelme, }
3. Evageliu világossága, }
4. fogatkozásink }
ellen

II. Bűnössé-
günk felől
valo meg-
gőzestese-
sünkrol, an-
nyira, hogy
magunk ke-
serges ér-
zéssel.

1. méltatlanságunk itellyük magunkat a' leg utolsóbb áldásokra
2. méltoknak }
pedig }
1. az Istennek rettenetes haragjára
2. a törvénynek minden átkaira
3. az leges- }
leg nehe- }
zeb' bűn- }
tetésekre }
1. ki-vehetven igazlágoson az ő orságát
és Evangeliumat mi közölünk
2. meg-verhetven lelki és testi itéletvel ez
életben, a' másokban örök kárhozattal.
1. egyetlen egy áldozattyanak }
2. elég-tételének }
3. az ő s-mi Atánk jobban va- }
ló törekezősének }
fogadó voltában
4. az Uj Testamentumbel irgalmasságnak Isten el-
távozhatalan s-el-viselhetetlen sullyos haragjának
meg-engesztelése felől, azon Közben-jaro által-va-
lo nagylágos és drágalátos igereiben

I. ra-kell lelkeinket bátorita-
nunk a' kegyes válaítétel felől
valo reménységünkkel, melly
a' fundáltatik a' Christusnak

DÖCE NÖS ORARE

1. Bűneinknek ingyen-segéslen való bocsánatya az Christus érdemeért
2. Az Isten szerelmének siveinkben öntése Szent Lélek által
3. bűneinknek bocsánatjának, tellyes bizonyos voltának, azon fiui so-
gadásnak lelke által való meg-pertelése a' mi lelkeinkben
4. a' Sionban síróknak meg-vigasztaltatások
5. a' békefég szollás bűn miatt meg-haborodott busz lelkeinkben
6. a' testi batorlág- }
ban elő maga-hitt }
bűnösöknek }
1. szemek meg nyitása.
2. a' fetersegből a' vilá-
gosságra
3. a' Satannak hatajma
alól Istenhez
által-ho-
zattatások
hog' azok-is bű-
nök bocsánatját
veg'ék, es örök-
séget a' szentek
közé.
7. az ő lelke által való meg-senteltes
8. a' rajtunk kegyetlenkedő bűnnek meg-öldöklése
9. meg-holt siveinknek meg-elevenítése, az Isten életével, Christusba
10. Istenhez s-emberekhez való újszínnek gyakorlására való meg-
11. a' kísirtetekben vltao meg-álhatás
12. a' jo és gonos' szerentsével való élesnek meg-senteltes
13. a' hitben

kerendő jók

kerendő jók

II. Meg
kell kere-
sinek ne-
veznünk,
mellyek

kerendő jók

14. engedelmeiségben }
15. az Evangeliumnak s-az által a' Christus orságának killyeb-kil-
lyebb terjedése, minden nemzetsegek közé
16. a' Sídoknak meg-teritések
17. a' Pogányoknak tellyességek
18. az Antichristus romlása
19. Christus Urunknak második el-jöveteli
20. Orságunkon kívöl való sa- }
badítatások }
Antichristus }
Török &c. }
Ecclesiáknak
21. minden Reformata Ecclesiáknak meg-áldatások:

1. állassa-sel, vagy ha fel-
allatta erősítse-meg }
1. a' békefégét
2. az igazlágot
3. minden rendelések-
nak tisztalágat
4. a' kegyességnek erijét
22. nevezet se-
rént a' mieinket
leg-közelebb
a' mellyben e-
lünk, hogy
Isten }
2. előzze-meg s-ha-
rúsa el az
1. eretnekséget
2. hitűl sakadást
3. istentelenséget
4. babonát
5. testi batorlágot
6. kegyelem esközei-
nek gümölstelenségét

DÖCE NÖS ORARE.

3. Gyógyítsa meg - 1. Szakadálunkat
4. őrizzen Istennek tőlt 2. Párt. üresinket
fogadálunknak fel bontásától

1. Istét 1. Szemelyére } nézendő áldá
2. Tisztire } fokkal gazda-
gitsa

1. Királyért Fejedelemt, hogy
2. erősítse az ő Királyi
3. őrizze tartsa a veszedelmes tanácsok-
tól gondos akaróktul
4. tegye maga erős eszközévé az Evange-
liumnak terjesztésére
5. a } joknak bátorításokra, s oltalmokra
gondosoknak rettentésekre
6. Ecclesiának s orfágának minden egyéb
javára is.

2. Királynéért, Fejedelem-
Asszonyért
3. Minden egyéb Tisztékért, 1. Generalokért
4. Fő rendekért (ug mini) 2. Capitanokért
3. Birákért, Polgarokért &c.
5. az } orfágos } Gyűléseknek meg-áldatásokért
f. }
aljobb }
6. az egész nemzetségért

24. Közfegért 1. töltse-bé őket az ő lelkével
2. tegye a sents életben jó pél- } s-józanokká
3. épekké } igazakká
(dakká } békefészekké
4. hűségessé } kedves életvékké
5. hatalmasokká az ő szolgálattokban
6. kövesse minden ő munkajokat elő menetelnek,
és áldásnak bőségével
7. adgyon az ő Népeinek az ő maga fíve sérént
valo lelki Pastorokat

26. a több Egy-házi solgákért, Vénekért, Diacónusokért, hogy Isten
azokat is állassa fel az ő Anya-szentegyházában, s hasonlo-kép-
pen azoknak is solgaltatásokat áldja meg

27. az Academiákért } az azokban Tanítókért, és Tanulókért
28. a Scholákért }

III.
A ke-
refek
mel-
lyek-
re.

Könyörge-
ni kell

könyörge-
ni kell a

DÖCE NÖS ORARE.

29 a Gyülekezetekért min- 1. iginek
den helyben, hogy Isten, 2. Sacramentumoknak } ki-solgal-
öntse ki áldását az 3. Egy-házi fenyiteknek } tatására
4. külső igazgatásra (lön külön
5. ház-népekre, s a béli semélyekre kü-

30. az } külső } nyömdruágban forgókért
f. }
belső }

31. az alkalmatos és gyümölsöző üdőkért, az üdőknek állapattához

32. az Isten 1. Ehségnek } sennvedünk,
kemény 2. dög-balálnak } mellye } tollók felünk } rollunk el-
itéletinek 3. Fegyvernek } ket } érdemessék va } fordétása-
4. s több e felek } vagy } gyunk réja } saért
nek }

33. hogy lehesse minékünk egyetülölünk Istennek, az ő sents rende-
lésivel bets ülletes, és jó lelki ismerettel való élés által

34. hogy adja az ő kegyelmét s hathato segedelmét, az ő sents Szöm-
battyának az Ur napjának meg-sentelésére minden réseiben, kö-
zönfessékben s kiváltképpé valokban, magunknak és egyéb min-
den ő népéből álló Gyülekezeteknek, ez mai napon hallott és vört
Evangeliumnak gazdagfági s fességessége sérént

35. hogy nekünk } s e kedig hasontalá halgatoknak } az Isten tiskainak
(mellyek lelki értelmet kívánnak) } mostan is alkalmatlanoknak }
nek lelkét a nak } bē-vételére, adja a kegyelem-
nek lelkét a nak }

1. a Christus isméréinek }
nagy vórtának } olly mértékére juthaf-
és } sunk, hogy mindeneke-
2. ő benne a mi békefészekünk } ő hozzá-képest tsák
re tartozó dolgoknak } ganénak tarthassunk,
3. meg-is k oltolván ama jövendő ditsósságnak el-
fő sengéjért

4. kívánassuk az } hogy a hol ő vagyon, mi-is ote-
ő velle való derék } lehessünk s élhessünk amaz ő-
eggyetülölést } romók, és gyönyörűségeknek
tellyességgével, mellyek az ő jobb
keze felől vannak mind örökké.

36. hogy

Kévánni
kell vége-
zetre.

ezközével együt,
melly által

agyt

DOCE NOS ORARE.

a. Legki-
valikép-
pén

36. hogy Isten az ő
élő allatot szolgál-
ját kecskítse-el
1. böltséggel }
2. hűséggel }
3. buzgóssággal }
4. hollásban való }
bátorssággal }

hogy az Istennek igéjét igazán
ősi hallja, kinek kinek az ő rebbet
a léleknek, és hatalónak nyilván-
ságába és meg-mutatásában.

37. hogy a' Hal-
gatoknak metél-
lye környül, fű-
leket szűvöket
hogy
1. halgassák
2. beressék
3. végyék felidősséggel
4. tegye olyanná őket mint a' jó föld az ő igéjének
jó magvanak be-vételére.

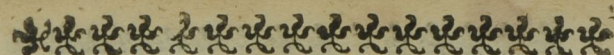
ama'bé-oltratt befedet, melly
meg-tarthattya az ő lelkeket

1. Sárannak kisereteti
2. világnak forgalmatosági
3. sívnek keménysége
4. és valami meg-akadályoz
tathattja az igenek üdvél-
leges halgatását, az
5. erősítse-meg
az ellen

hogy így a' Christus úgy formáltassék, és élhesse ő ben-
nek, hogy minden ő gondolatok foglyul vitéssenek a'
Christusnak engedelmeslégére, és az ő sívek meg-erősít-
tethessenek minden jó beszédbe, és tselekedetben, örökké.

IV. Bé feje-
Bé-
feje-
zés

1. Halá-adással, mint a' több Formákban vagydon
2. Könyörgésünkre-valo figyelmezés, és meg-haladás kéreffel; tsak
hogy igen hosszúra telik, az Imádkozás sunadalmas legyen. A
vagy ha ugyan így kell lenni, a' vallás-tétel, és kéréseket rövidi-
díteni kell.

VI. TABLA.

Prædicatio után való KÖNYÖRGESNEK
UTTYA

I. Az Istennek Megsollétása az jelen valo Dolgokhoz képest &c.

1. az Istennek nagy beretérti, a' Christusnak el-botsátásában
2. az Szent Léleknek velünk közlése
3. az Evangeliumnak
1. világosságaért
2. szabados folyásaért
3. az a'ban ki-jelentett mennyei
áldásokért
1. El válasszaért
2. Hivatalért
3. Meg-igazításért
4. Fiúva-fogadásért
5. Meg-bentelítésért
6. Dicsőségnek re-
menyiségeért,

II. Hálá-
adás.
4. az Istennek tsudá-
latos jó-voltaért
1. Földünknek az Antichristus &c.
setetlegezől, és kegyetlenlegezől
2. minden egyéb Országos f-kivált-
képpen valo
meg-sabadításban

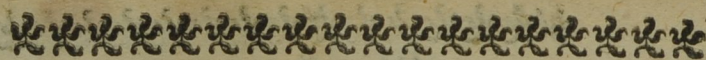
5. az igaz Vallásnak f-a hoz tartozó isteni dolgoknak helyben állatásáért
6. az egyben-gyűlésre valo erő-adásért
7. az idő-beri minden-féle áldásokért

1. az Evangeliumnak
és a'nak
2. mindē rendelésinek
3. az Prædicatio fő szikkelyinek kérésben foglalt
4. a meg-hallott bent dolgoknak a' Halgatokban
1. tisztaságában
2. erejében
3. szabadtságában
meg-maradásáért
meg-teljesítéséért
meg-maradásáért
meg-gyümölcsözéséért

III. Ké-
rés.
5. az Halálra
f.
ütelére
6. a' Jesus Christus el-jövetelire-valo vigyazásért
7. Isteni szolgálatainkban esett sok fogyatkozásunknak bősátságokért
8. lelki áldozat tetelinknek kedvességért, a' mi fő Papunknak f-ldvezítőnknek ér-
deme, és közben járása által.
NB. Ide hozhatni, a' mint az idő meg-engedi, sokat a' felső kérésekből.

IV. Bé-fe-
jezés.
Könyörgésünkre meg-haladásának kéréséből,

Meg-tétzik
az Daniel
és Nehé-
mias Mod-
jokból,
hogy a' ki-
adot UT-
MUTA-
TASOK
az könyör-
gésre, nem
emberi ha-
nem Sz. I-
rási For-
mák.

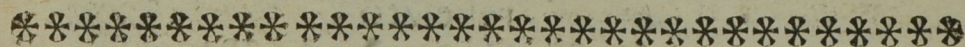
VII. T A B L A.

Az Daniel Könyörgésének Formája c. 9.

- I. *Az Istennek Meg-szollítása,* Tulajdonágiból úgy mint
- 1. Felféges voltából. } *4.*
 - 2. Hűséges voltából. }
 - 3. Kegyes voltából. }
1. a' Bűnről *5.*
- 1. Közönfegesen *5, 8, 9, 11, 15.*
 - 2. nevezet szerént az ő
 - 1. Szolgai által } *semmi-*
 - való intésnek } *re tar-*
 - 6, 10* } *táfa-*
 - 2. dorgáfasinak } *rol.*
 - 13* }
- II. Vél-
lás tétel.
2. a' méltó bűn-
tetésről mely az
- 1. Orta pirulas } *7, 8.*
 - az ő } *Fejedelmeken*
 - Fő rendeken } *mindeneken*
 - 1. az Isten haragjának ki-omlása, } *és a' foglág f-állal omlása 7, 11.*
 - 1. igaz volta- } *Moses*
 - rol *7, 14* --- ki a' róm lást jó eleve } *f- által*
 - 3. az I- } *a' több 11.*
 - stennek } *Profeták 13.*
 - 2. igaz monda- } *13.*
 - láról *11, 12, 13, --- véghez-is vitte*
 - 11, 12 &c.*
 - 3. irgalmassá- } *ugy f-ánakodáfu*
 - gáról *9* } *mindazáltal bűn botsá- Isten*
 - mint sok } *natokkal 9.*
 - bővölködő }
- III. Ké-
rés
1. a' keré-
dődologok
- 1. Isten fel-gerjedt haragjának el-fordítása *16.*
 - 2. a' foglágbol-
való ki szabadítás és helyre állatás *17.*
 - 1. Egyiptusbol-is te szabadítottad ki *15.*
 - 2. nevednek nagy ditsőségére szolgál *19.*
 - 3. igaz-
voldod kívánnya, holot meg-igérted *14.*
 - 4. az ellenség borszszont tegedet, ibid.
 - 5. a' Messiasért *17.*
 - 6. a' te néped a' Juda és Jerusalemből a' te nevedről hivattatnak *18. 19.*
 - 7. Nem a' mi igazságunkban hanem a' te ingyen való irgal-
masságodban bizunk *18.*
- IVBé-

DÖC I NÖ: ORARÁ.

- IV. Bé-rekesztés, } *1. meg-halgarásnak*
- melly áll a' } *2. meg' teljesítésnek*
- } *kivánásából 19.*

VIII. T A B L A.

Az Nehemiás Könyörgésének Modja c. 1.

- I. Kezdődés
- 1. Meg-szollítása Istennek } *1. Birodalmából*
 - az ő Tulajdonágiból } *2. Felféges voltából*
 - 2. Figyelmezes kérés *6.* } *3. Igaz mondaságából*
 - 4. Kegyelmezzégből az } *ötet szeretőkhez 5.*
- II. Vallás-tétel
- 1. Bűnokról } *1. Közönfegessen } az egész Izraelről*
 - az } *2. Kiváltképpen a' Szövefegbéli kötelezés*
 - ellen-
valorol *7.* } *az magájérol háza*
 - 2. méltó Bűntetésről *7.* } *népefől*
- III. Kérés
- 1. az első kérendő dolog, ; melly a' Meg-sabadítás *8, 9.*
 - 2. az indító okok rejá } *1. az ő igireti Moses által 8, 9.*
 - 2. Isten Solgai és népei ok *10.*
 - 3. ez népet szabadította-meg } *3. az népet szabadította-meg*
 - Egyiptusbol *10.*
 - 3. az másik kérendő dolog, az Királnal-
való kedv } *találás a' haza borsátás felől 11.*
- IV. Bé-rekesztés
- 1. Figyelmezés } *1. Felféges voltából*
 - 2. Meg-teljesítés } *2. Meg-teljesítés*
 - } *kivánással 11.*
- D

Eggy

nyör-

a' Bé-feje-
zesben- DOCE NOS ORARE,
nyörgő lelkét vőtt Istentől, ugyan jobb-is iggy könyörögni, a' mint oda
alább bővebben meg-értjük.

IV. Nem szükséges hogy valamik az TABLAkban apróbb Tíz-
kelyenként, főképpen az Vallás-tétel és Kérés alatt, fel-jegyeztetnek, a-
zokban ember semmik el ne hagyjon; hanem azokat válogassa, a' mellyek
az a'kori dolgához s-állapotokhoz; ennekfelette az rövidséghez s-a' hosz-
szabbságához (mert hívásban merült Nemzetünknek nagyobb része,
nem illetődvén-meg derekassá a' lelki dolgoknak szeretettől, rövid prædi-
catiót, hosszú perenyét szeret) illendő és szükségesek. Az kérésekben pe-
nig sokakat háláadásul-is mutathatni bé; vagy prædication utánra hagy-
hatni.

V. Két rendbéli természetű emberek vannak: némelylek bő-
ravuvak, könnyen sőt ugyan mint egy őn kéjén folynak a' fők töllők;
Mások ellenben fők nyelvűek, nehezen jó különb k-fele fők és állás
nyelvekre. Ehez képest kettő itt az Tanuság: az Elsőké, hogy Imádko-
zások közben mindenkor tartóztassák magokat az fapora beszédől, fők-
telenől bé felé tartván. Imezek pedig ingerellyék lelküket s-nyelveket,
hogy illendő bőségben adassák-elő, Isten előt meg-jelentendő dolgo-
kat, a' véllek könyörgőknek mentül nagyobb épületekhez képest.

VI. Nem annyira kell nézni hogy a' mi könyörgésünk külső-
képpen tiszta legyen, mint hogy Hűből legyen. mert Hű nélkül akar
melly tiszta Könyörgés-is semmire kellő, bűn Rom: 14. 23. Hűnkkel pe-
nig hármat kell Istenben Christus által meg-fognunk: i. azt hogy ő
Minden tudó, úgy mint ki minden szükségünket magunknál-is jobban
tudja, Mat. 6. 8. és a' mi fíveinknek leg-tükös kívánságait is érti.
2. hogy Mindenre elegendő s-Mindenható, valamiket akar, mindene-
ket meg-tselekedik, &c. Solt: 135. 6. 3. hogy ő igen jó mi hozzánk, sőt
édes Atyánk Christusban; az az, bizonyosan el kell hitezni Lelkünkkel,
hogy az kinek könyörgünk, azokat a' miket kérünk, jól érti, tudja, Meg-
adhatja, Meg-is adja jó voltából Christusért.

II. KIVÁLTKEPPEN-VALÓK.

I. Az Meg-főletésről. Az Istennek mind természetiből, mind
Nevezetiből és Tulajdonágiból- való meg-főletésével, az könyör-
gésbeli dologhoz illendőképpen kell élni, az az, mikor Hálá-adásom
akarjuk kezdeni, a'kor az Istent emlétsük Jó voltáról, Irgalmasságáról, &c.
mikor

DOCE NOS ORARE.

mikor Magunk Vádlásán és Vallás-tételein, olyankor az ő tisztségét, bűn-
ről irtóztat, haragját az bűn ellen, büszkület, &c. kell forgatni; mikor
ígéretire akarjuk emlékeztetni; hűségéről, igaz mondó-voltáról, főkvettség-
meg-állásáról, &c. emlétsük ő Sz. Felségét.

II. Az Vallás-tétel, az Kérés és Hálá-adás felől, lásd oda fel az
IV-dik közönséges Tanuságot;

III. Az másokért- való imádságunkban, mindeneknek őssve-
séggel idvességét nem kívánhatunk, mert tudjuk az Sz. Írásból, hogy őss-
veféggel mindeneke az Isten nem akar idvezíteni, mellyhez képest úgy
tettük az Invocatióban nem fíntén helyessen esik ez kérés: Vedd-ki mind
ez világot az kárhozából; holot tudjuk hogy Isten nem rendelt őssvefé-
ggel mindeneke ki-venni, Különt-külön mind az által mindenik emberére
könyöröghetünk, hanem ha valaki Sz. Lélek ellen vétet-volna; 1 Ian. 3.
16. mellyről igen igen nehéz ítéletet tenni.

IV. Az lelki dolgokat kíváltképpen magokat, HA' nélkül kér-
jük; azoknak mértékeket HA'-val, ha tudnia illik ő Sz. Felségének úgy
tettük: ha pedig az kérendő mérték egy-átállásban szükséges az vagy
amaz jónak végben-vitelére, HA' nélkül kell azt-is kérnünk. 1. Cor:
10. 13. &c.

V. Az Idő-szeri jók közzől, mivel mi bizónnyal nem tudhattuk,
mellyik főlgálna Isten dicsőségére s-nékünk idvességünkre; ennekokáért
azokat HA' nélkül nem kérhetjük; hanem mindenkor vagy alattomban;
vagy nyilván az Isten főlts rendelése és tettése szerént, magunkat engedel-
messen az alá borsárván. Lásd ez két utolsó Regulákról oda fel az Kérés
alatt- való Regulákat az II-dik TABLAN;

Mind két rendbéli Tanuságoknak Bé-fejezése.

Az másoktól előnkben írt Könyörgésekre (tudván ez UT-MU-
TATÁSok szerént az Könyörgésnek Mesterlegét) nem volna igen nagy
szüksége senkinek; de egy az hogy nem minden ember tudja kezen az
Hű ágazatokat; más az hogy az könyörgő Lélek kíváltképpen- való aján-
doka lévén az Sz. Léleknek; nints s-nem-is lehet mindenben mindjárt
annyi mértékkel, hogy főképpen mások előt azoknak igazgatásokra
könyöröghessen: Ezekhez képest nem kell meg-veinni az másoktól formalt
könyörgéseket-is, hanem mind a' dig azokkal jobb élni, míg magunkat
jól el-

DOCE NOS ORARE.

Jól el-nem kellünk tudomány és könyörgő Léleknek Istentől nyerése által. Még az gyakorlottabbaknak is penig (hogy ezt se felejtjük) nem árt az írott Könyörgéseket , főképpen a' mellyeket a' höz érő nagy lelki buzgó emberek írták , meg-tekinteni , mint az mellyek kiváltképpen való szép gondolatokat , ékes változtatásokat , foglalásokat , állásoknak formáit , &c. fölgáztatnak s' jutatnak embernek eszébe : egyyben s' mind az emlékezetet s' ítéletet is segéllik és erőstetik.

Ezt mind az által restsegnek palástolására senki ne vegye , mert alig lehet olly balgatag , csak a' Hítnek Agazait tanulja jól meg , Sz. Irásbéli fundamentumival egyetemben , s' gyakorolja ez U T M U T A T A S O K . Serént magát , az rövidebbeken s' azoknak csak fő Részét kezd-ven , egyyben s' mind süntelenül sohajtozván Istenhez az könyörgésnek lelkéért : lehetetlen hogy Isten az ő munkáját meg-nem áldaná , ha egyenlő mértékkel nem is mint az leg-jobbakét : mert válogatás nélkül igértetik ez az ajándék az Új Testamentumban , valakik az e' végre Istentől meg-szentelt Ezközöket köveik , s' azokban gyakorolják magokat. Melly tanácsomon hogy ki-ki annyival inkább meg-mérjen állani , ama' derek Sermes és fontos Irónak Amefinnak e' felől-való ítéletit , nyelvünkre fordítva ide , íróm.

Mind az által (így áll) az előnkben írott Könyörgésekkel-való eleffel senkinek nem kell meg-elégedni : hanem inkább azon kell igyekezni , hogy Sívének kívánságát maga is ki-fejezhesse Istent előt e'fele segédek (írott Könyörgések) nélkül is. 1. Ezért , mert az előnkben írott Könyörgés , midőn az mi belső buzgóságunkat nem s'intén követi , hanem vezeti ; nem kelleképpen tselekeksi azt a' mi a' könyörgésnek tulajdona 2. mert az előnkben írott Könyörgésben , nem sámlálhatni elő mind azokat , a' mellyeket nekünk Isten eleiben adunk szükségos volna. 3. Mert Isten az Könyörgés közben is , a' mi Sívünkben kiváltképpen-való buzgóságokat sokot indé-vari . mellyek gyakorta meg-bántódnak s' el-óltatnak , ha mindenkor az előnkben írott Formákhoz ragaszkodnánk. 4. Mert ilyen módon sokszor im-mel ámmal , lágy melegen s' tunyan viseljük magunkat az könyörgésben , hogy hogy az előnkben írott könyörgést csak sokasbét mondjuk , s' csak hogy

vége.

VEGE.

ABBA

ABBA ATYA

avagy

RENDES KÖNYÖRGÉSNEK

TUDOMÁNYA,

vagy a' felől-való IGAZGATÁS, az e' kedig ki-adat-tataknál bővebb és külömb külömb-féle példákkal világosb.

Az rendes Könyörgésnek Tudományára elől-járóban meg-értendő dolgok, ugymint Ki-fejezések, Oszlások és azokhoz való Tanúságok,

Az Könyörgés a' kegyes elmének Istennel való szentseges beszélgése, az melly által, mi hívén, szükségos dolgokat kérünk, és az el-vőtt jó téteményekért hálát adunk.

Az Könyörgés közönseges Oszlás Szeréat vagy

- Elménkbeli csak
- Szóval-való:
 - Rend ki-ótl-való, valamelly rend-kivől való alkalmatossággal
 - Rend Serént-való:
 - Közönseges, mellyel a' Tanító él a' közönseges Gyülekezettel együtt.
 - Magán-való, ez-is vagy
 - Kegyesbe magán-való, házad-népeitől.
 - Inkább magán-való, mikor csak magadban könyörgés.

Itt mind az Közönseges , s' mind kiváltképpen az Magán-való Könyörgésre nyitattatik Ut, mellyel az külön külön-való Személyek külön külön Helyekben élnek.

NB. Nagy kiváltképpen-való áldás, hogy Isten akar melly külön külön-való helyen tött és ki-óttott buzgóságunkat méltoztatik meg-hal-gatni és kedvelleni.

DOCE NOS ORARE.

Az nagy Emberek az ő nagyságokhoz illendő helyeket kívánnak: de az nagy Isten nem nézi az helyet, akar melly alá-való legyen is, hanem hűveinek szükségeket.

Az holot Jeremias, Daniel, Jonás &c. vagyon: a' Ganej, az Oróslánok verme, a' Cet hal gyomra, istenes könyörgő helyek.

Tsak hogy emlékezésként legyen, hogy sóha senki magán, jól nem könyörög, valaki az Ecclesiabéli könyörgéseket meg-veti.

Ez mind két fele, s kiváltképpen az Magán-való Könyörgésnek Tudománya Négy Darabokban szakasztatik:

ELSŐBEN, az KESZŰLET foglaltatik.

MASODIKBAN az Könyörgést Alkuto RESZEK, és hol mi a' hoz Tartozók.

Az HARMADIKBAN az ki-adott Mestersegnek Részenként, és Aganként-való PELDAL.

NEGYEDIK BEN Három nevezetes DOLGOK, a' MI A' TYANKROL &c. külömb külömb-fele Szükségek szerint-való Könyörgési Vt mutatásokrol, az ki-adattakhoz illendőkép; és ez egész Könyvnek Bé-rekesztéséről.

ELSŐ SZAKASZ

Az Könyörgésre-való KESZŰLET RÖL.

Az KESZŰLET semmi nem egyéb, hanem minnen magunknak, ez szent Tisztunkhoz való szent és illendő szabása.

- A' KESZŰLET HÁ-
rom okból szükséges,
1. a' Személyért, a' ki előt meg-jelenünk, ki a' Mindenható.
2. Magának az Dolognak Mi-voltáért, melly az isteni
tisztletnek kiváltképpen-való Rése.
3. Ez tisztunknak használatyáért, melly ez és az követke-
zendő életre szükséges dolgoknak meg-nyerése.

Ez KESZŰLETRE Hét Dolog kivántatnak.

1. az illendő Helly, 2. az helyes Idő, 3. az Elmének Szabadsága, vagy

DOCE NOS ORARE.

vagy üressége, 4. az Meg-térés, 5. az Olvasás, 6. az Elmélkedés, 7. az Ámifna és Bőjtölés.

I. Az illendő Hellynek magán-valónak kell lenni (a) Az a Mat. 6. 36 Christus is az Hegyre ment magában könyörögni (b): s magán-való helyre (c.) Igy Péter az Háznak Felső részére ment fel (d.) nem mint ha nem lőtt volna Szabados akar hól könyörögni (e.) De a' magán-való helyet azért kell választani, hogy az a' társaságtól külön lévén, sziveinkben mentől mélyebben bé-szalhassunk, az magunk mutogatásától, izin mutatástól, s elménknek szíellel nyargalodásától, vándorlástól üresbek lehessünk; és hűnknek meg-mutatásaért is, melly által hiszszük Istennek mindenűt létét, az ki titkon lát s nyilván fizet.

II. Az helyes Idő. Minden idő illendő ez szent gyakor-lásra; meg az éylzaka is édes idő az Könyörgésre; mint a' Dávid éjfélikori maga gyakorlása, és Idvezitőknek egész éjnek, könyörgésben-való el-töltése, bizonyfágot télnék fe-lölle.

NB. Az nagy Emberekkel nem beszélhet mindenkor, hanem bizonyos rendelt időben: de az Istennel szólhat vala-mikor akar. Mindazáltal ha az el-intézett és rend szerint-való könyörgésre, valamelly válaftott orát akar tartani; én-nékem úgy tettik, hogy leg-vigasztalásosb a' napot könyörgésen kezdeni, és úgy is végezni: a' miképpen a' Súdóknak rend szerint-való áldozat-tételek reggelre és estvère intéztetett vala Istentől.

Ez rendelt időkre sorgalmatos sámot kell tartani, hogy az elme a' nál fűgyelmetesb legyen; és hogy ha sámtén a' mi siveinknek kívánsági az egyéb dolgok miat valamennyire magokat meg-hagytak s hűlemedtek volna is, a' kor fel-serkenbessének, és gerjedbessének.

III. Az Elmének Szabadsága vagy üressége e' világi gondolatoktól és dolgoktól, az Könyörgésre-való Készülethez igen

E

szüksé-

DOCE NOS ORARE.

szükséges: mért a földi dolgok nehezek, és azokról való gondolatok le-nyommasztók, mellyek meg-akadályoztattyák az elmének Istenben való híjedelmer.

IV. Az Meg-térés, és az ujengelemességre szentül való maga el-tökellése embernek * NB. Kétségeffeknek kell azoknak

* Solt. 26.
6. és 66. 8.
Ef. 15.
Timot. 1.
lev. 2. 18.
Jan. 2. lev.
3. 22. v.

lenni a' nak el-vétele felől a' mit kívánnak, a' kik nem szánták-el magokat a' nak tselekedetire a' mit az Isten kíván. Az bűnöknek kiáltása mellyekről penitentiát nem tartottunk, sokkal fényebben hangoz, hogy nem mint a' mi szavunké. Mint az sebnek az ir nem használ, valamig az vas benn marad: így az könyörgés sem, valamig az bűn benn lappang.

Az könyörgésnek olly Lélektől kell származni, a' minémő az a' lelek a' kinek tésszűk azt: az Sz. Lélek nem emér olly lelket, mely az bűnnek otsmanyfágával megferteztetett.

V. Az Olvasás. En azt tanátslanám, hogy az könyörgés előtt a Bibliából valamely Rész avagy Soltár el-olvastatnék, ha az dolog engedné; mind az mi értelmünknek nevedéseért, s mind pedig elménknek az kezünkben lévő dologra mentül jobb alkalmaztatásaért.

VI. Az Elmélkedés. Amaz hirtelen szívünkre jött fel-fuhaszkodásbéli könyörgések, mellyek a' szívnek hirtelen való fel-emelkedési Istenhez, külömb külömb féle alkalmazatóságokkal, mellyek minden naponként előnkben gőrdülnek, ilyen elmélkedést nem kívánnak: de az rendes könyörgés sokszor meg-kívánja, hogy elmélkedéssel legyen. Mint az Musicas elsőben meg-igazéttya az ő Musica szerszámát, s az után musifikáll velle: így kell az elmének is készítettetni, az dologot is jó eleve meg-gondolni, Istennek akarván könyörögni.

B. Tsak világi dolgotat sem kell hababurgyául tselekedned, mentül inkább mikor Istenel szollasz, né hamarkodjál szád-

(b) Pred. 5. 1. dal (b) hogy az Istennek nevét híjában ne vegyed: melly sokszor meg-esik az hívfágos kettőztetések, halzontalan, tulajdonfág-

DOCE NOS ORARE.

donfágtalan és értelem nélkül való szók miat, mikoron hirtelen mérészellyük magunkat ez szent tselekedetben avatni.

1. Az Istennek Felfegéről, bétselelemre való indettatásért. NB. Miképpen az balandó emberek nem szenvedik-el a' komor és illetlen magok-visele kéréket: így Isten sokkal inkább meg-kívánja, hogy mi ő neki bétseülkesszen, félelemmel és reszketéssel szolgáljunk, az az ő temploma felé. (c)
2. Az ő irgalmasságáról és igaz voltáról, mert az kétkedő nem véssen. (d)
3. Az kívánt jóknak felféges vóltokról; minéművek az Isten kedve, a' Bűn-botsánat, a' Meg-senteles, s-örök élet, hogy így kés akaratuakká tétetessünk.
4. Magunk szükségünkéről és fogyatkozásunkról; hogy buzgoságra inditassunk. Mert a' miképpen hogy az savanyu éték az gyomrot étel kívánásra ősztonózi: így fogyatkozásunknak kellete képpen való meg-fontolása f-érzése, fel-köszörüli indulatunknak lomhaságát, s könyörgésre éléséti.
5. A' ki-mondando dolgokról, savainkról, és bétedünknek egészen való el-íntezéseiről, hogy okos áldozator vihesünk fel, s értelemmel könyörögjünk.

c Solt. 2. 11
és 5. 8.

d Jac. 1. 7

Rom. 12. 12

c Tsel. 10.

VII. Az Alamisna és Bőjtölés; mellyek két szent szárnyai a' Könyörgésnek, kiken az égben repüll. A' sovány és gyümöltstelen könyörgés erőtelen, s-tehetetlen: az Angyal azt mondá Corneliusnak, hogy az ő Alamisnai és Könyörgés fel-mentenek Isten-eleiben. (c)

Az Istenes Bőjt-isjeles segéd a' könyörgésre, gyakran is dicsértetik minékünk az Irásban.

Az Bőjt vagy	Köz	Mindent két felé, az Ebédletől, avagy vatsdrálástól, vagy mind kettőtől, és minden kenyességektől, egy vagy több nap alatt, szabad akaratból való meg-tartozás, a' menyire testeink el-senyvedhetik, hogy az imádkozásra, és az meg-téréseknék fanyaru gyakorlására alkalmazatosbakka tétessünk.
	Magán való	

NB. De az Bőjt nem az Rend-Seri, hanem a' Rend kívól való könyörgésre késztetés és segéd.

B 2

Az Bőjt

DÖCE NOS ORARÉ.

Chron.
20.5.

Az Bőjtben,
Tsch. 13.2^o mikor a'nak
ideje vagyō,
Háromra kel
sámot tartat-
ni.

a Solt. 35°
13.
Rom. 14°
17.

b Corinth.
1. lev. 8.8.

c Ef. 58.5.
6. Jer. 14°
12.

1. Idejére, melly három féle
1. Mikor valamely nagy keservés inségben va-
gyunk. (q)
2. Mikor valamely nagy rettenetes bűnről aka-
runk rend kívöl-való poenitentiat tartani,
Joel 2. 12. 13. &c.
3. Mikor valamely nagy nevezetes kegyelmei
kivánunk és nyerünk.
2. Végeire, mellyek
1. Magunknak el-késztése a' könyör-
gésre, hogy annyival-is serénybék-
és buzgobbak lehessünk.
2. Hogy segédje bizonylaga legyen a'
bűnért-való komorúságunknak, s-
magunk meg-alázásának Isten elő-
l.
3. A' melly Okok
alat kell lenni s
mellyek
1. Hogy Bőjtölésünk ne legyen babonás,
mert a' magában nem része az isteni
tisztelésnek, Az Isten orsága nem érel
ital. (a)
2. Hogy legyen érdem felöl-való véleke-
dés nélkül, mert vagy esünk vagy nem
esünk, azzal Istennel sem kedvesbék,
sem kedvetlenbék nem leszünk. (b)
3. Hogy a' bűnről-is bőjtöljünk, egyéb-
ként bőjtölésünk, Phariseusi bőjt
s-nem leszen tekintetes. (c)

MASODIK SZAKASZ

Az Könyörgést alkuto R E S Z E K R Ö L, és hól mi
a'hoz tartozó D O L G O K R Ö L, melly egyszer s-mind Vég-
ben-vitelnek-is mondattathatik.

Az Könyörgésnek Végben vitelében kettőt kell meg-gon-
dolni, úgy mint I. az KERENDŐ D O L G O K A T, ;
II. az Kérésnek F O R M A J A T.

I. AZ KERENDŐ D O L G O K A Könyörgésben, legyenek
egyedül csak azok, mellyek az Isten ki-jelentett akarattával
eggyez-

DÖCE NOS ORARÉ.

eggyeznek, mellyeknek summaja szoréttatott amaz isteni For-
mában, mellyet Idvezétünk az Ecclesiának hagyot, s-hivatta-
tik V. Könyörgésének (Mi Atyánknak, &c.)

- Mell' Ur Könyörgé-
sének Részai vagy
- Belsőek
1. az Isten Dissóssége
2. az magunk idvé-
sege.
3. ez életnek szükségai
 - Külsők úgy mint
1. az Kezdődése. (tész.)
2. az Végeződése, vagy Bé-rekes-

Lásd ezek felől bővebben a Negyedik S Z A K A S Z nak első Részében.

1. Az mikivánlágunknak Igaz-mivolta, hogy
mi nem élnéből könyörgünk mint a' kép-
mutatók, hanem tisztességes szívvel.
2. Az Buzgóság. Buzgóságossan imádkozék
Illyes hogy elő ne lenne, s-nem lön; az után
ismét hogy lenne, s-lön. * Az Isten untató * Jac. 5. 17°
kérő szeret. a' Könyörgés jó illatú szerbám,
mellyet tűzzel kel meg-gyújtani.
3. A' Hűt, bizonynyal híven s-várván kívánlá-
gunknak be-teljesítését. Az Isteni tsak-
fel-ingerellyük mikor olyai kérünk, a' mel-
lyet magunk sem várunk hogy el-véssük.
1. a'nak leiretin s-hatalmán
a' kiigérteit tölt.
2. az Istennek atyai indulat-
tyán, mert ha ő mi Atyánk
sokkal több jót ad nekünk
földi atyáinknál. e Luc. 12°
3. a' Jesus Christus érdemen,
melly véghetetlen. 13.
4. A' Békes-tűrés, mely által örömet alá bo-
tsáttjuk magunkat az Isteni akarattának
mind az kérendő dolgokra, azoknak meg-
adásának idejére smódjára nézve.
NB. Az melly dolgok az Isten dissósságára
s-átallában a' mi idvességünkre tartoznak,
azokat egy átalán fogva kell várnunk; de
a' mulandokat oly HAVAK hogy ha ő sz. Fel-
sege akat-
E 3

II. Az Ké-
résnek
FORMAJA,
mell' vagy

DOCE NOS ORARE.

b Sége akarja. Jobban tudgya az orvos mi legyen jobb az nyavalyára, mint a beteg. Nagy aldása Istennek sokszor rajtunk, hogy nem a mi akaratunkat hanem az magajét tselekszi.

5. A végig megállás. NB. Az Isten törekedésünknek megadását néha halasítja, nem mint ha megvetné azt, hanem gyakorlani akar; hogy a kérdésben annál buzgobbak az elvétel után pedig haladobbak legyünk.

Az drágán vőtt marhák drágára betsülteinek.

Néha nem adgya-meg Isten azt a mit kérünk, hanem azt a mi jobb, mint sz. Pálnak. b

Az a kegyelem melly által az könyörgésben megálhatni, jobb az szabadulásnál. A Hit-is bátorfagossb fundamentuma a meg-halgattásnak mint sem az érzés.

6. Az Szeretet, mellyből másokért-is éntén ugy könyörgünk mint magunkért; mint az Királyokért, Fejedelmekért, f-mindenekért (a) még ellenségginkért f-üldözöinkért is (b) mint Idvezetőnk (c) Sz. István (d) az Istenienekért, mint Abraham Sodomaért (e) Ha ő Sodomaért, a holot csak egy Loth vala, mi sokkal inkább Jerusalemet, a holot Istennek annyi sok fiai és leányi vannak.

Az egész Anyasz-egyház könyörög te érette, könyörögj te-is ő érette.

2. Külső, melly két dolgokból áll; I. Magunk viseléséből. A. II. az Könyörgésnek El-intezéséből. B.

A. I. Az Könyörgésben való Magunk-viselése, nézi vagy 1. Testünknek állapotját. 2. Szavainkét

Alloz a Publicanus, Luk. 18. 13. Mark. 11. 25.

Uti Illyés, 1. Kir. 19. 4.

Feküzt Ezechias, Es. 38. 2.

Le-térdeleltek Peter és Pál, Tselek. 9. 40. és 20. r. 36. v.

Arizra búrtak Mozes és Aron, Mos. 4. k. 16. 21.

Arizra búrtak Mozes és Aron, Mos. 4. k. 16. 21.

Karjait ki-terjesztette Salomon, 1. Kir. 8. 22.

Szemeit fel-emelte Idvezetőnk, Jan. 11. 41.

Alá nézet, f-mellyét verte az Publicanus, Luc. 18. 13.

Sirt David, és Christus, Solt. 6. 7. Sid. 5. 7.

NB. Mind

b Cor. 2. 1.
12. 7. 8. 9.

a Tim. 1. 16.
2. 2.

b Matt. 5.
44.

c Luc. 22.
34.

d Tselek. 7.
60.

e Mos. 1. k.
18. r.

1. Testünknek viselése kü-lömb-kül. fele lehet

1. Testünknek viselése kü-lömb-kül. fele lehet

DOCE NOS ORARE.

NB. Mindezt Testviselésék az Sz. Írásban fel-jegyezett-zenek, de senkit nem köteleznek; hanem szabadságában vagyon, kinek kinek mellyikkel él; tsak hogy ne felejtse im ez három-négy punctumokat ezekről.

Az Testnek a Könyörgés közben-való viselése felől megtartando Jegyzések.

1. Az illendő és betsülletes le-térdeplés, jegye f-segédje a magunk meg-alázásának. ama' paraszt és botor le tehenkedések, el-nyulások és le-ülések sokaknak, kiváltképpen az könyörgéses könyörgéseken, méltók meg-dorgolásra, mint kegyességtelen f-buzgóságtalan szívnek mutarásí.

2. Az kéznek f-semeknek fel-emelése, bizodalmoknak f-buzgóságunknak jegye és segédje.

3. Némellykor a semeknek le-vetése, f-az melly verés jelenti, f-segédi-is a mi magunk meg-verését és bűneinknek szégyenlését, f-méltatlanfagunkat.

4. A könyhullatások is f-a fohajtások, felette igen illenek az könyörgésekhez és hálá-adásokhoz, inkább hogy nem mint az drága kövek és gyöngyök testünkhez: az igaz könyhullatások kéntsül gyűrtetnek az Vr tömlőjében (a) f-hathatosfak. (b)

NB. Amiképpen ez és hasonlatos viselési a testnek, a szívnek buzgo kívánságából jönnek-ki; azonképpen az lélekre meg-vissza fordulnak, verődnek, mellynek láthatatlan meg-illetődéshez látható tselekedetek által annyival inkább néki gerjednek.

II. Az Szavainknak Könyörgés közben való viselése felől, eszünkben kell venni; hogy az Szók nem átallyában szükse-geksek a Magunkban-való imádkozáshoz; mint meg-tettzik Mozesnek a és Annának a példájokból. Mert az könyörgés nem ajakok hanem szív munkája: Isten is a szívet halgattya-meg, c de mind az által illendő igen szókkal élni.

Miért kell az Magán-való könyörgésben szóval élni?

1. Azért, mert az nyelv fő-képpen ez haszonra tetemtetett.
2. Mert a beszéd indítja az érzékenységet; olyan lévén.

az, az

a Solt. 38
8. v.
b Solt. 39
12.

a Mos. 2. 8
14. 15.
b Sam. 1. 16
1. 13.
c Rom. 8
27.

az, az elme buzgoságának felindulására, mint az fuvó az víz fel-fuvására.

3. Mert az gondolatokat az szelyel-nyargalodzástul meg-tartoztattya.

4. Hogy az szó által mint bizonyosjegy által jobban meg-külömböztethessük öregbülésünket a' szent kívánságban, mivel annyival méltóságosb gyömolts következik, a holot mentől buzgóbb tselekedet járt elől.

Hát az ékeessen-szóllásra kellé nézni a' Könyörgésben?

Igyekezzeink inkább belső meg-illettetéssel könyörögni, mint ékeessen szólló lenni. Az ékeessen-szóllással az emberek nek el-hitettésekre élünk; de az Istennek nem könyörögnünk azért, hogy őtet el-hitesük, hanem 1. hogy engedelmesseggünket meg-mutassuk, mivel ő parantsolta ez szolgálatot. 2. Hogy hitünk-ről bizonyosságot tegyünk, hogy mi ő tölle függünk, és minden jó dolgokat ő tölle várunk. 3. Hogy illendők lehessünk az el-vételre, szükségünkhöz képest.

NB. Az könyörgés arany-láncz, melyet Isten botsát alá az égből: mikoron mi a' ra tsüggedünk, azt tudjuk hogy mi vonszuk az Istent hozzánk, de bizonynyal mi vonattatunk fel ő hozzá.

Az ékeessen-szóllással- való könyörgés szabados, ha nem kényes-ségből- való: de az tsak szóból álló könyörgések, felétte igen veszedelmesek.

B. II. Az Könyörgésnek El-intézése, a' mi könyörgésünkben- való dolgokrol vagyón.

Ez El-intezés 1. Az Részeknek jó Rendben helyhez-teretéseből. 2. Terjesztésekből azoknak.

I. Az Könyörgés Részének jó Rendben helyhez-teretésekről.

Az Rend ékes és igen szükséges; azért hogy haszontalan kettőztetésekkel ne éllyünk s. e szünk ne vesszen. Tsak mikor bölts emberek előt szöllünk-is, el távoztattandó dolgok ezek; mentől inkább mikor az nagy Istennel beszélünk. Az Rend-nek meg nem tartása miat, rút illetlen módon elő s. hátra megyünk,

gyünk, alkalmatlanul kettőztetvén azon dolgokat, egygyüve-is, másuva-is kapván; és mosdatlanul kezdvén az szólláshoz, nem tudgyuk mint végezzük illendőképpen el. Ez illyen forma könyörgés, az szapora szóval- való könyörgés alatt feddettik.

Némellyek azt vélik hogy soha nem kell egyébkor könyörögni, hanem tsak a' Sz. Léleknek ama' hirtelen és rendkívál- való meg-illetése s. indításakor. Ez tsak eszelősködés; s. a' kik ezt tartják el nem kerülhetik az emlétett illetenségeket.

Ennek felette, a' mi szükségünknek különb különb volta; emlekezetünknek feledékenysége; kepzésünknek resttsége; értelmünk homályossága; gondolatunk széllel-nyargalása, és a' ki mondásban való akadozafunk, nem inémő jó eleve- való gondolkozást kívánnak azok felől a' mellyeket szóllandók vagyunk: s. ez minden e féle erőtlenségek, az elmélkedés és rend által igen meg- segéttetnek.

Az Isten Rendnek Istene, s. nem kedvelli az ő szolgál-tyában az cunyaságot, és az vigyázatlanyságot. Tarts meg azért a' Rendet, hogy bolondoknak áldozattal ne áldozzál. (p)

Peld. 4. 23.

Az Ats mester Házat kezdvén építeni, nem darabollya a' dig a' fákat; hanem elsőben el- intézi elméjében a' külön- külön- való helyeket és részeket, és illendő képpen el- készít a' ő fát, s. minek előtte fel- állatná az épületet, minden része- ket a' földön el- intéz, őszve foglal és szeges, s. az után alattya- fel az előtti elméjében- való el- intézés szerént: Igy te is minek előtte könyörögni elő- állanál, az előt elmédben Először tedd fel magadnak a' könyörgésnek bizonyos közönséges helyeit és neveit, azoknak rendekkel egygyü; mi légyen tudnia illik az első helyen, mitsoda a' másodikban, mitsoda a' harmadikban: szép helyes uton mint valami ajton menvén egygyikből az má- sikkra által. Másodszor a' külön külön- való dolgokat, mellyeket könyörgésedben meg- akarsz említeni, szemessen, itéletelesen, az ő igaz és tulajdon nemé alá kell helyhez-teretni. mind példá- nakokáért: minden dolgot melly a' Hit felől vagyón, az Hit felől- való kérésre kell vinni: és a' mi az Meg-terésre néz, mind az Meg-teréről- valóra. így a' többi is.

F

AZ

DÖCE NOS ORARE.

Az Könyörgésnek R E S Z E I, és azoknak R E N D J E.
Az Közösleges Nemek, és azoknak Rendi, a rendszeri Könyörgésben ezek leg-alább.

I. Kezdődés, Istennek Megszollétásából, s-fügylmezés kívánásból álló.

II. Vallás-tétel { 1. az minden féle Bűnökről,
2. az azokból folyó Nyavalyáságról,
3. az érdemes Bűntetéstől.

III. Kérés { 1. A' Meg-botsátásért, vagy Botsánatért.
2. A' Hitért.
3. A' Meg-terésért.
4. Személyünkbeli Hivatalunkban-való Igazgattatásunkért.
5. A' Végig-meg-maradásért.
6. Az Anya-szent egy házért, &c.

IV. Halá-adás az el-vőtt jókért, melyek vagy { 1. Lelkiek, azok is vagy az Főnek Gyömlösi, ugymint { 1. a' Hivatal.
2. a' Meg-igazulás.
3. a' Megfűzetettség.
4. a' Meg-ditsőrtetésnek reménye.
2. Időseinek, melyek { 1. a' Teremtés.
2. a' Gondviselés az { 1. Egészségben.
2. Szabadságban.
3. Táplálásban.
4. Öltözetünkben.
5. Barátinkban.
6. Sok képpen-való meg-abadéztatásban.

V. Bé-rekésztés, az követközendő ejszakán, vagy napon-való meg-tartás felől való kéréssel.

NB. Az Halá-adás utollyára rendeltetett ez Rendben, melyel elöl is a' ki akar élhet. Azon nem sok ál, tsak tellyességgel el ne felejtse azt.

Hát ugyan semmi külömbseget nem kel benne tartani?

Tarts-számot szívredre: ha te vigasságot és örülést talál az el-vőtt jó teteményekért a' ban; nem illetlenül kezdted Halá-adáson; ha pedig inkább az bűnért való meg-illetetetésben

DÖCE NOS ORARE.

tésben találod azt, olyankor az bűnről-való Vallás-tétel, és a' Botsánatnak kívánása járjanak elől. Várj Istentől tisztességes, és bertsülletes szível, a' Kenet * segélleni fogja. * Jan. 1. lev. 2. 27. v.
erőtelen ségedet, s-meg-tanít kiáltani ABBA, A TYA!

Philipp. 4. 6. Semmit ne szorgalmatoskodjatok (tudniillik az ki-menetelről) hanem minden könyörgésekben és imádásokban halá-adással a' ti kérésitek meg-jelennyenek Isté előtt.

Ez Részeknek és Rendnek P E L D A I A.

(I. Meg-szolettás) Oh Vram, (II. Vallástét.) meg-vallom hogy én igen meg-veszett, elvettetett, s-minden veszedelmre méltó bűnös ember vagyok. (III. Kér.) Kedvezz az Vr Iesus Christusért. Adgy hitet Vram, énnékem hogy érezhessem a' botsánatot előven szívemben. Könyörgök ezen is tenéked, ajándékozz-meg engem igaz meg-teréssel életemnek jobbulására, hogy az én hitem az szent engedelmeségnek gyömlötsében ki-láttathassék. Es mivel te hitál engemet ez állapotra s-hivatalra (-----) alázatosan kérlek tégedet 4 igazság engemet eben Lelkednek börtessége által, s-olly szükségűs ajándékokkal ruházz-fel engemet, hogy az én tisztetemet tselekedhessem az te ditsősségedre, egyebeknek javokra, és az én tulajdon lelkemnek vigasztalására. Oh Vram, az Sátány halálos ellenségem, én pedig erőtelen vagyok: s-kérlek ne hágy-el engemet a' kéfértetnek óráján; hanem erősets-meg az én szívemet kegyelemben: adgy végig-meg-maradást a' jobban, a' végben pedig győzedelmet a' Christus által. 6 Ezt a' mit magamért kérek, alázatosan kérem a' te földön lévő Anya-szent-egy-házadért is? méltoztassál igaz mondó Vr Jsten végben vinni választottidnak tött ígértidet. (IV. Halá-ad.) Az te nagy neved pedig oh Vram örökké ditsértessék minden te szerettedért, hogy ingyen való kedvedből el-válasszotassál, és el-hytál, &c. Hasonlatos-képpen, hogy teremtettél, s-szüntelenül gondomat viseled, s-egészségemet, &c. (V. Bé-rek.) Es alázatosan esedezem tenéked, tarts bátoraságos állapotban engemet ez éjel, vagy ez egész napon a' te kegyes szemeid vigyázzanak én reám az én Vram Iesus Christusom által. Kinek nevében &c. Mi Atyánk, &c.

DOCE NOS ORARE.

Vgyan azon, az Hála-adás elől-lévén.

*Oh Vram, alázatosan adok néked halát, minden te lelki testi jó tét-
ményidért, mellyeknek a' leg-kisfébbikére-is igen méltatlan vagyok.
Mert vétkeztem. &c.*

E'kédig az Könyörgés Részzeinek Rendben-hellyhez-telések-
ről; immár ezen Részeknek II Terjesztésük következik.

Közönfegyes fő Tanuságok az Terjesztésről.

Elő Tanuság. *Az buzgó könyörgés, ha rövid-is, kedvesb mint az
hosszas imádkozás hidegseggel.*

a. Luc. 18.

13.

b. Matt. 26.

39. 42. 44.

A' Publicanus könyörgése (a) a szokra nézve rövid vala,
de érzéssel és lelki kívánsággal tellyes volt: tekintetesb Isten
előt mint sem az Pharisausok hosszasb könyörgése. Mert
Isten a' mi buzgóáginkat a' hosszán nem méri, sempenig
nem mérsekli az Igéknek külső állapottyából, hanem az Lé-
leknek belső értelméből. Így Idvezetőnk az kertben csak ke-
ves szókkal könyörgöt (b) de kívánsága és lelkének nyögési (a'
mellyben áll az könyörgésnek hatalma) ki-mondhatatlanok
vóltanak.

Az ki fok szóval él szívének kívánsága nélkül, szóll ugyan
de nem könyörög: mert az könyörgés az szívnek kívánsága,
melly ezt kiáltja *Aba, Atya*: a' szok csak ki-jelentői az kíván-
ságnak.

Az ajakaknak munkálkodási az szívnek szózatya nélkül,
nem inkább igaz könyörgés, mint mikor az harang hangoz,
vagy a' Pnblican, Zaiko, &c. fetség. Miként a' test lélek nél-
kül; az fok fa tűz nélkül; a' golyóbis puska por nélkül: ollya-
nok a' szok a' könyörgésben lélek nélkül.

Az könyörgés olyan mint az arany: az szóknak csak ki-
csiny menyiségében-is, a' léleknek nagy dragalátóságának
kell lenni.

A' ki buzgó lelkében, többet könyörög noha keveset szól.

Második Tanuság. *Mikor könyörögsz, kérlek kövesék
szavad kívánságaidat.*

NB. Ha tunyafágot találz lelkedben, indulatidban pedig
hideg

DOCE NOS ORARE.

hidegseget, légy rövidebb és fejezd bé lelkednek a' tetőmpa-
ságodért-való sohajtásával, s-szivednek Istenhez-való fel-eme-
lésevel, hogy kegyelmessen tekéntszen reád s-fel-ébrezszen té-
gedet. Legyen alkalmatóság ez tenéked a' te magad inkább-
lan-való meg-alázására: ezeközül-is léfzen ez, melly te benned
több elevenseget és buzgóágot munkálkodik, midőn te kö-
vetközénbő időben magadot Isten előtt bé-mutatod. Es ha te
igazán magadot mentül jobban meg-alázod, a' tégedet Isten-
hez vonzon, s-későlni fogod míg az idő el-jő, mellyben pa-
naszolkodhatnál, s-szivedet ő előtt ki őnthetnéd.

Hogyha elmédet elevenseggben és vidámságban tanalod,
s-szivednek kívánsága erős és buzgó, melly tégedet el-készít
mind kérendő dologgal s-mind szóval; bé ne rekezd a' te kö-
nyörgésidet és dicséretidet hirtelen, hanem a' te lelked tellyék-
bé mennyei gyönyörködtetésekkel, s-Istennel-való nyájas be-
szélgetéssel.

Ha a' szívnek kívánsága erőtelen és lankadt, nem kell ötet-
fokkal fárasztani s-el-nyomni.

A' könyörgésnek Terjesztése § 1. Közönfegyes

vagy § 2. Kiválítképpen-való.

Az Közönfegyes Terjesztés az, melly közönfegyesgel rá illik
mindenik Részre; s-ez kettőből vagy kettő által vagyon, (mel-
lyeket edgyszer s-mind az könyörgésnek első Részéve-is tévénk,
oda fel:) Első az Istennek kit segítségül hívünk *Meg-neve-
zése Tulajdonágirul, Igéretirül, Tselekedetiről, &c.* ahhoz képest
a' mint valamelly dolog felett emléttük. mint p.o. Mikor val-
last térszünk: *Szíveket veséket vizsgáló Isten, magunknál-is jobban
tudod vesétségünket, &c.* mikor kérünk: *Gazdag kegyelmű Isten,
könyörülj &c. arváknak özvegyeknek Istené vedd-fel az gyamol-
talanoknak igyeket, &c.* Illyen kezdeti vagyón az Vr könyör-
gésének: *Mi Atyánk, &c.* többeknek, *Matt. 6. 9. Mark. 14. 36.
2. Chron. 20. 6. 7. 8. &c. Tselek. 7. 24. v.*

Haszná ez Meg-nevezésnek az könyörgésnek kezdetiben, s-egjéb
részeiben-is.

DOCE NOS ORARE.

Illyén meg. nevezéssel kell az könyörgésnek kezdetiben élni, i hitünknek i bizodal munknak, mellyből könyörgünk gya-
moléttáért; 2. a' több magán való Részekben-is, mikor hi-
tünket fel akarjuk indétani. Második a' mi által az közönséges
Terjesztés lehet, a' Meg-halgatásnak kérése Solt. 5. 1, 2, 3. 102. 1, 2.
140. 1, 2. 2. Kir. 19. 15, 16. Dan. 9. 17, 18, 19. Ezzel is mind az kez-
detben smind az Bé-rekésztésben kiváltképpen élhetni; mint Dá-
niel az fel-jegyzett helyen.

Az könyörgésnek kivált képpen való Terjesztése, a' Ré-
szeké külön külön, önnön magok által. Melly vagyon vagy
1. az Okosság mesterfégének (Logices) arra szolgáló Ezközei által;
vagy 2. mesterfégű Ekesgetések által.

Az könyörgésnek kiváltképpen való
Terjesztése, az Okosság mester-
fégéből rend-jerént szolgáló
Ezközök

A' Tselekedő (Mivelő, Munkálkodó, Tsináló, Tévő) Effi-
ciens)
Oknak mondják közönségesen, de az Okratio nem causa
Logice.

A' Tselekedtettedolog (Műv, Tsinálmány, Munka, Tenyészés,
Gyömdöts.) Effectum.

A' Miből, a' Minn, a' Mi környül valami vagyó. Felső. Subject.

A' Benne, Raita, Környülönne lévő, Hozzá adatott, Adjunctum.
Az Ellenben lévő. Opposita.

Az Hasonlítások vagy ösve-ve-tesek. Similitudines.

Az Osztások / Oszlások; Mikoron az ösve-ve-tesekkel való külön
külön bággatják; avagy az a' mi Egész, darabokban,
vagy részekben. Divisiones.

A' Bizonyosságok, az az, az Irásnak mondási, mellyeken kö-
nyörgésünk lundáltatnak: mint Ezech. 33. 11. Elek én
azt mondja az Ur, nem kívánom a' bűnösnek halálát
hanem, &c. Innen az meg-érő bűnös könyörög a' bo-
tsánatért, &c. Testimonia.

1. Az Könyörgésnek mesterfégű Ekesgetések által való Terjesztése
fok félék; itt csak határ emléttük.

1. Az helyessen való Altal-menetelek avagy Lépések eg-
gyik Részből másikban.

a Solt. 31.

19.

b Solt. 119.

193.

2. Az Fel-kiáltások: midőn az Isten Jóágáru szöllunk, így:
(a) Melly nagy a' te jó voltod azokhoz, a' kik téged félnek, &c. Mi-
dőn az ő Igéretiről szöllunk, képpen: (b) Melly édesfű a' te igé-
retid

DOCE NOS ORARE.

retid az énszajamnak! Midőn nyavalyaságinkról beszéllünk;
így: (c) Oh én nyavalyás ember! &c.

c Rom. 7.

3. A' Kérdések; mint mikor David elméjének nagy gyö-
trődésében volt, és fel-kiáltott: (d) Avagy örökké el-ve-ne-e az
Vr? avagy el-fogyná-e örökké az ő kegyelme &c. el-felekezetté ke-
gyelmességét iseledni az erős Isten? &c. Ez kérdéseknek erejét
kicsoda jelentherné-ki? kinek szíve nem kérne még csak olva-
sása közben is azoknak? mint nevelik azok a' mi érzésünket,
i kívánságinkat mint fel-indétták!

24.

d Solt. 773

7. 2.

4. Az Választások avagy ohajtások, mint mikor kegyelmet
kérünk az engedelmessegre Istenhez, az ő parantsolati szerént;
így: Oh vajha az én utaim igazgattatnának a' te rendelésidnek meg-
tartására! (e)

e Solt. 119

5. Az Fogadások és Igéretok, így: f Add meg énnékem az te idve-
zétéseidnek örömet, és erősséts meg engemet a' te szabados lelkeddel.
Tanérom a' bűnösöket a' te utaidra &c. Ismét: s Szabadíts meg en-
gemet oh Isten, és az én nyelvem énekli a' te igazságodat. Viszontag:

f Solt. 512

12.

g v. 14.

h Oh Vram nyisd meg az én ajakimat, és az én szájam hirdeti a' te di-
csisítedet. Így ismét: i Tanéts meg engem, Oh Vram, a' te rendelé-
sidnek utára, s mind végig meg-tartom azt: adgy értelmet énnékem;
és a' te törvényidet meg-örizem; sőt meg-tartom azt tellyes szívemből

h v. 15.

i Solt. 119

33. 34.

6. A' Kettőztetés által; David így könyörög: k Oh bosszu-állo-
Vr Isten, oh bosszu-álló Isten, mutasd meg magadat: emelkedjél fel
oh fölnek birája, &c.

k Solt. 94

1. 2.

Estőbbek e' félék, mellyeket az ahétatos szív könnyen fel-
talál: s e' végre én el hittem, hogy nagy segéd olvaótnak és
gyakorlornak lenni az Soltárookban, mert David más egyebek
felet igen fel-gynt indulatú és felette fő ez dologban.

Közönséges Oktatás s Intés, ez ki-adott Mesterfégűeknek jó módjál-
val való El-követése felől; a' mint oda fel is az Könyör-
gési Vt-mutatást Bé-rekésztő Tanulásokban meg va-
gyon.

1. Légy azon, hogy a' Hít. Agazatit jól értsed, egyébként
soha nem tudod mit kell Istentől kérni.

2. He it-

Lásd példát
e'ről odafel-
az 1 Táb. vé-
gében. és
ide alább az
III Szakasz-
29.

DOCE NOS ORARE.

2. Ha irni tudz, tsinály tiszta papyrosból egygy Könyvet; és helyel helyelaz levelekre fellyel ird-le az könyörgésnek külön külön-való Részeit, azoknak külön külön-való Agaival Tzikkelyivel egyyüt, egész levelet hagyván mindenik Rész- nek és Agnak, Tzikkelynek: s az után valaminémő fő s kivált- képpen-való szollásnak módját vagy mondást olvasd, avagy hallasz a Részeknek avagy Agaknak valamelyikére illendőt, ird mindjárt azoknak alájok. Melly szokást ha meg-tartasz, s ez Hellyeket szorgalmasan gyakorlod, ottan ottan tekén- téled, s által s-meg által olvasod, az én ítéletem szerént dere- kasson készszé térsz, hogy minden alkalmatossággal könyöröghegy értelemmel, akar egyedül akar egyebekkel, kívánt vigasztalásodra.

3. Ha ki azt gondolná, hogy ez Ut. mutarás igen munkás, s-fok dolgót kívánna; kérem emlekezzék-meg rólla, hogy egy fő dologhoz sem jut ember munka nélkül; melly akar melly nagy legyen. is né kell neheztelni, ez gyakorlásban-való tehet- ségnek meg-nyeréseért, mert ez ennyi helye és meg-elésztoje a léleknek: egygyik az keresztyeni fő fegyverek közzül (a) és, olly ezeközök mellyek által minden jó dolgok meg-szenteltet- nek, a' mi vigasztalással-való élésünkre azokkal.

Három s-négy esztendő csak illendő időnek tartnak az emberek, az ő Gyermekeknek valamely külső mesterfögre, való meg-tanéttatásokra; hát az Isten Fiai hogy tartanának két ennyi időt. is soknak ez mennyei Mesterfögre meg-tanulá- sára?

HARMADIK SZAKASZ

Az ki-adott Mesterfögre vagy Tudománynak, Részenként és Aganként vagy Tzikkelyenként-való PELDAIRÓL;
az mellyek két Rendbeliek.

I. Az Elsők, a' két-fele Terjesztő Módok szerént-valók, min- den Részeiként, s-Tzikkelyeiként az Imádságnak,

II. Az

DOCE NOS ORARE.

II. Az Sz. Irás bizonyos Hellyeinek öszve szedése külön kü- lön mindenik Részre &c,

§ I. Az oda-fel emlegett két-fele Terjesztő Módok szerént való PELDAK, avagy Proba-mutatások, az Könyörgésnek Részei s-Agai szerént

I. Közönséges Terjesztésnek Példája, az Istennek Meg-szolé- tása, és a' Fügyelmezés kívánás felől, mellyek egyförs- mind a' Könyörgésnek Elő Részei-is.

Oh a Mindenható Isten, b menynek földnek hatalmas teremtoje s-ből gondviselője, minékünk igen irgalmas édes c Atyánk a Chri- stusban: ki kegyelmessen ígérte től (d) hogy a' te Fiadat meg-hal- gatod mikoron könyörögnek tenéked: (e) kedveld azért Vram, kedveld kérlek, hald meg-sadd meg a' te Szolgaidnak kéréseket a' Jesus Chri- stus által: s-több e-felék.

2. Kiváltképpen-való Terjesztésnek Példái.

I. Az Bűn Meg-vallásának Terjesztése. Oh Vram meg-val- lom hogy én hitván el-vettett Bűnös vagyok, nem lévén méltó hogy az égre tsak fel-tekéntsek is.

Mert bűnös vagyok az Adam vétkeben, magam tselekedetivel is az te s. parantsolatidat sáma nélkül meg-segtem, tistemet el-veste- gelvén, és az al ellenkezőt tselekedvén, tudatlanságból (mellyet nem mentiségemre hanem kárhoztatásomra emletem, holot ki-adt a' te s. akaratodat, s-tudnom kellett volna azt:) és sokszor tudomásom szerént- is vétkezvén, mellynek tsak emlekezeti-is meg-sebheti az én lelkemet.

Mellyekért Vram, bűn-gyűlölő, bosszuskodo Isten, a' te igazságod szerént, minden testi, lelki, időseri, s-örökké való tsapásokat rejám- vethetz, utálatos bűnös emberre. s-több e-felék.

2. A Botsátnak Kérése így terjeszthetik: Oh Vram, engedj- meg, bocsás meg Vram, kegyelmez meg Vram! bódog az ember a' ki az te kedvedet meg-nyeri. Ne szálly Vram pörben a' te szolgáddal, ne fizés nékem az én álnokságom szerént. fordíts-el róllam a' te harago- dat, és a' te örvendetes ortzádat világoskottasd az én lelkemen. Avagy nem te ígérted igaz mondó Isten, hogy meg-engedtz az Bűnösöknek, kik az te kedvedet keresik? s-meg-segited azokat a' kik téged segétsé- gül bír-

a Meg-szo-
lítás a' Ne
vezetből.
b a Tsele-
kedetből.
c Tulajdó-
ságból.
d Igretből.
e Fügyelme-
zes kérés.
A benne lé-
vő gonosz-
ból.
ab adjuncto
Az Osz-
sokból.

A Gyomól-
tsokból, a-
zoknak of-
lasi szerént.

Kettőzte-
séből.
Ellenkez-
dolgokból.
Bizony-
ságokból;
Meg-szollé-
tással és Kér-
désfel.

DOCE NOS ORAR

Erdemi-
Tseleked-
től.Fő Tsele-
kedőtől.Ellenke-
zőből.Gyömol-
tsékből Fo-
gadás-tétel-
tel.Tseleke-
dől.El-oztás-
ból Fel-ki-
alál.Ellenke-
zőből.Örve-ve-
ésből.

gúl hűnek? Oh tellyesíts-meg az te igéretidet szolgádnak szerelmes Atyám az Jesus Christusért. Emlekezzél-meg az ő engedelmeffégre, szenyvedésére, vérére, fizetésére, mellyel engemet meg-váltot; és engesztelődjél-meg, meg-botsát-ván mind én esetimet s-több e-félék.

3. A' Hitért-való Kérésnek Terjesztése. Vram Isten kérlek munkálkodj én bennem Sz. Lelked által Hitet, hogy higgyem bűn-imnek botsánattját. Nem én hatalmomban vagyok binni, mert ugyan-is mitsoda az én erőm? Szükség azért hogy te szerezzed meg azt én bennem, egyébként örökké a' nélkül lézek. Adgyad édes Atyám, hogy higgyek, s-fégéld-meg az én hibetetleniséget.

Eresztésd-meg szívemben az te szerelmedet, és azt a' békefé-
get mely felül halad mind értelmet: foztán bizodalmaffon megyek te előben, és ditsirlek tégedet örvendetes ajakkal s-több e-félék.

4. A' Meg-térésnek Kérése így terjesztethetik. Sz. Atyám adgyad hogy az én hitem, mutathassa ki magát életemnek meg-szen-teleseben, jobbulásában.

S-e végre alazatosán kérlek, ujíts-meg én bennem az el-vesztett ábrázatot, és adgyigaz Meg-térést énnékem, hogy minden bű-neimből térhessek-meg, s-fizsgálhassak te néked szentseben és igaz-ságban életemnek minden napjaiban.

Eresztésd-meg velem az magam el-vetett ségét, hogy szorgalma-tossan könyöröghessék a' meg-ujulásért. Oh én nyavalyás ember; no-ha jól tudom ennem magamat semmire-kellő bűnősné lenni, és hogy sok ezer szer az kárhozatot meg-érdemleném: mindazáltal olly nagy az én szívemnek meg-keményedése, hogy nem érezhettem én az én veszedelmes és rettenetes állapotomat. Abba Atyám, mindenek lehet-ségefiek tenéked; nyilatkoztasd ki azért kegyelmes hatalmaságodat az én szívemen, a' nak keménységét, meg lágyitván. Tedd azt Vram, hogy haggyam-el azt, és furdalodjék az én lelkem. Munkálkodj iske-nes bánatot én bennem, és a' bűnnek olly meg-gyűlöletét, hogy örökké iszonyodjam a' töl.

Es adjad szerelmes Atyám, hogy szent parantsolatodat olly buz-góságossan követhessem, a' mint hajdan gyönyörűségesen követtem, s-bé-is töltöttem az én törvénytelen kívánságimat, s-több e-félék.

s. A' Sz.

DOCE NOS ORARE.

5. A' Személyünkre tartozó Hivatalunkban-való Igaz-
gattatás Kérésének Terjesztése. Oh Vram, Felséged rendelte hogy mindnyájan valamelly tisztességes hivatalban éllyünk, és a' ban ki-mutassuk hitünket, s-a' keresztyén tudománynak vallását: alaza-tossan esedezem tenéked, igaz gáts engemet az én Hivatalomban. (--)

Vram tégy engemet dolog szeretővé, és iszonyodtass a' hi-valkodás-tul. Ald-meg munkaimat, ne engedd hogy e' világ el-ragadja az én szívemet, hanem úgy szorgalmatoskodhassam az életnek dolgai felől, el ne felejtsem hogy az te Országodban hívattattam. Oh adjad hogy úgy élhessek, mint ki jo-vóltod által várom amaz mennyei örök séget.

Legyen az én életem ditsőffégedre, egyebeknek javokra, és magam-nak örök vigasztalásomra.

Es mivel te rendelted kereszti alá a' te Tanítványodat: kérlek tégedet, benteld meg a' haborgatást, valamellyet jó tettéfedből én rejám vet: s adgy bekes térést énnékem, s-olly meg-nyugvást a' te szent akarodban, hogy az en-gemet ne te tölled vohasson-el, hanem te hozzád vonnyon, s-ugyan azon alat okom lehessem énnékem a' te kedvednek meg-tapaftalásában-való örvende-zésre, az én Uram Jesus Christus által s-több e-félék.

6. A' Végig meg-maradáltnak Kérése így terjesztethetik. Oh Uram, mel-torzsással szüntelen vigyázni én rejám, s-meg-tartani engem, köteles tisttem-nek buzgoságos ízzésében, életemnek végeig, mellyet segétféd nélkül ne tehetek.

Mert a' napok gonoszok és veszedelmesek, a' bűnnek alkalmatossági s-példái vég-nélkül-valók; Uram tarts-meg az Hitben engem, hogy a' ből ki ne essem, s-öriz-meg engemet az időknek bűneitől. Es e' felét, holot az Sátány halálos ellenségem, ki azt keresi hogy az én lelkemet el-nyelje, én pedig Uram tudod erőtelien vagyok: szerelmes Atyám ségyenés meg a' Sántát, az én hi-temet pedig erősfés meg: Zabolázdugy meg ötet, hogy én rajtam hatalma ne lehessen, engemet pedig úgy erősfés, hogy ő neki mindekor ellene álhassak, s-hátra verhessem ötet. Alidön néked a' tettzik jónak, hogy meg engedj engemet ő neki kétferteni, oh Uram el ne hagy engemet: meg ne fogyatkoz-tass ígért se-relmedben, hogy én-is meg ne fogyatkozzam hitemben s-engedelmeffégekben. Tégy győzedelmessé engemet, hogy a' te lelkednek ereje által győzödelmem le-
hessem a' Jesus Christusban. Es mivel sok erőtelenségekkel vétettem környül, nevezet sevént (ezzel lezzel) oh szerelmes Atyám, erősfés meg engemet és adj erőt énnékem, indulatimnak igazgatófára, s-azoknak a' te szent Igédhez kívántató engedelmeffé alá-való boldogtatásokra, az én Uram Jesus Chri-
stus által. s-több e-félék.

7. Az Ecclesiáért-való Könyörgésnek terjesztése,

Az

Tseleked-
től.Ellenkező-
ból.Gyömol-
tsékből.Azokból a'
mik-ez élet-
béli hivatal-
ban és a' kö-
rül meg es-
ni szoktak.Tseleked-
től.Ellenkező-
ból.A' rajta be-
ne, s-kör-
nyülle va-
lók ből.

DOCE NOS ORARE.

1. Az őtalmat.
2. Ellenességinek Meg-téréseket, vagy Elvevéseket.
3. Az Választottaknak Meg-téréseket.
4. Az meg-térteknek Meg-erősítéseket.

Az Ecclesiást, az ő érette való Könyörgésben, gondolni kell
I. Könyörgésben, kívánván az ő néki
től minden igéretnek meg-
tel-
lyelését, mint

5. Az Nyomordul-
raknak vígasztal-
ásokat, az In-
ségekben, mel-
lyek vagy

1. Közön-
ségesek
2. Kivált-
képp való,
mell' az ül-
dőzés, hog

Magyar-Országi,
Erdélyi
Belgiumi
Angliai, Scotiai,
Hiberniai.
Német Országi
Franciai
Lengyel Országi
Ecclesiákat, hogy

1. Testiek
mint az
Betegse-
gek, &c.

2. Lelki-
ek; hogy
Isten

3. Az S. Lélek mellett legyen e' végre.
4. Bátorlágossáan dicsőíthessék Istent, az igaz-
ságról való bizonyosság tételben, ha szintén
életeknek vesztéségével kellenék-is lenni.

1. Légyen kegyelmes a' mi kiáltó bűne-
inknek
2. Tartoztassa érdemes nehéz ítéletit
3. Tartsa fenn az ő Evangeliumat
4. Oltalmazza a' mi leg-felsőbb Urunkat,
a' Királyt, Fejedelmet, Királynét,
&c. és minden hozzájuk tartozó szerel-
messeket. &c.
5. Aldja-meg az Tiszteket, Tanátsot,
Nemesseget, Vitézlőket, Birákat, Igaz-
ság szolgálatokat, az Tanítókat, az
több Egyházi Szolgákat, ha vannak;
ha nintsenek pedig, hogy fel-állassa
azokat, ugy mint az Igazgató Véneket,
az Diaconokat: az községeit. Ugyan itt
emlekezhetünk Házunképéről, Bará-
tinkról, sőt tulajdon Ellenességünkről-is

8. Az

DOCE NOS ORARE.

8. Az Hála-adás terjeszthetik, az Jó-téteményeknek elő-
számlálásával, az elébb említett Oszlások szerint: alkalmaztathat-
ni is jelesen azoknak Ellenkezőjökől, meg-visszaván melly nyá-
valysók volnánk mi azok nélkül az áldások nélkül.

A Be-fejezésben (melly utolsó Része a Könyörgésnek)
kérhetünk a' következő napon vagy éjszakán való oltalmat, hel-
lyessen jóvén' re által, a' testünkkel közlött jó-téteményeknek az há-
la-adás közben való meg-emléte-
séből. Először ispenig, mikor
az nappali oltalmat kérjük, alkalmatosságot vehetünk, kíván-
ván az Istennek kegyelmét az jozanuljárásra, mint nappal, s az
világosságnak fiaihoz illik. Másodszor, az Ejszakáit, ezt is Ha-
sonlatossággal; kívánván hogy meg-őriztessünk, a' sérte-
ségnek munkáit, s az örök haláltul; és hogy Isten védelmezzen s vi-
daméson-meg.

Mind Ejszakáért, Napért, terjeszthetni az életnek rövidse-
géből, s a' meg-halásnak hirtelen következhetéséből: hozzá téve
valamelly kívánságot is, az a' rá való el készülés felől. Mert az Ke-
resztényi életnek, a' halál felől való szüntelen elmélkedés-
nek kell lenni.

Es így mindeneket betsülleteffen a' Mi Atyákkal kell bé-re-
keszteni.

§ II. Szent Írás bizonyos Helyeinek öszve-szedése, az Kö-
nyörgésnek Részai s Agai szerént külön külön: melly
meg-tanít az olyan Lajstrom tinalására, a' minémő oda-
fel, az II-dik Szakának a' végezetiben javaltaték.
Az Istennek Meg-nevezése, vagy Meg-szóllatása:

Dicsőségnek Királya, Solt. 24. 7.

Isten ki teremtetted a' Mennyet, Földet, a' Tengeret, és mindeneket
azokban, I felek. 4. 24. (17.)

Vram ki az nyomorultnak kiáltását meg-halgatod &c. Solt. 10.

Mi Vramk Jესus Christusnak Atya, Eph. 3. 14.

Az minden kegyelemnek Istene, az ki hívott titeket az ő örök di-
csőségére, az Vr Jესus Christusban, Pet. 1. lev. 5. 10.

Az Szeni Jóh Könyve és az Soltárok felette főveke végre.

DOCE NOS ORARE.

Fügyelmezés, avagy Meg-halgarás kérés.

Tekénts a te Szolgádnak kérésére, és az ő Könyörgésére, oh Vram,
&c. Kir. I. könyv. 8. 28.

Hajtsd füledet az én tsalárdság nélkül-való ajakimnak könyörgé-
sére. Solt. 17. 1.

Oh Vram ne fíketelly, hogy én hasonlatos ne legyek azokhoz, Solt. 28. 1.

Az Bűnnek Meg-vallása.

Oh Istenem Ségyenlem és Semérlem fel-emelni Istenem, az én ortzá-
mat te hozzád, mert a' mi hamisságink fejünket felyül-balad-
rák, &c. Ezer. 9. 6.

Az ember isza mint a' vizet a' hamisságot. Job. 15. 16.

Az én nyelvem és tselekedetem, te ellened vannak, hogy az te ditsőf-
séges szemedet fel-ingereljék. Ortzámnak meg-keménytetése
tészén én ellenem bizonyíthat. Ef. 3. 9, 10.

Természet szerint haragnak fia. Eph. 2. 3.

A' langoló tűz által-való bősztu-állás igaz érdemünk, Thess. I.
lev. 1. 8.

Az Borsátnak Kérése.

Ne emlekezzél-meg ellenünk a' mi hamisságinkról, Solt. 79. 8. 9.

Neszálly itéletben a' te szolgáddal. Solt. 143. 2.

Világosíts meg ortzádat a' te bent helyeden az Vrért, Dan. 9. 17.

Oh Vram engedj meg. Dan. 9. 19.

Vedd el minden hamisságinkat, és kegyelmeffen fogadj minket, &c.
Hof. 14. 2.

Vessd a' tengernek mélységében minden bűneinket, Mich. 7. 19.

A' Hitért-való Könyörgés, &c.

NB. Ezen formán kell a' több Részeket és Agakat is külön külön
fell jegyezni; s a' hol miket mindenik felől az Sz. Írásban olvasunk,
kivált-képpen a' leg-fontosbakat, mindjárt alá kell írunk: ugymint
a' mellyeket, a' Hit felől, a' Hit alá, a' mellyeket a' Szeretet felől, a'
szeretet alá, &c. Melly dolognak okáért, elég tiszta papyros is hagyat-
tassék, mind itt, mint az első Tábla után: ha ki többet kíván, többet is
kötethet közben-közben, valamint akarja.

NEGYE-

DOCE NOS ORARE.

NEGYEDIK SZAKASZ

Három nevezetes Dologról, I. a' MIATYANKRÓL, II. KÜ-
lömb-különb-féle szükségek szerént-való Könyörgés
VT-MUTATÁSOKRÓL, az ki-adattakhoz illendő kép-
pen; és III. ez egész Könyvnek BE-REKESZTESRŐL.

§ 1. Dolog, melly az ékedig ki-adott Lelki mesterfégnek
Meg-mutatása, az Vr könyörgésének vagy MIATYANK-
nak, &c. külön-külön mindenik Részeiben, vagy Ké-
résiben, két Példákkal; mellyek szerént kell a' többi-
ben is elő-menni.

NB. Például adattatott az Vr Könyörgése, s kivált-képpen-
való igazgatásul, az Anyaszentegyháznak, e földön, mint könyörögjön.

A' ki nekünk adott élnünk, könyörögni is meg-tanított: és a' mi-
képpen nekünk az természet szerént-való életre szolgáló eszköz
lélegzetet adott; ugy könyörgést is adott, a' lelki-életnek lélegzetétől.

Az Isten taníthat tsak meg, mint akarjon könyörögtetni magának.

Az könyörgésbéli isteni tisztelet, Istentől önnön magátul lévén,
Sereztetett; midőn az, az Isten Fiának Sávával tetetik, és az ő lel-
kének hatalmával élesztetik, bizonyos szabadsága vagyon rejá hogy
mennyben-mennyen.

Vigasztalásos dolog azon szókkal élni, mindazáltal másokkal is
élhetni. De valamikor más szókkal könyörögsz, rá emlekezzél ez
Istentől adatott formára: mert a' menyire el-hanyaglasz fundamen-
tumtul, a' nyira a' te könyörgésed is távol esik az Isten füleitől.

Nem lehet e' nél jobb igazgatás: mert ha böltséget kívánunk,
maga az böltséged adta ki ezt: ha tökéletességet, e' be foglal minden-
nemő könyörgésbéli dolgokat: ha rendet, a' nak állapota isteni: ha vi-
lágos rövidséget, soha semminemő teremtet ertelemtől egyedül ennyi
dolog illy kevesben nem soréttathatik: ha hathatóságot és hatalmat,
semmi a' nal tehetősebb nem lehet, mint a' mellyet a' Iesus Christus, az
Atyának Igéje hagyott, és ajánlott az ő Anyaszentegyházának.

Ez isteni Formával, a' MIATYANKAL &c. Például
hasznossan-való életnek VTJA avagy MODJA.

II. Tá-

DOCE NOS ORARE.

1. Tanuljád azt tellyességesen meg-érteni.
2. Elmédben tartsad az külön külön való kéréseket, azoknak Rendivel egyűt.
3. Jegyezd le elmédben, a' mint az előt szived igazgattott, azokat az kegyelmeket, mellyekért te törekedel, mindenik kérésben tulajdon helyekben helyheztervén azokat, könyvedben, elmédben és könyörgésedben.
4. Tudd-meg illendő képpen az szükségeket mindenik kérésben; az ő külön külön nemek alá rendelvén az szőlásnak módjait, és az dolgokat, mellyekre találkozol azok felől. Es kiváltképpen szivedre tarts ízámot, s írd-bé a' kegyelmeket, mellyek nélkül leg-inkább szükölködöl; és a' fogyasztókat is, mellyek leg-inkább haborgatnak tégedet; s légy azon, hogy magadat meg-alázhasd azoknak a' fogyasztásoknak érzésével.

Ennek az Tanításnak meg-probállására-való segéttetés a' MI ATYANKBOL.

Az Ur Könyörgésének Réseis, vagy	Külsők, az	1 Kezdeti; <i>Mi Atyánk &c.</i> 2 Bé-rekérése; <i>Mert tiéd az Ors;</i>	Mind kettőről oda feljebb lásd az Igazgatót
	Belső, ugymint az Kérések, mellyek Hárő felék	1 az Isten ditsősé- gére tartozádók ugymint az	Első: Széltetése a' te neved. Második: Iőjön a' te Orsád. Harmadik: Legye a' te akaratod, miképpen &c.
		2 Ez életnek szük- segei, mint az	Negyedik: <i>A mi kenyerünk,</i> <i>ket, a' mindennapra &c.</i>
		3 Az Idvességünk, mint az	Ötödik: <i>Botsájd meg a' mi bűnünket,</i> <i>miképpen mi- Hatódik: Ne vigy minket te sértetben, de Sabads &c.</i>

Ez Hat Kéréseknek egyyen egyyen Terjesztési,

I. ELSŐ KÉRÉS: Széltetése a' te neved.

Itt i meg-mutathatod, mint parantsolta Isten, s tisztünk is Ditsősé-
nünk

DOCE NOS ORARE.

nünk az ő nevet; 1. Teremtésünkért, 2. Meg-tartásunkért, deki-vált-képpen Válságunkért.

2. Az után Ismerd-meg; 1. ez uttal-való rejtességedet, és gondviseletlenségedet. 2. Kevélységedet, hogy a' magad ditsőséget inkább kerested, mint sem Istenedet. 3. Buzgóságidnak fogyasztásit. 4. Az olyan Bűnöket, mellyekkel az Isten leg-inkább béstelenességgel illeted, káromlásra adván azzal az ő nevet.

3. Kivánd az ő kegyelmét, hogy te minden gondolatidban, beszédidben, tselekedetidben, kiváltképpen tehesd fell az ő nevének ditsőztetését; és hogy inkább nézhess az ő nevének ditsőségre, mint még lelkednek idvességére is. Mellyet így tselekedhetel.

Hatalmas Jehova Isten, kinek Királyi széki az ég, lábainak samolya pő-nig a' föld! méltó vagy hogy ditsőséget végy minden teremtet állatidról, ne-vezetesen mi töllünk; mert te teremtetted minket, a' te léped és beszédidre-ságod szerint: és e' világ a' jövevélünk ultra kegyelmessen gondunkat v'seled-tartás, taplálás, ruhás, egészségünk, béstességünk ki szolgáltatod. De min-deneknek felelté azért a' te nagy kegyelmességedet magasztaljuk az te nagy nevedet, hogy midőn az örök karháznak költésében magunk bűnös ma-gunkat bé ejtettük volna: és emmi lőn cson onnan ki nem szabadultunk; annyira szerette minket te ellenséged, hogy válságod rendhét nekünk a' te egy szőlő Fiának dragalatos verében. Oh Uram, nem ragadtatom, ez nagy jó-téteményedhez haladatlantul v'sttem magamat, nem lő én azon, hogy az én életem által az te nagy neved penteltetett volna, hanem a' ma-gam hasontalan ditsőséget kerestem. Ha mikor valamiben meg-indultam is, nem buzgottam úgy tisztán, a' min a' te ditsőségedre meg-kivántatom volna; isak igen hidegen szolgáltam te szert Felségedet. Sőt edes Atyam, az én tulajdon saját lellem-ismereti ellen, úgy lőtem, hogy gonoszul hallot a' te ditsőséges neved a' te igaz esméréted kívül lődök közt, én miattam, és ká-romlásra adtam azt azoknak, a' kik tégedet izent Jehova Istent nem szeret-tek. Oh Uram, örök ségyen-vallás éraemleken ezekért; de kérlek téged az Iesus Christus halálaért kedvezz énnékem. Es adjad az te kegyelmedet, hogy ez után már mindenekben nagy nevednek tisztességet tselessim fell főze-lől, s nézhessék a' ra szűretlenül gondolatimban, beszédimben, tselekedetimben, inkább hogy nem mint a' magam tulajdon idvességemre is: indván azt hogy

DOCE NÖS ORARE.

az egyedül a fő vég; és a kik a'ra gondot viselnek, te is buzgó Vt Isten, az oknak mind idvességekről, mindegyéb bethűlletes állapotokról kegyelmessen gondot viselsz. Add meg szerelmes Anyám ezeket, nem én érettem, hanem azért, a' kiből egyedül néked kedved tölt. Amen!

II. MASODIK KERES. Jöjőn a' te Országod.

1. Terjeszthedd ezt, lelkednek Istenhez való Zokogásával, az te bűn és Sátány alatt való rabfágodon, mellyet öregbét Először, első teremtetűnk állapotjának meg-gondolása. Másodszor, jelen-lévő áruló és pártolkodó indulatunk, az eredetbeli bűnnek hatalma által: melly bűn egész szén el-foglalta a' testnek és léleknek minden részeit.

2. Kívánnád hogy Isten méltóztassék, Elsőben ki-váltani f-vennitégedet, az Sátánnak és bűnnek hatalma alól. Másodszor, hogy ő az maga lelke által uralkodjék szívedben, kivetvén az erősférfiat, és el-ostván a' pradárt. Harmadszor, hogy indulatodat vessé az ő lelkének igazgatása alá, f-ujétsong meg tégedet az ő ábrázattya szerént. Ezt te, a' Meg-térésnek helyévé tehered.

3. Itt meg-emlekezhetsz az Ecclesiáról, a' Christus Országáról &c.

Példa.

Oh szent Isten, ki azon mérő tisztaság és jószág vagy! siralmassan jut eszembe, melly jajos állapotban, úgy mint az ördögnek és bűnnek keserves rabfágában ejtettem magamat, amaz épp, dragálatos és gyönyörűséges állapotból, hiba nélkül-való bethűlésben és igazságban teremtetett lévén: melly miat álnokságban fogantattam, f-bűnben születtem e' világra: és az én testemnek tagjai között, sőt lelkemnek mélységében lakozó erőszakos Gonosz, pártatlan sokszor pártot-űrtetve velem te ellened, és el-árultatott tégedet egyetlen egy édes gondviselő Istenemet, rutul meg-vestegetvén minden erejét f teherfőget lelkemnek testemnek. Oh Fram, senki te kivölled ez nagy rabfágból engem, ki nem menthet. Könyörgök alázatosan Szent Felfőgednek, az Christushoz, egyetlen egy Meg-váltómnak érdemejért! mentis-ki engemet az bűnnek és Sátánnak ez nagy hatalma alól, meg-kötözvén ezt az Erőst, és az én Lelekemnek Várából (mellyben e' kedig kedve szerént uralkodot) ki-vetvén őtet: el-pradálván minden ragadományit. Es adjad a' te jó Lelkedet én belém, hogy ennek utánna immar, ne ez a' Gonosz, sem az én vétkezes indulásim, hanem a'

DOCE NÖS ORARE.

mem a' te áldott jó Lelked birjon engemet: hogy naponként a' te ábrázatodra inkább inkább meg-ujulhassak. Légy kegyelmes sbeles ez földnek kerekességében a' te seregednek, &c.

NB. Így kell a' következő több kérésekből-is könyörgéseket ki-gondolni; melly igen könnyű-is, csak a' mindenik alát Szakásonként fel-jegyzett Fundamentumokat tartis jól ebedben. Nem ítélem szükségnek lenni, hogy mindenik alá példákat jegyezzek; hogy az könyörgeni tanulóknak alkalmatosságokat mindenestül el ne vegyē.

III. HARMADIK KERES: Légyen az te ákaratod, miképpen menyben, a' földön is.

1. Itt vald és jajgasd meg, Először, hogy te a' te saját ákaratodnak, sőt a' Sátányénak tetelére, olly kész voltál, ezeket tévén életednek regulájává, f-nem az Isten ákarattját. Másodszor, a' te tudatlanságodat az Isten igéje felől, melly az ő ákarattjának mássa. Harmadszor, tuncaságodat az Isten igéjének halgatásában. Negyedszer, azt az semmire-tartást, a' mellyet mutattál a' meg-esmért bűnökben-való meg-maradásodban, az intések után-is.

2. Az után kívánni kegyelmet, Először magadnak meg-utálására. Másodszor az igenek meg-értésére. Harmadszor, a' nak inkább való szeretésére és bethűlésére. Negyedszer, hogy azt tehesd életednek igazgató regulájává, menyiben az, a' Jesus Christus országának királyi páltzája. Ötödször, hogy az te tár-falkodásod, lehessen az égben, az Angyaloknak példája szerént. Hatodszor, hogy akar mi légyen Istennek ákarattja te felölled, úgy tselekedhesél avagy szenyvedhes: és így mindznkor békéstűréssel f-meg-elégedéssel mondhassd: Légyen a' te ákaratod.

Példa, &c.

IV. NEGYEDIK KERES: A' mi kenyerünket a' mindennapit adjad mi nekünk ma.

Itt (Meg-főletés) ísmerd-meg hogy életed, meg-tartásod, és minden javaid Istentől származnak. Az után -----

1. Vald és jajgasd meg, a' te (Először) Fősvényfőgedet. Másodszor,

DOCE NOS ORARE.

sodszor, meg-gazdagulásodra és magad tartására vigben vitt hamis practicaidat. *Harmadszor*, az Isten gondviselése ellenvaló hiheretlenségedet, holot ő tartja az égi madarakat is, és az liliumokat ruházza. *Negyedszer* földi és világi eszkeskedésedet, melly nem érter egyebet, hanem csak földet, és földieket.

2. *Kivánjad Először*, hogy az Isten gondviselése, vigyázzon te read, meg-maradásodra és meg-tartásodra. *Másodszer*, hogy az te hited minden állapotok felől, az Istenhez, ne az eszközkhöz ragaszkodjék. *Harmadszor*, hogy tilalmas eszközökkel ne élj. *Negyedszer* hogy Isten az ő ajándékitte néked meg-áldja, hogy te azokkal élhesz józanon s-vigasztalásodra.

Példa. &c.

V. ÖTÖDIK KERES: *Botsájd meg a mi Bűneinket, miképpen mi is meg-botsátunk, a mi ellenünk véteteknek.*

1. Itt ély az bűnnek *Meg-vallásával*.

2. *Kérjed Először*, a Bűn-botsánatot, a Hitet, a Meg-terésre való kegyelmet, az elsőbb Igazgatás szerént. *Másodszer*, kívány szeretettel gerjedező szívet Felebarátidhoz: a mint te kívánod hogy meg-botsáísnak tenéked, úgy te is botsáísmeg egyebeknek: s légy készen azt a botsánatot meg-adni, meltyet néked mástul meg-adatni kívánnál.

Példa, &c.

VI. HATODIK KERES: *Ne vigy minket kéfértetben, de szabadíts meg minket a gonosztul.*

Itt 1. *Vald* meg menyi fok ererszer szerentséltetted magadat, fok bűnöknek alkalmatosságiban, okot adván az ördögnek, hogy meg-rostállyon mint a buzát, &c.

2. *Kivánj* erőt a Sátány kéférteti, s-egyéb minden próbák ellen, melly által vezéreltetél az Istenben-való hittel, és szent engedelmesléggel, tselekedetben vévén azt, a mit a kérsben Istennek bé-adsz az Végig meg-maradásért, az előbbi Igazgatás szerént.

Példa, &c.

BE-RE-

DOCE NOS ORARE.

BEREKESZTES: *Mert tiéd az Ország, s-a hatalom, és a ditsőség, &c.*

NB. *A mi a Be-rekesztést vagy fejezést illeti, miképpen Idvezítőnk Halá-adásnak nemével végezte, te is a képpen tselekedjél.*

Az Halá-adásnak Nemeit, a szerént tselekedheted, a mint Isten az ő kegyelmét te veled közlőtte, az Kérésnek minde-nike szerént.

Igy: 1. *Hogy tégedet valami részént az ő ditsőségére igyekezővé tőtt, hogy az ő szent neve te általad is valamenyiben szenteltetnék.*

2. *Hogy szent Lelkét, vagy az ő Lelkének nija szülő kegyelmét adta néked, hogy az ő Orsága beléd jöhetne.*

3. *Az ő igéje-ért, mellyből a maga akarattját te veled meg értette.*

4. *Rád-való gondviselésért, teremprén, táplálván, s-meg-tartván tégedet: az az, minden napi kenyeredet meg-adván.*

5. *Az bűnben-való engedelemért, a meg-igazításért, meg szentelésért, &c. az aiyasfagos szeretetben buzgásért, másokhoz való engedelmes szívért, &c.*

6. *Hogy igaz erdemünk szerént, nem ován mi magunkat, kéfértetben nem botsátot; a mikor botsátot is penig bőséges erőt adot az igen hű Isten, ki nem kéfért s-lyebb, &c. 1. Cor. 10. 13.*

§ II. Dolog.

Bizonyos alkalmatosságok szerént inteztetett; vagy valamely eggy-két, az alkalmatossághoz képest szükséges nevezetes jóért való Könyörgésre szolgáló eggynehány rövid, és a ki-adattakhoz hasonló IGAZGATÁSOK, s-azoknak PELDAI.

Mivel néhánykor mind az naponként érkezett, s-rajtunk forgó, különb különb féle lelki testi szükségseink, s-mind penig a nem mindenkor elégedendő időnk, csak egy vagy két jók felől való könyörgéseket is kívánnak tőlünk; talám nem léssen kellelten, ha ezaránt is, avagy csak az gyengébbekért bizonyos és világos Utat mutatunk, a ki adott Mestersegekhez illendő képpen.

Mikor valamely külön-való szükséges kegyelemért akarsz Istennek könyörgeni, ez Négyet tartis elmédben.

1. *Istennek, az kívánandó kegyelemhez illendő Meg-szolátás.*

DOCE NOS ORARE.

2. Az te, a' féle kegyelemre magadtul való Elégtételenfégednek (Isten ajándékja lévén az) Meg-ésméréfét.

3. Az kívánatos kegyelemnek keréset, illendő és fontos igéekkel, fundálván az Istenigéretin: s-e végre hogy Istent ditsőéthesd.

Ez Igazgatásnak a' Meg-terésért való Könyörgésben,
Példája.

1. Oh Vram Isten, és az Christusban Szerelmes édes Atyám, a' ki kővek, ből-is Abrahámnak magzatokat támaszthatz, és a' ki az Sárax kő-Siklábó vizet adhatz: Meg-vallom az én hitván sívemnek kemény és meg-téretlen voltát, melly oly érzeketlen, mind itéletid, s-mind pedig irgalmaságid felől mint az erős kő. 3. En pedig ez általkodtságotat öregbettem ugyan, de el nem vehetem: a' lágy és hűs sív te ajándékod, a' te lelkednek tulajdon munkája az, a' te fiáidban. 4. Kérlek Szerelmes édes Atyám, tégedet: adj én nékem meg-olvadot és tsepegő sívet azokon a' vérhőnyögős bűnökön, mellyeket tselekedtem. Tégy valóban töredelmessé engemet, hogy istenes keférséggel zokoghassak az én nyavalyás vóltomon, s-nyerhessek idvésségre soha meg nem bánandó bánkodást és meg-térést. Kérlek ennyhert meg-szegény lelkemet, a' te irgalmaságoddal, hogy a' nak a' mi gonofs fegyhetetlen meg-gyűlölése, el-hagyása a' tística szeretet, és a' nak a' mi jó követése által, ditsőéthessem Szent nevedet, az én Vram Iesus Christus által, Amen!

Valamelly el-vött kegyelemért való Halá-adásban, legalább három dologrul kell emlekezni; mellyek

1. Istennek illendő és hozzá tartozó Meg-szoletása.
2. Buzgó ki-féjezése az Halá-adásnak, meg emlétvén magát nevezet szerént az el-vött kegyelmet.
3. Az olyan s-minden egyéb kegyelemnek sünetlen nevedekéféért való Kérés, hogy a' te életed, annál-is inkább Isten ditsőségére legyen.

Ez Igazgatásnak az Meg-terésért való Haladásban,
Példája.

1. Oh örök Isten, világosságoknak és áldásoknak Istene, ki adiz a' te válaított Fiáidnak Meg-térést, hogy az ördög rabfágából ki szabadulbassanak. 2. Igen alázatosan ditsérem a' te nagy nevedet, a' Meg-térésre való erő adásért, mellyre te egyedül segérettel engemet. Oh édes Atyám, te adtál énnekem sívet bizonyos mértékkel, hogy az én bűnös vóltomon somorkod-

basn am

DOCE NOS ORARE.

hatnám, és siránkozhatnám; s-gyűlölném az gonofst, ellenben pedig az jói szerethetném: holot é nek előtte, az én nyavalyás sorfomat tullyességgel nem érzettem, gyönyörködven az gonofban, és meg-unván a' jóságot, melly kérséges állapotban, te igazságossan el-hagyhattál volna engemet, mellyben örök-ké el-is vestem volna. Örökké áldot legyen azért a' te nagy neved, hogy könyörülél a' te szolgálodon, és adtál énnekem meg-térő síved, a' te én bennem lakó lelkednek bátorító jegyét. 3. Alázatosan esedezem te Szent Felségednek, maradjon áldásban a' te áldásod én rajtam, hogy mehessek elő a' mennyei ereben, s-viaaskodhassam az én vesetségim ellen, és öldökölhessem azokat a' békeségre pedig és az Sentségre igyekezhessék, mellyek nélkül senki a' te orzadat nem tarhattya. Vidd végben Uram a' mi hiza vagyon az én engedelmeségemnek, végezd-el az munkát, mellyet én bennem kezdettél, az Christus napjaig, és öregbíts s-bővölködtess minden idvezető kegyelemben: hogy minden naponként, a' te nevedet tística magam viselésében, inkább inkább ditsőéthessem, az én áldott Meg-válto Iesus Christum által, Amen.

Ha Prædicatio előtt akar sz könyörögni, ezek szerént intézzed Könyörgésedet.

1. Ely az Istennek Meg-szoletásával.
2. Vald-meg az Ige ellen való tunyafágodat, s-kérj bótánatot.
3. Reménkedjél, az akadályoknak el-harétódásokért.
4. Kivánnjad hogy érezhesd az igének hatalmát, sívedben, a' te javadra: s-e végre
5. Könyörögi, a' te Tanítodért, b-e rekesztvén valamelly helyes kéreffel magadért s-a' több hívekért.

Ez Igazgatás szerént való Példa.

1. Oh mindenható Isten, böltseségnek és értelemnek egy adója, ki az te predicallandó szent Evangeliumodat, rendelted te hatalmadnak lenni idvésségre azoknak a' kik hisznek: és hogy gondviselésednek jó keze által, adtál nekem Solgádnak boldog alkalmatosságot, s-el-tökelt szándékot a' nak halgatására, ez mai napon. 2. Oh Vram, meg-vallom, sok uttal és sokszor rettentessen el-vesteglettem a' te igédnek hirdetésit, lelkemnek nagy veszedelmével, ha te úgy bánnál én velem, a' mint érdemleném. Könyörögi neked Szerelmes Atyám, bántásd

DOCE NOS ORARE

bántasd meg fegyhetetlen képpen velem, ez én nagy tunyáságomat, fengedd meg azt, az én Vram Iesus Christus keresztének vérében.
 3. Vram távosítsd el tőlem minden képmutatást, szív keménységet, széllel nyargalódzó gondolatokat, és ama szomorú bémérülést, stunyáságot, melly szokás szerént elfoglalt engemet: és a melly által az ördög, az én vesetségem miat, megfoszt engem a te igédnek édeséges használatjátul. 4. Oh hadd érezsem a te igédnek erejét, olly hathatónak lenni a munkálkodásban, lelkednek alkalmaztatása által; hogy értelmén azzal nevedhessek, hitem erősödhessek, kívánságim megfeszítessenek, és indulatim meg elevenedjenek, mind kívánására az Ige tiszta tejének, mind a magam el-tökéltetésére az ahoz való igaz engedelmeszségre a Iesus Christus által. 5. És végre áld meg az te jó szolgádat a ki a te rendelésed szerént, elő fog állani e mai napon a te népednek tanítására: nyisd ő neki oh édes Atyám, ajtót a szollásra, hogy nagy hatalommal szólhasson az én lelkem esmératinek, s bátorfaggal hirdethesse, az Evangelium titkait az én idveffégemre. Adjad hogy én is szelédén halgathassam, s jó lelki-esmerettel engedhessek, hogy az Evangeliumnak áldása és békesége, lehessen az én lelkem-esmeretén örökké, az én Vram Iesus Christus által, Amen!

Ha az Prædicatio után akar sz könyörgeni: egy dolgot szükséges képpen eszedben kell vened, minek előtte könyörögnél; úgy mint:

Hatszelekediél a szerént, mint meg-ranéttattál, avagy nem; ha nem, illy részekből álljon a te könyörgésed:

1. Elly az Istennek illendő Meg-fölecáfával.
2. Ad halát az Igének prædicallásáért, mellyben te is részesültél.
3. Anak a mi meg-prædicáltatott, meg-emplétesével egyjút, Ime id-meg-fogyatkozásidat.
4. Kérj bocsánatot és meg-térést.
5. Esedezzél a kegyelemért, hogy engedhesz tselekedhesél az ige szerént, mellyet hallottál.

Ez igaz:

DOCE NOS ORARE.

Ez Igazgatás szerént-való Példa, a prædicatio után való könyörgésben, melly Prædicatio-ban a Részegeleg meg feddetett.

1. Oh igen ditsősséges Isten, ki rendelted az te igédnek prædicallását a te fiaidnak semeknek megnyitására, és ő nekik az setétségből az világosságra, s az Satannak hatalma alól magadhoz térítésre; hogy ők bűnöknek bocsánattját vehessék, és örökséget azok között, a kik hit által meg-fszenteltettek. 2. Aldott légyen a te nagy neved, hogy énnékem meg-engedted, s szabadságot adtál a te halgatásodra ez napon, midőn énnékem a te rendelésedben szollottál, Kérlek tégedet, tselekedd azt, hogy a mit hallottam légyen használatos az én lelkemnek. 3. Oh Vram, te parantsold a te igédben az jozanságot, és a te teremtet állatiddal való mértékletes élést, s fenyegeted örök veszedelemmel a részegeket és tobzódókat, a mint ma meghallam: Oh én szegény nyavalyás ember, meg-vallom, hogy én ébenfelette igen vétkeztem, el-nyelettem lévén az én elmém és értelmem, a te jó ajándékidal való istentelen és mértékletlen élés által, és hasamat én Istenemmel tévén, magamat pedig oktan vaddá, az hitleneknek örömeire, a te kegyes fiaidnak pedig nagy meg-szomorodásokra. Ennek felette el-tékozlottam a te áldásidat, mellyekkel sok szegény lelkek, még a te nagy szűkölködés miat meg-emésztetendő senteid-is, vigasztalhatolan meg-ujtathattanak volna. Méltónak ítélem azért magamat, nem csak hogy utolsó szükségre jussak egész mind holtomig, ez én nagy botránkozás-tsinálásomért, mellyet mint istentelen vad ottan ottan meg-tselekedtem; de hogy még a te busolásodban, a pokolban-is testestül lelkestül bétáptassam. 4. Szerelmes atyám, bocsás meg kérlek énnékem az Vrért; sőt adj énnékem igaz penitentia tartást, hogy én szívem szerént szomorkodhassam, ez én sörnyű magam-viseletlenségem, és ez után úgy gyűlölhessem ez oktan tselekedetet, hogy az én bűnöm bocsánattjának vigasztalható bizodalma, lelkem-esmératinek meg-petséltessék az Iesus Christus vérében. Oh Vram adjad hogy a te igédet inkább inkább szerethessem, életemnek közévül; és e képpen lelkemet, testemet senteld meg, hogy se

I

hogy se

DOCE NOS ORARE.

hogy se énekutánna meg ne engedhessem az én szívemet elnyomtatni: avagy testemet meg-motskoltatni tobzodással és részegséggel; hanem olly józanon élhessek a te jó teremtetéssiddel, hogy alkalmatosabb lehessék szolgálatodra, a Jhesus Christus által, Amen!

Ha pedig nem vagy bűnös a'ban a' miről az Prædication feddöztenek, hanem az ige szerént tselekedtél és éltél, tehát illyen változtatást kell benne tenned.

1. Az Istent szóléts-megillendő képpen.
2. Adj hálát.
3. Az előt meg-émlétt bűnökre-való nagy hajlandóságodat vald-meg: ismérd-meg, az ő tartoztató kegyelmeit-is.
4. Kérjed, hogy tellyes életedben, magadat ezért háládatossan viselhesse.
5. Kivány inkább inkább meg-erősítetni a' jó életben.

Ez Igazgatás szerént-való példa, midőn az Részegség megfeddettetvén, azonban a' Halgatónak nem volt bűne benne.

1. Oh ditsősséges Isten, &c. 2. örökké tiszteltesék a' te neved, a' te gazdag kegyelmedért e'ben-is, hogy te engemet nemcsak megtartoztattál ez illy rendeletlen járástul, hanem úgy-is hajtogattad szívemet a' te kegyelmeddel, hogy én tökéletesen gyűlölhettem a'nak a' baromi vétéknek gyakorlását, sőt tsák emlekezett-is. 3. Oh Vram, meg-vallom, hogy ez nem az én, hanem a' te jószágod által vagyok, ki ha engemet magamnak hagyta volna, a' mint igazán meg-is tselekedhetted; s én is meg-érdemlettem volna; szintén olly nagy ahétatossággal rohantam volna az torkoságnak minden vetemedtségére, mint akár mellyike azoknak, a' kiket te az szíveknek bujáságára ereztettél. 4. Oh Vram, tégy engemet háládatossá inkább inkább ezekért, &c. 5. Esalázatosán kérlek tégedet, mutasd kegyelmes Atyámnak e'ben-is tennen magadat, hogy én velem az igazságot úgy éheztesd-somjuhoztsd, hogy az én szívem a' kegyelemben meg-erősítettvén, a' bűnnek továbbá-való gyűlölésében, és a' jóra való hajlandóságnak

DOCE NOS ORARE.

dóságnak, s-a' kegyességnek, buzgó-lelki ismértes gyakorlásában élő mehessek, a' te igéd szerént, a' Jhesus Christus által, Amen!

NB. Illyen meg-külömböztetett fundamentumokat kell egyéb minden kérésekben-is, először elménkben felverní; s azok szerént, akár melly kívánságunkat-is, Istennek, kedvünk szerént bé-mutathatjuk.

§ III. Dolog, melly az egész Könyvnek BE-REKESZTÉSE.

Hogy Bé-fejezzem, az Tanulót őtt dologra intem.

1. Az itt javallott gyakorlásban, a' dig magad ne avasd, mig ez közönséges meg-probálások, tökéletesen fejedben nem lesnek, avagy é félek egyebek.

2. Az idő közben, szokasd valamelly jó könyörgő Könyvhöz magadat, és a'ból végy elmédben olly könyörgést, a' melly buzgóságodhoz és sükségedhez leg-alkalmasb legyen: avagy ha olvasni nem tudsz, mással olvasd, s-mondasd el ottan ottan előtted. Leg-alább el ne mulasd, térden állva betsültelesen el-mondani a' Mi Atyánkat, &c. Mindenkoron számot tartván rejá, hogy mindenik kérésnek értelmét meg-érthesd, egyébként az Isten nevéet híjában vélszed fel.

3. Fel ne adj ez szent gyakorláson, ámbár nehéznek tesék-is az, hanem győzd meg a' nehézséget szorgalmatossággal s-fáratssággal. Az nehézségért az szent gyakorláson fel-adni, jele a' hivalkodásnak és tunyaságnak. Minden jó dolog nehéz nekünk a' mi vesztességünk miat; és a' könyörgés minden szent gyakorlásnál nehezebb. Az Gyermekek nem tanulnak tökéletesen szólni egy vagy két holnap alatt: mentül inkább mi nem kiálthattuk tökéletesen s-magyarán, Abba Atya, hirtelen. Vedd-meg az időt mellyet gyönyörűségedre, hívásádra költöttél, s-költsé szerént el; soha meg nem bánod.

4. Rejá emlekezzél, hogy az Phariseusok, nagy felséges könyörgéseket tettek; és az meg-vettettek kiálthatták, Vram, Vram! Az hitetlen ember el-érkezik annyira, hogy felette nevezetes könyörgéseket tehet; de érzéssel s-hittel kiáltani, Abba, Atya, a' hittelnektől nem lehet: Ez a' könyörgés és a' fiuvá-fogadásnak jele; a' más-sik nem.

5. Légy

Solt. 66. 8.
Timoth. 23
lev. 19. 8.

5. Légy azon hogy kegyelem legyen szivedben, és valamit abból
nyörgésedben kérész, kövesd el is életedben. A ki a bűn bocsánatért,
és a jó életre való kegyelemért könyörög, azonban sem el nem igye-
kezi kerülni a bűnt, sem kegyessen élni nem akar, meg-guggollya az
Istent, s büntetetlen el nem megyen velle. Vgy élly a mint könyör-
gesz, hogy örökké élhesz. Amen! Ha Istentelenséget néztem volna
szivemben, az Vr meg nem halgatot volna. Távozzék-él
kiki az istentelenségtől, valaki a Chri-
stus nevét emléti.

V E G E

DOCE

P R A E D I C A R E, &c.

feu

METHODUS

CONCIONANDI

secundum Artem.

TABULA I.

In Sacra secundum Artem Concione, in genere attendenda
sunt, ejus tum Præparatio, tum Promulgatio.

P R A E P A R A T I O C O N C I O N I S.

Præparatio fit per I. Preces. II. Formationem III. Impressionem.

§ I. De Præparatione per Preces.

Privata, quæ domi habendæ, ut DEUS clavam intelligentiæ,
efficaciamq; Spiritus adjiciat sermoni promulgando.

Preces sunt vel	Publica in coetu Eccle- siastico, qua- rum tum	Materia, sunt generalia qui- bus verbi & prædicationis.	finis	nostra	Comemorantur
			Ufus		
			indigentia		
			indignitas		
			officium		
			gratiosa Dei promissio		
		Forma, cujus respectu debent esse non	Battologicæ	sed	pio zelo plenæ oculis & manibus ad cœlū elevatis vel alio conveniente gestu prout Ordo, Decorum & Aedi- ficatio requirent, assiduæ efficaces.
			Nimis proli- xæ,		
			extemporaneæ		

Finis harum est, ut excitari possint animi omnium ad voluntatem DEI humiliter
quærendam & fideliter observandam.

§ II. De Præparatione per Formationem.

Formatio absolviitur I. Textus sumptione. 2. Prologo. 3. Corpore ipso. 4. Conclusionem.

CAP. I. De Textu.

Textus ex Canonicis
Scripturis sumendus.

Qui perlegi debet iterum atq; iterum, lingvis	vulgari
In quem sint Commentaria	authenticæ.
	pauca
	optima

CAP.

DOCE PRAEDICARE.

CAP. II. De Prologo.

Prologus qui vel
 { 1. Non sit prolixum. (neis, historia)
 { 2. E re natum, scil. sine causa, adjuncto, comparatis, dissenta-
 quod { 3. Quantitate tam parvum, ut tres periodos non excedat.
 { 4. Qualitates Artificio divino rarum, admirandum.
Accurata contextus observatio, i.e. quomodo textus cum superioribus &
 & consequentibus cohæreat; quæ si viam ad futuram explicationem
 ostendat, adhibenda est; si non, omittenda.
 Regula. *Ultimum hoc solum, justis fuerit si ita videbitur, exordij loco.*

CAP. III. De Concionis Corpore.

Concionis ipsius *Corpus* constat requisitis XI; ut sunt 1. SCOPUS.
 2. PARTITIO. 3. Explicatio terminorum. 4. Periphrasis. 5. DOCTRINÆ.
 6. Explicatio Doctrinæ. 7. Confirmatio Doctrinæ. 8. Refutatio Obje-
 ctionum contra assertam veritatem. 9. Illustratio vindicatæ doctrinæ.
 10. VSUS. 11. Applicatio: quorum 1, 2, 5, 10. semper adhiben. reliqua
 in primis 6, 8, 9, 11. nonnunquam omitti possunt; 3, 4, & 7. rarissime.
 1. SCOPUS Textus, h.e. principale propositum, summa, quæ Sp. S. intendere videtur.
 2. PARTITIO in duas vel tres partes generales, quæ iterum in suas particulas secun-
 dum rectam distributionem, quemadmodum Levitæ facere solebant in sacrificiis,
 & hoc est Apostolo *ὁρθολογικῶς*

Regula. *Modum partiendi suppeditat Analysis Logica.* (daquæ)

3 Explicatio terminorum in qua
 { 1. Ambigua distinguenda, significatioq; genuina ostendenda proban-
 { 2 Inquirendum, qualem Verba Textus se mutuo arguendi affectio-
 nem habeant, num Consentaneam aut Dissentaneam,
 { 3 Quomodo disponantur inter se axiomaticè, axiomataq; observanda.
 { 4 Similitudo si fuerit argumentum Textus, evolvenda est.
 4 Periphrasis est breviuscula expositio seu epressio, semina doctrinarum subsequenti-
 um continens.

5 DOCTRINÆ, quæ funden-
 tur vel { in ipsis Textus verbis,
 { inde fluant per immediatam consequentiam.

Regulæ 1. *Axiomatata quæ præbet Textus, de vestita tropis & figuris, Doctrina sunt; Consecutaria autem eorum, Usus.*

2. *Non est necessarium, ut quod in Grammatica antecedit, illud sit primum; sed quod Logica consideratione est prius, illud priori loco proponendum, e. gr.*

6. Explicatio Doctrinæ, i.e. tam Subjecti quam Prædicati, si opus sit; sed cum non est opus, omittenda.

7 Con

DOCE PRAEDICARE.

7 Confirmatio Do-
 ctrinæ tum
 { 1 Quod ita sit, per Probationes { 1 ex clarioribus Scripturæ testimoniis ad-
 { 2 ex exemplis paucis.
 { 1 ex naturæ libro
 { 2 à causa efficiente
 { 3 fine
 { 4 effecto
 { 5 experientiâ &c.
 Reg: 1 Probationes sint perspicue.
 2 Non valde longa.
 3 Necessaria, i.e. non in confessa veritate. *Solem enim in splendente cælo digito ostē-
 tare, insanum est.*

8 Refutatio objectionum
 contra assertam verita-
 tem, quæ velā
 { carnali ratione obijciuntur, { absurdissimo modo, non ta-
 { quæ proponendæ sunt { cum delectur,
 { refutandæ.
 { Locis Scripturæ apparenter congruantibus, quæ concludenda sunt.

9 Illustratio vindi-
 catæ doctrinæ.
 { una aut altera { Sententiis Patrum, si contra { sed raro & parcè
 { competens { Pontificios agatur. { admodum.
 { Luminosa { Similitudinibus
 { non indire- { Exemplis
 { ctæ. { Dissentaneis, Comparatis.

10 V S V S (qui Doctrinam generalem, particularibus Audientium consci-
 entis & conditionibus accommodat: In quo præcipuum Concionatoris ar-
 tificium & ipsa Concionis anima consistit) est axioma Theologicum, ex do-
 ctrina deductum, utilitatem, bonitatem, vel finem ejus ostendens, & sic
 cum Concionis præcipuo scopo (Auditorum scilicet ædificatione) magis
 conjunctus.

Usus est vel 1. Noeticus vel 2. Practicus.

1. Noeticus Intellectum vel { Informans, qui Didascalus seu Instructivus dicitur.
 { Reformans, qui Elencticus sive Redargutivus dici-
 tur.

Reg. 1. *Vires in Refutationibus expendenda sunt; pullastri enim Gallos pugnaces in arenam provocare tutum non est.*

2. *Non plures Spiritus excitandi, quam quos amoliri Concionator pos-
 sit.*

3. *Incognita & sepulta Hæreses refodienda non sunt; de iis enim differere est
 illis serere.*

2 Practi-

2. Practicus,

qui mores,
vitæque rati-
onem respi-
cit, & ad vo-
luntatem ef-
fectusque cor-
dis dirigitur,
ut habent se
se in statu
reactus vel

DOCE PRÆDICARE.

1. Indiffe-
renter;
& cum
debet

persuadere ad
aliquod bonum
Exhortatorius-
que dicitur; ubi

1. Motiva effecta bona
sunt adhi-
benda; ut
sunt: stis argumenta.

Necessitas
Facilitas
Utilitas
seu lu-
crum.

2. Objectionum remotio. Vide literam G.

disuadere ab
aliquo malo,
Dehortatori-
usq; seu Ad-
monitorius
dicitur. In
quo proce-
dendum per

Effectus
consequentibus
adjunctis
necessitate
facilitate
difficultate
indignitate
vilisitate } rei

1. Motivas
a malis

Item, a causis.

2. Objectionum usitatarum, de Presen-
ti & impossibili remotionem, eodē pror-
sus modo, quo ante. Ubi observandum

1. Cum Signa à propriis adjunctis allata jam sunt, per interrogationes frequentes
pingendus est Auditor tergiversator. Tu ne ex illa erupisti miserima sub peccato con-
ditione, cum adhuc tibi dominetur peccatum? cum ad libitum captivum te adhuc
ducat diabolus? &c. Tu diei Dominicæ profanator, ganeo, blasphemus, persecutor, &c.
hi sunt tuæ à peccato conversionis fructus? &c.

2. In responsione ad impossibile, meminerit Concionator, saepe in fine acriorem
unam aut alteram impingendam esse plagam, i.e. mordaciorum reprehensionem; ut pec-
cator ex scelerum suorum ceno & abyso tanto majori usu conetur eluctari.

G. Objectionum re-
motio. Hi intellectus
& cor quamvis cō-
vincantur de summa
rei faciendæ necessi-
tate; duo tamē non-
nunquam præte-
runt effugia,

1. Præsens. Vel fungus, inquit homo tergi-
versator, hoc intelligit, quod credere, resi-
piscere, &c. sit res pernecessaria; at frustra
hoc mihi persuadere laboras, qui jam jam
dudum credidi, respui, &c. Quid
hic agendum? Ad capiendum Tergiver-
satorē, talis statim Gratia SIGNA propo-

Hoc modo extrahes eum ex cuniculo in lucem; non inesse
nimirum ad præsens eam gratiam, vel in se, vel in gradu debito;
Si pergat dicatq; posse se quando-
cunq; ei lubuerit hoc præstare; tē-
poris esse satis; Argumenta procras-
tinationis tollenda consideratione,
Brevitatis
Incerti-
tudinis
Magnitu-
dinis
Difficult.

vitæ
hujus
operis ad cō-
versionem
necessarii.

DOCE PRÆDICARE.

2. Impossibile. Video inquit, summam Boni ejus
necessitatem; & quod nondum mihi gratia ea in-
sit; cuperemq; ex animo si eam consequi possem; i-
at Impossibile esse video. Quid hic faciendum? O-
stendenda est objectionis hujus futilitas, ex

H. 2. Male
cum cor-
Audito-
rum vel

Inflatur pra-
sumptione
Suis innititur
viribus
Se in statu
per quam
facile esse
somnia.

Reprehensionis
Repressionis
Correctionis
vel
Terroris lo-
cum habet,

NB. Ad Usus Reprehensionis seu terroris
observandum. Discrimen faciendum est inter
eos qui tenerā habent conscientiam & qui obdura-
ti; superbi inflati, perfrictiq; frontis nebulones
sunt:

Illi non

scutica horribili
Scorpionibus
ferreis malleis.

Virgis
nonnullis
minis exci-
piendi vul-
nerandi.

Hi contra; ut sentiant verbum Dei gladium esse anapi-
tem, qui intima usq; cogitationum affectusq; penetralia
rimetur, & ad ipsam divisionem medullarū ac compagū
pervadat; impiiq; tales perfossi ipsa verbi auditione, glo-
riam dent DEO. Heb. 4. 12. 13. Num. 5. 18. Ioh. 5. 4.
Ira. 8. 6.

K. Malum autem
circa quod
medendum
Consolatio
versatur, est
vel

Animi
ob pec-
catū,
ubi

1. Notis seu Signis efficacissimis agendum, ex quibus in-
telligat afflicti beneficium quod commemoratur, ad
se pertinere.
2. Resutandæ sunt objectiones quas afflicti fidelis anima
contra se afferret vel excogitaret.
& bo-
norum, quod
collendum
consideratione
1. Providentiæ DEI Patris nostri, qui videt,
providet, prævidet omnia suis in bonum.
2. Promissionum in Christo.
3. Copiosæ redemptionis
4. Coronæ gloriæ in cœlis,

K 3

Reg

DOCE PRAEDICARE.

Reg. 1. Non semper statim danda est consolatio, quamvis textus administret; sed permittendum ut mordicet aliquantisper corrosivum, pungat, rodât emplastrum.

Finis 1. Ut videant quanti constet dulcedo peccati. 2 Ut nunquam assumant animum, ejusmodi quidpiam flagitij audendi in posterum.

2. Cum seriam humiliationem efficit reprehensio, pedamentum supponendum, ne peccator tristitia absorbeatur. 2. Cor. 2. 7.

3. Corrosivum autem de toto protinus non est amovendum, sed de tanto; nullus enim hic (ut quidam sine causa metuit) metus mali; nam dies unus aut alter dolorem mitigabit.

4. Aliquando tollendum statim est & de toto onus, si imaginarium tantum sit (ut saepe contingit) non verum quod videtur esse, nec tamen est peccatum.

Hæc de DOCTRINA & VSU, de quibus ambæ hæ Regulæ observentur diligenter.

1. Non est opus, ut USVS hos simul & semel semper persequamur, neque ut pari vel prolixitate, vel vehementia semper urgeamus. Sufficit enim illa selegisse, quæ pro circumstantiis necessaria & maximè ad Religionis vigorem conducere judicabuntur.

2. Connexio inter Doctrinam & Usus esto aperta. Sic enim memoria & dicentis & studentium consulatur.

II. Applicatio quæ est specialis accommodatio U S U S Generalis ad peculiarem coetum. **Finis.** Ut veritas illa generalis penetrare ad animos, eosque commovere possit.

Reg. Observandum Applicationem non inutiliter singulo etiam saepe Usui attexti; neq; ut seorsim fiat, semper requiri. Quod dum incautus quidam non animadvertit, insipide clamat, Applicationem non esse adhibitam.

CAP. IV.

DOCE PRAEDICARE.

CAP. IV. De Conclusionibus.

1. Ut memoriae Auditorum consulatur.

1 Recapitulatio, quæ tota Conclusio summa-

tim uni intuitui subijcitur.

Finis

2 Ut pondus orationi addatur, fiatque

1 Per Ironiam: Veni jam Profane, Irrisor, &c.

2 Per Interrogationem, Quid tibi jam videtur hypocrita, Hereticus

3 Per enumerationem simplicem: Audivisti 1. 2. 3. &c.

1 Indignationem, ubi ostendendum, quanta res sit, de qua agitur, quæ necessaria, &c. Judicia hostium de statu præsentii; quod tamen rarissime, & non nisi gravi de causa faciendum.

Reg. Omnia acriter & cum affectu, in Conclusionibus enim crescere debent affectus.

2 Affectum concitatio, per

1 Movendo ad commiserationem suam, aliorumque animarum. Rogando submisit, ut maturè prospiciant suæ salutis æternæ.

2 Conquestionem

1 Monendo, ut secum ipsi perpendant, quam brevis sit vita, idque per

2 Precationem ad Deum, ut ille dignetur tollere cor lapideum, &c. Et huc insigne ali-quod dictum addatur, quod antea non fuit prolatus, ibique subsistatur.

3 Votum: si o utinam, Precationem ad Deum, ut ille dignetur tollere cor lapideum, &c. Et huc insigne ali-quod dictum addatur, quod antea non fuit prolatus, ibique subsistatur.

4 Monendo, ut secum ipsi perpendant, quam brevis sit vita, idque per

5 Precationem ad Deum, ut ille dignetur tollere cor lapideum, &c. Et huc insigne ali-quod dictum addatur, quod antea non fuit prolatus, ibique subsistatur.

6 Votum: si o utinam, Precationem ad Deum, ut ille dignetur tollere cor lapideum, &c. Et huc insigne ali-quod dictum addatur, quod antea non fuit prolatus, ibique subsistatur.

7 Monendo, ut secum ipsi perpendant, quam brevis sit vita, idque per

8 Precationem ad Deum, ut ille dignetur tollere cor lapideum, &c. Et huc insigne ali-quod dictum addatur, quod antea non fuit prolatus, ibique subsistatur.

9 Votum: si o utinam, Precationem ad Deum, ut ille dignetur tollere cor lapideum, &c. Et huc insigne ali-quod dictum addatur, quod antea non fuit prolatus, ibique subsistatur.

DOCE PRAEDICARE.
§ III. De Concione Impressione.

1. *Non verbatim;* *esset enim hoc*
1. magni laboris.
2. magni periculi, ne vel in uno impingens verbum obmutescat.
3. mente tota ei rei intentâ, ne memoria labascet; pronuntiationis, Actionis, sanctorumque affectuum movendorum nulla vel valde parva haberi posset ratio. Sed--
2. *Per Methodum* traditam, quæ si bene attendatur, aurea catena erit.
3. *Per Descriptionem* seu tabulam synopticam, Reg. Quæ quidem scriptio non in suggestum sumenda, mens enim melius se colligere solet, & unius viribus fit paratior. Indulgendum tamen hoc iis est, quibus DEUS felicem a se memoriam non dedijt.
4. *Per Signationem* in margine; generalium quidem partium per manus; specialium per asteriscos, &c.
5. *Per Meditationem*, ab initio per partes, attendendo non tam ad verba, (nisi ad præcipuæ expressionis, quæ in suggesto non facile occurrerent) quam ad sensum: Rem enim bene prævisam, verba band invita sequuntur: horis vesperâ proximè ante somnum.

Manè statim post somnum oratione semper præmissa: sic enim prosperabitur labor:
Loco solitario;
Modo--
Oracitè.
cum admiratione rei dicendæ, omnia sibi ipsi applicando; & hoc effecerit vocem in Promulgatione vivam; cæteròquin ea ut plurimum mortua erit.

PROMVL

DOCE PRAEDICARE.
PROMULGATIO CONCIONIS.

1. *Metus amovendus* consideratione horum quatuor, quod
1. Ipse Nuntius & Legatus DEI est ad miseròs peccatores.
2. Ipse in materia præsentis sit doctior, ut qui se nunc deum præparavit.
3. Satanas incutiat metum, ne regnum ejus corruat.
4. Metus sit ab innata superbia; ne fama pereat, expectatioque fallatur.

2. *Acquirenda est audacia & confidentia*, igitur assumendus est Spiritus heroicus, excelsus, inconcussus. Jerem. 1. 17.

1. Demonstratio Spiritus,
2. Zelus
3. Charitas
4. Lenitas
5. Libertas
6. Humilitas
7. Auctoritas

3. *Ab Intra*
4. *Ab Extra* respectu
- Vocis, quæ
- Debet esse
- Non debet esse
1. mascula, alta, clara per gradus ascendens
2. rebus congruens, i.e. in Doctrinis moderatior, in Exhortationibus ardentior, in Conclusionem maximè, ubi etiam solito celerior.
1. Præceptum
2. Monotona
3. Lenta
4. Cantillans aut somnolenta.

Gestus, capitis, oculorum, manuum maximè dexteræ, ut plurimùm in Ulibus.

Sermonis & Actionis; quæ tota debet esse spiritualis, ex intimo corde fluens. Finis 1. Ut intelligatur concionatorem in Scripturis & pietatis exercitiis exercitissimum esse. 2. Qui etiam ea quæ aliis suadere conatur, sibi mei ipsi antea pervaluit, conscientiaque suæ penitus infixit.

K

DOCE PRAEDICARE
PRAEDICATIO TETELNEK
Mesterseges Mődjá.

A' Prædicatio tetelben kell nézni közönségesen annak
I. El-készítésére, II. El-mondására.

PRAEDICATIO EL-KÉSZÉTESE.

Az El-készítése léssen I. Könyörgés, II. Meg-tesztálás, III. Meg-
tanulás által.

§ I Az Könyörgés által való El-készítésről.

Magán-
való orhonn, hogy Isten az értelemnek koltsát
s az léleknek hathatóságát adgya az el-prædikál-
lando Tanításra.

Az Kö-
nyörgés
vagy

Közönséges az
Egyházi gyű-
lekezetben;
melyben

1. A' mikből az áll, azok oly
közönséges dolgok, mel-
lyekben az Igének s az
Prædicationak

Vége
haszna
szükségünk
méltatlan-
ságunk
tisztunk
Istén keze-
l-
mes igérei

2. A' Forma,
melyre ké-
pest ne
legyen

Szó sapd-
ritással
Igen hos-
san
Késület
nélkül

ha-
nem
buzgósággal
teljes
szemeit s
kezeit ég-
be emel-
vén, vagy
más egyéb
test viselet-
fel, a' mint
az rend, il-
lendőség és
épülés, ki-
vánnyák,
szünetlen
hathatos

Ez Könyörgésnek vége ez, hogy mindeneknek sivei fel-serkentethesse-
nek az Isten akarattjának alázatos-sággal való kéresek s bű-
séggel meg-bűsülésére.

§ II. A' Præ-

DOCE PRAEDICARE.

§ II. A' Prædicatio Meg-tesztálásáról.

A' Meg-tesztálására szükségesszen meg-kivántatnak I. az Felve-
endő Igék, 2. az El-kezdődés, 3. a' Prædicatio Dereka, 4. a' Bé-
rekeztetés.

I. R E S Z, Az Igékről.

Az Igéket kell fel-venni } melyeket el-kel olvasni gyakorta az } Közönséges } nyelv-
a' Szent Írásból. } melyekre legyenek Magyaráza- } Szent } vek-
 } Kevessek } ben

II. R E S Z, A' Kezdődésről.

1 Ne legyen hos-sas.
2 Oda tartozó legyen, ennekokáért vételék a
Végből, Okokból, hozzá körtetett dol-
gokból, hasonlatosságokból, külömbözé-
sekből, históriákból.
3 Menyiségére nézve olly kiűn, hogy három kerüle-
tet meg-ne haladjon.
4 Minéműségére nézve, isteni mesterseggel ritka,
tsudállatos.
A' Kezdő-
dés, melly }
vagy }
Az Ige tájékjának Meg-vísgalása, tudni illik az fel-vőtt igék az elő-
tők s-utánnok-
való igékkel mi módon egygyezzenek; mel-
lyel, ha a' következő magyarázatra utat mutat,
élni kell s ha-nem, el-kell hanni.

Regula. Ez utolsó maga-is, ha ugy tetzik, elégseges Elő-be-séd lehet.

III. R E S Z

DOCE PRAEDICARE

III. RESZ, A' Derék Prædicationáról.

A' derék Prædicationra x1 dolgok kívántatnak, így mint, 1 az Igéknek TZEJLYA, 2. EL-OSZTASA, 3. a' Szóknak Magyarázása, 4. Világoski-mondása, 5 a' TANUSAGOK, 6 A' Tanuságnak Magyarázása, 7 A' Tanuságnak Meg-állatása, 8 A' meg-állatott igazsággal ellenkező Ellen-veréseknek Meg-izáfolása, 10 A' Tanuság HASZNA, 11 Rá-fabása: mellyek közül az 1, 2, 5, 10-dikkel mindenkor kell élni; a' többeket, főképpen az 6, 8, 9, 11-diket néha néha el-hagyhatni; a' 3, 4, és 7-diket igen ritkán.

1 A' fel-vőit Igéknek TZEJLYA, az az, fő vége, sumnája, mellyre a' Szent Lé-lek látatni nézni.
2 EL-OSZTASA két vagy három közönséges részekre, az igaz osztály szerint, az miképpen az Leviták főktak vala tselekedni az áldozatokban, s-ez az ópbo-tolva igazán osztás az Apostolnál.

Regula. A' részekre való osztásnak módjára meg-tanít az Logica Analy-sis, az Okosság mestersege szerint való Fesztegetés.

3 A' Szóknak Magyarázása, melyben
1 Az kétes főknak meg-külömböztetése, s-igaz jegyzése, meg-kell jelenteni s bizonyítani.
2 Meg-kell vizsgálni az Igében lévő fők egy másra mint néz-zenek, egyezzenek vagy külömbözzenek.
3 Miképpen legyenek helyhezitvén egy-más között tellyes ér-telemmel ki-mondható-képpen, az mondásokra pe-nig főmöt kell tartani.
4 Ha az Igében hasonlatosság vagyón, meg-kell azt se-jteni.

4 Világosan ki-mondása az Igéknek, mellyben az következő Tudományok-nak magva vagyón.

5 A' TANUSAGOKnak össze-fedése, az Igének savaiban, mellynek fundálataának vagy onnat folyanak minden közben-vetés nélkül.

Regula. 1 Az tellyes értelmű mondások, mellyeket az fel-vőit Ige főlgáltat-s tulajdonlágatlan főllátnak formájából ki-vévén azokat, Tanuságok le-gyenek; az azokból ki-következő dolgok pedig azoknak Haszna.

2. Nem szükséges dolog, hogy az mi az börtü szerint elől-jár, az legyen első; ha-nem az mi az Ertelem szerint első, azt kell elől fel-venni.

6 Az

DOCE PRAEDICARE.

6 Az Tanuságnak Magyarázása, mind az első s-mind az utolsó részekre nézve, ha szükséges; de ha nem, el-hagyhatni.

7 A' Tanuságnak Meg-állatása, mind hogy
1 Ugy legyen; meg-erősítvén.
2 Miért legyen, okokkal.
3 1 a' Sz. Írásnak világosabb bizonylágival, leg-fellyebb háromval vagy négygyel.
2 Kevés példakkal.
3 1 A' természet könyvéből.
2 A' szerző okból.
3 Az Végből.
4 Az Gyümölcseiből.
5 Az Meg-tapasztalásból.

Regula 1. A' Bizonyítások legyenek világosak.

2 Nem igen hosszak.

3 Szükségessek, az az, nem az mindeneknél nyilván-való igazságban. Merő a' Napot a' fénlő égen mutatni, bolondság.

8 A' Meg-állatott igazsá-gal ellenkező ellen-lenveitseknek Meg-izá-folása, mellyek vagy
a testi okosságtól
fármaznak, mellyeket elő kell hozni
Képtelen, mindazáltal nem hazug képpen meg-válogatva, meg-kell izáfolni.
a' Sz. Írásnak savaiból, mellyek egy-mással el-lenkezni láttatnak
mellyeket meg-kell egyeztetni.

9 A' meg-oltalmazott igazságnak Meg-világosítá-sa, melly legyen
egy vagy kettő, illendő, világos, nem kerülő.
Paterek mondásával, ha Papistákkal va-gyon dolgunk, de ritkán s-igen főköd-s.
Hasonlatosságokkal
Példákkal
Külömböztetésekkel
Egybe-verésekkel.

11 HASZNA a' Tanuságnak (melly a' közönséges Tanuságnak, az Halgatoknak sejenként lelkek isméréire s-állapottyokra fabja: Mellyben áll a' Prædiká-tornak kíváliképpen-való mestersege, és az Prædikationnak ereje) az Tanu-ságból ki-hozott oly mondás, mely annak hasznát, jószágát, vagy vé-gei mu-

DOCE PRAEDICARE.

get mutattya-meg: és így az Praedicationnak kíváltképpen-való fő izéllýá-
val (tudni illik az Halgatónak épületével) inkább egybe kötettet.

Es a Haszon vagy az Ertelmet nézi, vagy az Eleter.

Az Ertelmet nézi, { okra tván azt, melly OKTATO Haszonnak mondatik.
vagy { az el-tévelyedésből Utban igazítván, melly Tzáfó Meg-ha-
mísió Haszonnak mondatik.

Reg: 1. A Tzáfólasban kinek kinek az ő maga erejét meg-kell fontolni: Mert
nyak fiaknak az öreg kakaókkal sembe sődni nem bátorfagos.

2 Nem kell több pört indítani, hanem csak az megnyit a Tanító le-szállitban.

3 Az felejtékenysébe ment s-el temettetett Eretnekségeket, nem kell ki-áskálni; mert
azokról beszélteni nem egyéb ha-nem azokat hintegetni.

Az Eleter fan-
nak módját
nézi, mely az a-
karatra s-a sű-
nek indulatira i-
gazgatnak, az
mint azok vad-
nak az bűnös ál-
lapotban, vagy

1 Meg-külöm-
bözteretlen,
és akkor
kell vagy

Rá-igyehteni
valamely jó-
ra, melly Rá-
intó Haszon-
nak monda-
tik; holott.

El-inteni va-
lamely go-
nósról, mely
El-intó Ha-
szonnak mó-
datik. Mely-
bő elő-kell
menni.

2 Rosszúl, &c.
Lásd a Hbő-
tűt.

1 Indító o-
kokat kell
adni, ugy-
mint

2 Az Ellenveréseket
el-harítani. Lásd a' G bötűt.

1 Indító o-
kok által,
melyeket
venni kell
a gonos

2 A Jelen-valóból s-lehetetlen-
ségből vőtt sokott Ellen-ve-
téseknek El-harítása által. Sin-
tén azon módon, mint fel-
lyebb. Holott meg-kell tartá-
ni, Hogy 1.

a jó gyű-
möltsöket
a jó ág-
nak min-
dē argu-
mētumit

tselekedetekről
következésekről
hozzá kö-
tött dolgokról
sűkségtől
könységtől
meltatlanlá-
gától
betstelenfégé-
ről
és az Okoktól

a' sűk-
seget
a' kö-
nyűsége
a' Has-
zon

az dögöknak

DOCE PRAEDICARE.

1. Midőn immár az tulajdonúl hozzá-kötetett dolgokból Jegyek ho-
zatattak-elő, gyakor kérdésekkel kell izgátni a' térovázó Halgatót: Avagy te ki-me-
nekedtele abból az bűn alatt-való nyavalyás állapotból, holot még-is az bűn rajstad-
uralkodik? holot még-is tégedet az ördög kedvére hordoz? &c. Te Ur napjának meg-
rontója, pajkos, káromkodó, üldöző, &c. Ezeké gyümölcsei a' te bűnből-való meg-téré-
sednek. &c.

2 Az Lehetetlenre-való feleletben, meg-emlekezzék a' Praedikátor, hogy
gyakorta a' végén, egy vagy két ütést keménybet tegyen, az az, mardosobb feddés-
fel illeszen; hogy az bűnös az ő bűneinek sárából s-mélségéből annál nagyobb cróvel
igyekezyék ki-hatolui.

1 A Jelen-válót. Még csak az okralan-
is, mond az magát vonogató Bűnös-érti,
hogy az Hűt az Meg-térés igen sűk-
seges dolog legyen; de azt én velem hja-
ban akarod el-bitetni, mert én már ré-
gen hittem s meg-tértem. Mit kell itt
tselekedni? Az magát mentegető bű-
nősnak meg-fogására, mindjárt ez il-
lyen Kegyelemnek leleit kell elő-hor-
dani.

1 A Jelen-válót. Még csak az okralan-
is, mond az magát vonogató Bűnös-érti,
hogy az Hűt az Meg-térés igen sűk-
seges dolog legyen; de azt én velem hja-
ban akarod el-bitetni, mert én már ré-
gen hittem s meg-tértem. Mit kell itt
tselekedni? Az magát mentegető bű-
nősnak meg-fogására, mindjárt ez il-
lyen Kegyelemnek leleit kell elő-hor-
dani.

Illyen módon a' rejtékből sem eleiben hozharod;
hogy tudni illik nints még benne az a' Kegyelem, avagy
elégedendő képpen nintsen.

Ha tovább még-e s-módandja,
hogy valamikor akarja ő ezt
meg-tselekedheti; s elég ideje is
vagyon hozzá; az halogatásnak
el-hagyatására okot kell venni.

ez é-
let

az Meg-
térés

1 hogy-ha
vagyóné
benne va-
lósággal az
a' kegyelem,
a' mellyel
kérkedik?
2 Ha benne
vagyon,
nem öreg-
bedhetik-e

rövidsé-
gének
bizótá-
lanlá-
gának
nagy lá-
gának
s-nehez-
völtá-
nak

2 A L

DOCE PRÆDICARE.

22 A' Lehetetlen. Látom úgy mond annak az jónak felette nagy szükségét; és hogy én benem még az az Kegyelem nintsen, kévannám is szívem szerint ha azt meg nyerhetném; de azt én Lehetetlennek látom. Mit kell itt művelni? Meg kell ennek az ellenvetésnek katymáságát mutatni

1 Az Istennek világosigireiből

2 Azoknak példájokból, kik hasonlók vagynak nálam még nagyobb veszedelméből mentenek ki, és itt

Ez közőket vagy Segédet, melyeket a se-gítések.

H2 Roßbúl, mikor az Halgató-nak síve vagy

Fel-fuvalkodik magának való tulajdoni tással Maga erejében bizakodik Magát igen könnyű állapotban állítja lenni.

Mely akadékokban az

Meg-feddő, Le-verő, Meg-jobbító vagy Rettentő Haszonnak vagyon helye

holott

1 Az meg-firandó Allapotot, melybe az bűnös hever, meg kell mutatni, az Istennek igazságos átkával együtt.

2 Az Buzgóság úgy gerjedezzen az bűnök ellen, hogy azonban a bűnöshez való fe-relem meg-tessek 2. Tim. 4. 2.

3 Az mi Bántatokat meg-kell mutatnunk az feddődésnek alkalmatosságán; mely el-nem mulharot az kételesen miatt melyre kötelezi az Taní-

shivatalja tót Isten parantsolatja a lelkek idővölge.

4 Haszonlatossággal mutatassék meg az meg-feddeit bűnnek iszonyúsága; s valóban fejekbe kell verni, hogy most gondolják meg, az kárhoznak valóságos, de igen késő jajokat.

NB. Az Feddő vagy Rettentő Haszonról vedd eszedben.

Külömböset kell tenni azok között, az kiknek gyenge lelki isméretük vagyon; és az kik meg-ke-ményedtek, fel-fuvalkodtak s meg-atalkodott gonoszság: Amazokat nem kell rettenetes ostorral, scoriókkal, vas pöröllyel verni, hanem veszővel, lenyegetéssel dorgálni, sújtolni; Ezekkel ellenben úgy kell bánni, hogy meg-érezzék az Isten Igéjét két-élű törnek lenni, mely az gon-dolatoknak, sindulatoknak minden belső részét

DOCE PRAEDICARE.

által járja, és az velőknek s tagok egybe-kötözési- nek ostromlásaig el-hat, s ez ilyen istentelenek az Isten Igéjének hallásával által-verettetvén, Istennek di- tsőseget adjanak, Sid: 4. 12. 13. Mos: 4. K. 5. 4. Eja: 8. 8.

5 Végeződjék ez Haszon Eu- angeliombéli igireteken. Mel- lyekre, ha a' fű el-hadta ma- gát s igen meg-háborodot, vi- gasztaló Haszon adattatik. K.

K. Az Gonos penig, melynek meg-orvos- lására Vigasztalás fo- kott szolgáltni, vagy

Szívben való, az bűn miatt, holott

Testbéli s-javak- ban-való, mel- lyet el kel ven- ni

1 Igen hathatós Jegyeket kell forgatni, a' melyekből végye esében az nyomorult hogy az az jó, mely emlegetteik, ő réá tartozik.

2 Meg-kell-izásolni az Ellen-ve- téseket, melyeket az nyomorult istenfő embernek lelke maga el- len támasz avagy ki-gondol.

1 Az mi Atyánk Istenünk Gondviselésének, ki el- lát, el-gondol s-el-rendel meg- mindeneket az őveinek gon- dolá- javokra.

2 Az Christusban-való I- gireteknek

3 Az bőseges meg-váltás- nak

4 Az dicsőség Koronájá- nak az Egekben

Regula I. Nem kell mindenkör mindjárt Vigasztalást nyújtani, bár az Ige szolgáltaffon is: hanem, meg-kell engedni hogy valameddig az Erető orvof- sag tsipkedje, mardossa, sertegeffe. Ez végre, hogy (1) Lássak meg menyiben álljon az bűnnek édessege. (2) hogy soha rá ne merjék magokat többé venni hogy valamely a fele vétekben léledzenének.

II. Mikor a feddés valóságos alázatosságot serez, gyámolt kell alá- ja-verni, hogy a' bánattól el-ne nyeletteffék, Korint: 2. Lev: 2. R. 7. v.

III. Az Eltető orvosságot penig nem kell egészben mindjárt le-venni, hanem

DOCE PRÆDICARE.

há nem csak valamely részében; mert itten semmi gonosztól nem kell félni (az mindegy némely ok nélkül irózik;) mivel egy vagy két nap alatt az fájdalom elmúlik.

IV. Néha mindjárt is el kell tellyességgel venni az terhet, ha csak képzésből való, (az mint gyakorta meg-történik,) s nem pedig valóságos a mint tettei magát, és nem igaz vétek.

Ezeka' TANUSAGROL és a' HASZONROL mellyekről ez Regulákat tart-s-meg valóban.

I. Nem szükséges hogy ezeket az Hasznokat mindenkor mind eddig elő-boradjuk, sem pedig hogy mindenkor egyenlő ho'ssasággal vagy buzgosággal forgassuk. Mert elégseges azokat elő-bozni, az mellyek az alkalmazatósághoz képest szükségességek és az isteni felelemnek meg-tartására leg-inkább szolgálni láttatnak.

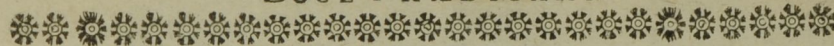
2. Az Tanúság s-Haszon közöt-való Foglalat legyen nyilvánfagos. Merő egy mind az Tanító s-mind az Tanuló el-méjének használnunk.

II. Ra-szabása, mellyel a' közönfeges Haszon az jelen-való gyülekezetre kíváltképpen alkalmaztatik. Vége ez, Hogy az az közönfeges igazsága a' szívre által hathasson s-azt fel-indithassa.

Regula. Esünkbe kell vennünk, hogy a' Ra-szabás mindenik Haszonhoz nem hasonlatlanúl adattik; s-hogy külön legyen-is nem kívántatik mindenkor. Mellyet némely itéletlen esébe nem vevén, izetlenül tseveg hogy a' Ra-szabás el-hagyatott.

IV. RESZ.

DOCE PRÆDICARE.

IV. RESZ.

A' BE-REKESZTESRŐL.

A' Bé-Rekesztés
nagy mesterseget
kíván. Ennek
részei

- 1 A Bé-fejezés, mellyel az egész Prædicatio summa érént sem-eleiben tételik. Ez végre
- 1 Hogy az Halgatóknak emléke-zetek meg-segít-tessek.
- 2 Hogy a' Prædicationak hathatósága legyen.

- 1 Ingerlő módon: Ierke-elő im-már te Hitet len, Rágalma-zó, &c.
- 2 Kérdés által: Mit tétik im-már Szin-mu-tató? Eretnek &c.
- 3 Az Elő-βám-lálás által: Hal-lottatok, 1. 2. 3. &c.

- 2 Az Indulatok-nak fel-inditása

1 Bossonkodás által, holott meg-kell mut-ratni mely nagy dolog legyen az melyről fő vagy on, mely szükséges &c. Az El-lenfegeseknek itéleti az jelen-való állapot-ról.

Reg: Mindenek legyenek erőssen s-buz-gosággal; mivel az végén nevedkedni kell az indulatnak.

- 2 Pana szol-kodás által
- Fel-inditván a' maga s-mások lelken-
való szánakozása.
Kérven alázatosan, hog' jó idején gon-dot viseljenek az ő örök idvősegekről.
Fel-inditván Készség által:
hogy ők ma
gokban vis-gálják-meg,
mely rövid-
legyen ez é-
let, és azt
Készség által:
ó vajha, ó ha.
Könyörgés által az Isté-hez, hogy ő méltóztat-sék el-venni az kö-szivet, &c. Es itt valami jeles mondást hozzon-elő, melyet az előt nem említett, s-ott alj meg-

DOCE PRAEDICARE.

§ III. Az Prædicationak Meg-tanulásáról.

Az Prædicationak
Meg-tanulása le-
gyen

1. Nem szólól
sóra; mivel
az lenne
2. Az itt meg-íratott mód szerént, melyre ha jól vigyázz arany lántz
gyanánt legyen.
3. A' summás le-írás avagy Táblák által. *Regula.* Az melly írást
mindazáltal nem kell a' prædikáló sékbe fel-vinni; mivel az elme
a' maga erejét jobban ösve fedti, s egybe-hozott erejével később
léssen. Mindazáltal ezt azoknak meg kell engedni, az kiket Isten
olyan boldog elmével meg nem ajándékozott.
4. Az levél félre-való jedzés által; a' közönséges részeket kéz-által
ugyan; az kiváltképpen-valokat pedig írásgörskák által &c.
5. Az Elmélkedés-által, elsőben a' részek szerént, vigyázván nem an-
nyira a' sókra (ha-nem-ha az kiváltképpen-valókra, mellyek az
prædikáló sékben könnyen esedben nem jönének) mint az Erte-
lemre; mivel az eleve jól meg-gondolt dolgokat a' sók ön-kennye-
ken követik: { Este az álm előtt,
Reggel mindjárt az álm után, elsőben minden-
kor könyörögvén; mert így az dolog jó szerrel legyen:

{ tsendességgel,
a' mondandó dologt tudálván;
Magán-való
helyben mindeneket magára szabván;
s ez tebi a' sőt a' ki-beállásban e-
levenné; egyéb-aránt az, nagyobb
része holt legyen.

PRÆDI-

DOCE PRAEDICARE.
PRAEDICATIO EL-MONDÁSA.

Az Prædication El-mondásában ezeket kell meg-cartani.

1. A' Félelmet el-kell hártani, ez
négy dolgoknak meg-gondo-
lásával; hogy
 2. Mérelességet s-bátorságot kell szerzeni: minekokáért fő, nagy, meg-mozdit-
hatatlan sivet kell magának venni Jerem. 1: 17.
 3. Belől { 1. A' Léleknek Meg-mutatása, 2. a' Buzgóság, 3. a' Szeretet,
4. az Engedelem, 5. a' Szabadlág, 6. az Alázatosság, 7. a' Meltóság.
 4. Kivól a' { Szóra képest, Kell-lenni { 1. erős, nagy, világosnak, feljeb feljeb
melynek nevedőnek,
2. az dolgokhoz illendőnek, az az, a'
Tanulásokban lassubnak, az Inté-
sekben buzgobnak, a' Be-rekesítésben
leg-inkább, holott gyorsabb-is le-
gyen.
 - Nem kell { 1. habahurdgyának,
lenni { 2. egy lineán folyónak,
3. lassúnak
4. nőtázó avagy álmodozónak.
- Maga-viseletére, azaz, fejének, szemének, kezeinek, fő-képpen job-
kezének hordozására képest, leg-inkább az Hasznokban.
Besédre s-El-beállásra nézve; mely egészen lelki legyen,
sívének belső részeiből származván. *Vége.* 1. Hogy
meg-tudatassék hogy az Prædicator a' Szent Írásban s-az
kegyességek gyakorlásiban eléggye gyakorlotta magát.
2. Mint ki azokat a' mellyeket másoknak javall an-
annak előtte magával el-hitette, s-lelki ismérétebe valóba
be-rakta. lásd e'ről alább a' Regulának Reguláját.

TAB. II.

DOCE PRAEDICARE
 TABULA II
 CONCIONVM METHODI-
 CE FORMANDARVM
 RATIO,
 paulò contractior

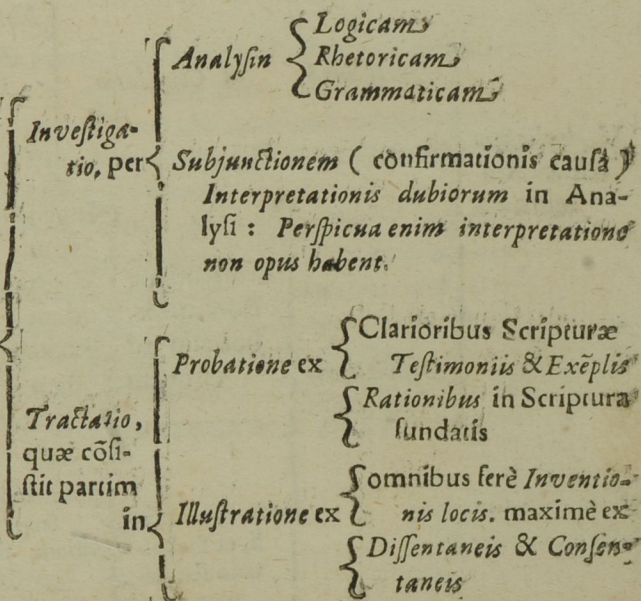
In CONCIONE sacra methodica considerata sunt, ejus
 cum PRÆPARATIO; tum jam præparatæ
 DECLARATIO.

DE PRÆPARATIONE.
 PRÆPARATIO Concionis respicit Vhæc: Textum, Ex-
 plicationem textûs, Doctrinam, Usûm & Applicationem.
 I. Textus ex Scriptura Canonica sumi debet, ejus electio dirigenda est
 ex Auditorum, Locorum & Temporum conditione.
 Celeberrimus Amelius, non sat rectè eos officium facere, Auditorumq;
 suorum consulere ædificationi, affirmat, qui se se pro concione, pericopis &
 lectionibus quibusdam Dominicalibus alligant. Rationes ejus istæ sunt:
 1. quia Sectionum istarum expositio non est sufficiens, ad debitam Ecclesiarum
 ædificationem. multa sunt enim necessaria scitu, quæ in illis Sectionibus non
 continentur. 2 Tim, 3, 16. 2. Sunt perverse Sectiones, quatenus membra
 quadam à suis integris corporibus ita separantur, ut per se proponantur mu-
 tilla, sine capite & cauda. 3. Qui istis Sectionibus adherent, ii divinum or-
 dinem & modum Scriptura negligunt, & populum celant, cum magno reli-
 gionis detrimento. 4. Hoc institutum ex Dominicalibus tantum concionan-
 di, depravatis Ecclesia temporibus in tenebris fuit introductum, non sine su-
 perstitioso quodam respectu ad solemnitates certas ab hominibus excogitatas,
 contra Scriptura regulam, & praxin Ecclesie primitivæ. 5. Experientia
 docuit, & docet adhuc, cognitionem DEI magis abundare in illis Ecclesiis,
 ubi isthoc

DOCE PRAEDICARE.
 Si isthoc agendi modo relicto, Scriptura partim per integros libros ordine cõti-
 nuato; partim ut occasio & necessitas aliqua singularis exigat, liberè tractan-
 tur. Amel. l. 4. c. 26. q. 2. Quid ergo pueret nos solos ad perfectionem
 ferre? Hebr. 6. 1. Non est persuadendum, hic sacratissimum DEI verbum
 condemnari, sed sectiones sine judicio factas, earumq; superstitiosum usum.
 Quid ergo respectu Dominicalium (quos vocant) Textuum, fa-
 ciendum? Scriptura in Textibus illis, æque sunt DEI Verbum, atq; aliæ
 ejus partes. Assumi igitur tractariq; pariter pro concione liberè possunt,
 si modò liberè, id est, si non præscribantur termini sive à quo, sive ad quem,
 ut hæcenus sæpe, sine cauda & capite. 2. si statim temporibus non adstrin-
 gantur, 3. si non imponantur cuiquam, alioquin contra Verbum DEI
 peccaretur, ut ex memorati Authoris rationibus intelligere est: superstitio
 imò spiritualis servitus hoc esset. Ne ergo jure libertateq; tua deinceps abu-
 tare, sed si vel ex Dominicalibus, vel aliis Scripturis textum sumere velis,
 eligas id, tantumq; quod & quantum, occasionem præsentem Gregisq; tui
 necessitatem (quicquid sit de præscripto tempore) postulare animadver-
 teris.

II. Explicatio textûs, quæ enodandum est quid VERIS textûs insit: id
 quod statim Doctrinam constituet, prout & ejus BONITAS seu Utilis-
 tas, Usûm.

III. Doctrina, quæ est
 axioma Theologicum,
 vel in Scripturae ver-
 bis positum expressè;
 vel ex illis per imme-
 diatam consequentiam
 fluens. Ejusque tum

DOCE PRAEDICARE.

Regulæ.

I. De investigatione per Analysin. In *Analysi rectè instituenda, attendendum est ad scopum, & Media eò facientia.*

2. De tractatæ Doctrinæ Probatione.

Doctrina sat clara, & quam omnes agnoscunt, non opus habet probatione, sed quæ in questionem venire potest.

3. In Probationibus Illustrationibusq; servandus est modus; qui Auditorum commodo est metiendus.

IV. *Usus qui Doctrinæ Utilitatem, Bonitatem vel Finem ostendit, respicitq; vel*

Judicium, in quo Mētis tum
 Informatio, quæ est veritatis alicujus Probatio. hæc Didascalia dicitur.
 Reformatio, quæ est falsitatis alicujus Refutatio.

Praxis, in qua Directio constans
 Institutione vitæ sequendæ
 Correctione vitæ fugiendæ Refutatoriusq; dicitur.

V. *Applicatio respicit Animum vel*

Oppressum; ut Consolatio per
 Notas seu Signa, quibus certa reddi debet conscientia, beneficiū hujusmodi ad se pertinere.
 Solutionem objectionum Conscientiæ.

Deficientem idq; vel in
 Prosecutione Boni, ut Exhortatio ad virtutem
 Ingenerandam Vegetandam Excitandam Promovendam
 Vitiatione Mali, ut Dehortatio seu Admonitio ad
 pravitatem seu vitium aliquid quod corrigendum
 per Media ex
 Scripturæ locis
 Exemplis ejusdem Rationibus, pariter ex Scripturis.
 Remediorum ex
 iis locis quæ adversus illa vitia sunt maxime valitura.

DOCE PRAEDICARE.

Regulæ generales, de Doctrina & Usu.

1. Non omnes Doctrina & Usus, quicunq; ex Textu erui possunt, sunt proponendi, sed quos circumstantia loci, Temporis & Personarum, maxime requirent.

2. Connexio inter Doctrinam & Usum sit evidens; si autem satis evidens non fuerit, deductionis ratio explicanda est; cui etiam probationem vel illustrationem non inconvenienter subjunxeris.

3. Licet nonnunquam fusior (occasione ita requirente) tum Textus, tum Doctrina Tractatio per necessaria sit, nominatim autem in Catecheticis Concionibus; interim tamen regulariter præcipua concionis opera in Usu & Applicatione (ut Explicationis & Doctrinæ Fine) collocanda est.

Cui Concionis parti diutius immorandum? Distinguitur.

Suntne etiam Controversiæ pro Concione tractandæ?

Hoc quidem fieri potest, sed hæc sequentes Regulæ præ oculis semper sunt habendæ.

Regula 1. Justa sit sive in Textu sive in Doctrina, Controversia occasio: quasitâ operâ & præter necessitatem nulle excitanda.

2. Necessariam controversiarum tractandarum occasionem tum demum datam esse intelligito, cum Auditorum edificatio Objectionibus calumniisq; vulgo sparsis occurrendum esse monet.

3. Obscura, obscœna, subriles, fustilesq; quæstiones, pugna de verbis, ut & hæreses veteres, à quibus Ecclesia non amplius est metuedum, non tractentor, imò hæc ne nominentor quidem cum primis ordinariè. Qui in talibus genio suo indulgere solent, non intelligunt Concionatori fidei præcipuum cum erroribus vigentibus grassantibusq; vitiis esse negotium: ideo aliunde materiam pugnandi quarunt, cum fructu exiguo vel nullo; scandalo autem non raro, præcipuè temporis alias quoq; vix sufficientis jacturâ, sanè pœnitendus.

M

4 Quando

DOCE PRÆDICARE.

4 Quando Controversia de necesse tractanda veniunt, ratio semper est habenda Auditorum Doctiorum & Minus-doctorum.

Doctiorum respectu (1) Controversie status luculentissime proponitur, ut omnes intelligant quis is sit, quantique in religione momenti.

(2) Non omnes objectiones earumque dilutiones afferuntur, sed selectiores tantum, imprimis ea (maxime a responsionum parte) quas conscientiam efficaciter movere novimus.

(3) Veritatis confirmatio esto tamen evidens, ut qui contrarios errores norunt, clare intelligant quo pacto illi sint refellendi.

Minus-doctorum respectu (1) Sufficit simplicissime, brevissime, lucidissime tamen, ostendere erroris à Christiana fide discrepantiam.

(2) Fundentur saltem ii in veritate eo modo, quo semper in promeritis eis sit, quo pacto se tueantur, si forte ex illa parte tentarentur. Sufficiat enim talibus si oppugnati non expugnentur, ut ut objectionibus distincte satisfacere nequeant.

5. Modus in agendo observetur, ne nostrum oblii in transversum rapiamur. Absint hinc maledicta, convitia, scommata, &c. neque quicquam quod adversarij non docent affingendum ipsis est: nec justo diutius huic rei immorandum: quin potius Zelus veritatis cum Christiana quæ causam decet lenitate & mansuetudine temperandus: semper distinguentes inter errantes ex simplicitate, & blasphemantes malitiose.

Quo vero loco Controversiæ tractandæ?

Usus Refutatorius huius rei proprius locus est; interim statim post confirmatam quoque Doctrinam, eas nonnunquam haud inconvenienter tractaveris. Sancta hic, ut & alibi Concionatori opus est prudentia.

DE

DOCE PRAEDICARE.

DE DECLAMATIONE.

In Declamatio. ne observandus est Modus agendi, qui vel	Generalis, à quo	{	abit	{	1 Sapientiæ humanæ ostentatio.	}	intermixtio
					2 Affectuum carnalium.		
					3 Testimoniorum humanorum		
Specialis, respectu tum	{			{	1 Exordij,	}	1 Non-necessarium,
					quod non sit		
					3 Persuasiis Oratorum,		
					verbis constans,		
					4 Digressionibus abundans		
{ Obser. 1 Connexionis aut dependentiæ Textus explicatio, quæ analyseos partem est, utilissimè proponi potest vulgarij exordiorum loco. 2 Brevis etiam insinuatio aliquando potest adhiberi, quâ aliquid ex occasione singu- lariter ad propositum faciens, indicatur; sed non ex ordinario instituto, id est, non semper.							
2 Sermonis & Actionis, qui sint							
Pronun- tiationis, quæ sit	{	non	{	ficta lenta tarda cantillans somnolenta	}	sed	Spirituales
							naturalis popularis clara distincta
							ex intimo corde fluentes

AZOR

Azon Magyarul.
Rendes Prædikálásnak mesterfegés

U T J A,
valamivel rövidebb.

Az rendes Prædicációban számot kell tartani a'nak

mind {EL-KESZETESERE
{EL-PRÆDIKALLASARA.

A Z E L K E S Z E T E S R Ö L

Az Prædicationak EL-KESZETESE, ez V dolgokra
néz: az Fel-veendő Igékre, az Igéknek Magyarázására, az Tanu-
ságra, a' Haszonra és a' Rá-sabásra.

1. Az Fel-veendő Igék i legyenek mindenkor ön éintén való
Sz. Irás, 2. melyeknek válaftása igazgattassék az Halgatóknak, Helyek-
nek és Időknek állapottyokból: az az, olyak legyenek azok melyek az
Halgatóknak s a'kori Helyeknek és időknek mivoltokhoz illendőképpen
meg-kivántarnak.

NB. Ama' nagy hírű Amefius, azt állattya, hogy nem jár-
nak eléggé el-tűsiekben, s Halgatójoknak épületekre nem elégképpen
vigyáznak, a' kik magokat azokhoz az Szakásokhoz, melyek Vasárna-
pi szokott Evangeliumoknak nevezetnek, kötik. Ezek p... ó okai.
1. Mert azoknak az sokasos Szakásoknak magyarázása, nem el... és az
Ecclesiáknak kelleteképpen-való épületekre. Mivel sok tudásra méltó dol-
gok vannak melyek azokban nem foglaltatnak, hanem ha csak rájuk log-
va. 2. Tim: 3. 16. 2. Vissás Szakások azok sok helyen, menyiben némely
darabok az ó egész testektől oly módon sakaftatnak-el (az az, olly helyen
kezdetnek s végeztetnek) hogy önnön magokban isonkák: sem eleik sem
utólyok. 3. A' kik ez Szakásokhoz ragadnak, azok az bent Irásnak isteni
módját s rendit el-vesztetik s el-rejtik az Neptől, az isteni tiszteletrnek
nagy kárával. 4. Ez sokas csak az Vasárnapi Evangeliumokból prædicál-
ni, az Ecclesiáknak meg-vesztetett idejében az setettségben vétetett-
fel, emberi főtől gondolt bizonyos pompaságokra-való tekintettel, az Sz.
Írásnak tanétása, és az elődedin-való Ecclesiának tselekedeti ellen. 5. Az
mindennapi példa tanétotta s-tanétja ma-is hogy az Istennek esmérési in-
kább

DÖCE PRAEDICARE.

kább bővülködik azokban az Ecclesiáknak (mineműek az Vallásunkan s a'
vö más keresztényen Nemzetekbeliek) a' melyek ez formán-való sokas el-
bagyván, az Sz. Irást reszserént egész Könyvenként rendel, reszserént a'
mint valamely kiváltképpen-való alkalmatosságs- szükség kívánja saba-
dossan magyarázzák. Amef. Cal. Consc. l. 4. c. 26 q. 2. Mit fégyenlünk
hát mi-is az tökéleteslegre viténi? Sid: 6. 1. Nem kell hinni hóg itt az
Isten drága Igéje kárhoztárnék, hanem az ítélet nélkül-való belé-ma-
toklás és az a' val-való babonás élés.

Mit kell hát az Vasárnapokra rendeltetett Evangeliumokkal (a'
mint híják) cennir?

Az azokban lévő Irások, éintén úgy Isten Igéje, mint a'nak a'
több részei. Egyenlőképpen fel- vehetni azért s-fejtegethetni szabadossan
azokat; csak hóg szabadossan, melly úgy fog lenni, ha bizonyos határ
előnkben nem irattatik a' felől a' hól kezdgyük (az fel-veendő Igéket) és
a' hól végezzük, mint e'kedig gyakran eleji s-utólyá nélkül. 2. ha ren-
delt időkhez nem köteleztetnek. 3. ha senkire nem kötetnek, egyéb-
ként vétek esnek az Isten Igéje ellen, mint az említett híres neves Tanétó
okaiból meg-érthetni, babona sőt lelki sölgaflag-is lenne az. Azért ez
után jussoddal s-sabadfagoddal ne éllly vissza, hanem vagy azokból az
Vasárnapi Evangeliumokból, vagy más Sz. Irásból akaró Igéket fel-ven-
ni, válassza azt s-annyit, (nem gondolván azzal hogy má'orra rendeltetett
vólna) a' mit s-a' mennyit véssed-esedben, hogy az jelen-való alkalmatosságs-
s-a' te Nyájadnak szükségé kívánand.

11. Az Igéknek magyarázása; mellyben-meg-kell mutatni
m... da Igazság foglaltassék az Igékben: s-sel-találván, mindjárt kétféle
Tanulág lehen az; a' mint ugyan azonnak Jólaga vagy Használtatya,
Haszon.

DOCE PRAEDICARE.

III. AZ Tanúság, melly isteni tudománybéli teljes értelmű mondas, és a Sz. Írásnak haivaiban vagy nyilván benne vagyon, vagy azokból foly leg-közvetlenebb-való ki-következővel. Ezt meg-kell

Logikai
Rhetorikai
Grammaticai } Fejtegetés
üzni füzni } beréni
az Fejtegetésben előforduló kétségeknek, (mert az világost né kell magyarázni) erősegetésnek okáért való } meg-magyarázás

Forgatni } Sz. Írásbéli világos } Bizonyosságokból példákban
1. Allatással } Sz. Írásban fundált okokból
2. Világosítással } Ok Találásnak többire minden Helyeiből, kiváltképpen pedig az Külömbözőkből Egyezőkből

Regulák:

1. Az Fejtegetés által való üzés-füzésről. Az Fejtegetésnek helyessen tételének okáért rá kell vigyázni a Tételre és az a-ra szolgáló Ez-közökre.

2. Az meg-forgatott Tanúságnak Meg-állatásáról. Az elég világos Tanúság, melyet mindenek helyen hagynak, nem sükkölködik sok Allatás nélkül; hanem a melyről kérdés támadhat.

3. Az Allatásokban s Világosításokban módot kell tartani; az Halgatóknak hasznokhoz képest.

IV. A' Ha-

DOCE PRAEDICARE.

IV. A' Haason, melyben a Tanúságnak Használja, Jósága avagy vége mutattatik meg.

Ez nézi vagy az

Ítéletünket
melybe az Elme

mind

Tselekedetet,
melly

Oktatattik, valamely igazságnak meg-állatása által. Ez oktatás Tudósító Hasonnak mondatik.

Helyben állatattik valamely Hamisságnak meg-Tzásolása által. és Tzáfolo Meg-hamissító Hasonnak nevezeték.

Uti-mutatásból az el-követendő életre,
Jobbitásból az el-kerüldőre, melly Feddő Hasonnak is mondatik.

1. El-nyödmattatott; mint az Vigasztalás, melly tételik

V. A' Rá-babás, melly néz a Szív-re, menyibe az vagy

1. Jegyek által, mellyekkel bizonyosítani kell az lelki ismeret tenni, hogy e fele jótémény ő reá tartozik.

2. Meg-fejtési által az lelki ismeret Ellen-vetésének

Meg-forgatott,
vagy

az Jonak el-követésében, mint az Rá-intés vagy felindítás az jószág dolgoknak

Meg-ferzésére
Elezgetésre
Fel-ingerlésére
Elő-mozdítására

Ez közök által

Sz. Írás helyeiből,
a' béli példákban
ugyan a'bol
vőt okokból

az Gonoszoknak El távoztatásában, mint az Intés vagy El-intés az

hívásból
avagy
valamely vétkekből való
megjobbításra

örvösök által

olgy helyekből
mellyek azok ellen az vétek ellen határosak.

Közön-

DOCE PRAEDICARE

Közönséges Regulák.

Az Tanuságról és Haszonról.

I. Az Tanuságokat valamelyeket az Igékből ki hozhatni, nem kell mind elő-kerengetni, hanem csak az mellyek leg-űkűsegesbek (állendőbbek, az helyhez, időhöz és személyekhez képest).

II. Az Tudomány és Haszon között-ülő foglalás legyen világos; ha pedig nem elég világos, az ki-hozásnak oka (fundamentoma) magyaráztassék-meg, mellyet meg-állatni (világosítani nem léhen helytelen).

A' Prædicationak mellyik részében kell többet kélni? Meg-külömböztetik.

III. Ióllehet néha néha (az alkalmatosság ugy kívánván) mind az Igéknek, (mind az Tanuságnak bővebb forgatása igen űkűseges, nevezet szerént pedig a' Catechismusból-ülő prædikációkban; mindazonáltal rend szerént a' prædicationot kíváltképpen az Haszonban (a' Rabasban) (ugy mint az Magyarázásnak és a' Tanuságnak végében) kell foglalni.

Kellé a' Prædicationban Vetekeedéseket egyelíteni?

Meg-lehet ugyan az, de azokban e' következendő Regulákat mindenkor sem előtt kell viselni.

I. Akar az Igékben, (akar az Tanuságban, az vetekeedésre helyes alkalmatossága legyen, keresvén keresve (űkűség-kivül semmit sem kell indítani).

II. Az Vetekeedésnek helyes alkalmatossága a'kor értsed hogy adatait, mikor az Halgatóknak épületek az Ellen-vetéseknek (el-hírbetett gyalázatoknak eleit venni kívánnya).

III. Homályos, fajtalan, hegyes (katyma, űllő-űllő kérdéseket, űók felett-ülő viaskodásokat, sem az régi Eretneségeket, kiktől az Ecclesiát többé nem kell feltetni nem kell forgatni, sőt még ingyen sem kell említeni jelesen rend szerént. Az kik e' felékben gyönyörködnek, nem vésik e'ekben hogy az űűseges Tanitónak kíváltképpen-ülő baja a' fenn-forgó tévelygésekkel (uralkodo vetekekkel) legyen: azért másuttan hartzra alkalmatosságot, kevés vagy semmi haszonnal; botránkozással pedig

DOCE PRAEDICARE

al pedig gyakran, kíváltképpen az a' nélkül-is nem éntén elégseges idő-káros vesztegetéssel.

IV. Mikor űűkűsegesképpen Vetekeedéseket forgatni kell, mindenkor gondot kell viselni a' tudós (kevesb tudós Halgatókra.

A' Tudósokra nézve i. A' vetekeedésnek állapotja világossan adassék-elő, hogy mindnyájan értsék mi légyen az, (mennyire-ülő dollog a' Vallásban.

2. Ne minden Ellen-vetések (azoknak el-rontási hozattassanak-elő, ha-nem csak az válogatottak, leg-űkűképpen azok, (nevezet szerént a' feleletek között) a' mellyeket tudjuk hogy a' lelki ismérteit hathatossan meg-indítják.

3. Az igazságnak meg-erősítése legyen olly világos hogy a' kik az ellenkező tévelygéseket tudgyák, nyilván e'ekbe vegyék, mint kellyen meg-hamissítani.

A' kevesb Tudósokra nézve, 1. Elég igen egyűgyűen, rövideden, mindazonáltal valóban világossan, meg-mutatni a' tévelygésnek a' keresiye Hittől-ülő külömbözését.

2. Avagy csak vastagítottan meg azok az igazságban olly formán, hogy mindenkor kések lehessenek mint őltalmazák magokat, ha vala-mint arról a' részről őstromoltatának. Mivel elég az ollyanoknak ha midőn őstromoltatnak meg-nem bíratnak, ám bár az Ellen-vetéseknek külön-külön eleget ne tehessenek-is.

V. Az magunk viselésében módot tartunk, hogy magunk fejtejtve illetlenesgre ne ragadtassunk. Távoly legyenek innen az átkok, űitkok, tsufolodások, etc. és az mit az Ellenkezők nem tanítanak, rájuk ne fogjuk: sem kelleitnél tovább ebben időt ne töltsünk; hanem inkább az igazságért-ülő buzgolkodás az igyhez illendő keresiye né engedelmességgel és űelédességgel egyelítették: mindenkor külömbesget tévén az egyűgyűségből tévelygők és gonoszságból káromkodók között.

Vallyon hol kell az Vetekeedéseket forgatni?

Az Tzafolo Haszon ennek kíváltképpen-ülő helye; mindazonáltal mindjárt az Tanuságnak Meg-erősítése után-is néhánykor nem helytelenül forgatható. Itt az mint hogy egyébűt-is a' Prædicationnak űensokollástól kell igazgattatni,

N

Az meg-

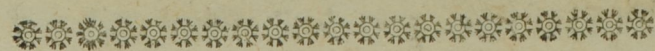
DOCE PRAEDICARE.

Az meg-készített Prædicationak
E L P R A E D I C Á L L Á S Á R O L.
mellyben számot kell tartani.

Az Magunk vi- selésének s Tfe- lekedetünknek MODJARA, melly vagy	Közönseges mellytől	Távol legyenek az	Emberi böltségségnek mutogatása. Tefi indulatoknak } közzé egyeltetés. Emberi bizonfágoknak }	
Kiváltképpé való, melly néz mind az			Kezdődésre, melly ne le- gyen	Szükségtesen, Mestseről vőit hództ, Világi Oratoroknak hitet beszédek-ből álló Beszédek ottan ottan másban ütő.
				Tarts számot rá, I. Az fel-vőit Igek egybe fog- lalásának avagy függésének meg-magyarázá- sával, melly része a Fejtegetésnek, igen hasznos- san elhetni köz Elő-beszédek-helyett. 2. Elhetni néhánykor egyéb dolgoknak rövid oda egyvelítésével-is, mellyben az alkalmazot- sághoz képest a fel-től tzelra valami kiváltkép- pen tartozó dolgok jelentünk; de ezt nem rend- serént, az az, nem mindenkor.
			Magunk viselésére, melly legyen	Lelki a Szívnek belső indula- tából származó.
Szóknak hordozá- sára, melly legyen	ne	Elváltóztatot Lassu Késedelmes notázo álmodozó igen pörgő, hadaró	hancin	termékes serént- való köz Nagyó Magya rán
				való

TABU.

DOCE PRAEDICARE.

TABULA III.

VIA ALIA,

SVPERIORIBVS HAVD ABSIMILIS
ad Conciones formandas.

In Concionis institutione SEPTIEM sunt in genere spectanda:

- I. *Textus*, qui pura puta S. Scriptura est.
- II. *Exordium*, quod sit
 - 1 breve
 - 2 clarum
 - 3 ex ipso textu vel
 - 4 Contextu, vel
 - 5 ex aliis eo pertinentibus Scripturae locis.
- III. *Scopus*, hoc est, quod praecipue Spiritus S. in Textus verbis in-
tendit.
- IV. *Partes*, ubi magis rerum quam verborum series est atten-
denda.
 - Partes sunt
 - 1 quam paucissimae
 - 2 absque vocum peregrinarum intermixtione.
- V. *Fundamentum* doctrinae in Textu.
 - 1 Perspicuae, propriisque verbis conceptae.
 - 2 Si quid in iis obscuri vel dubij occurrat, declaran-
dum est.
- VI. *Doctrina*, quae sint
 - 3 Sit veritas verbo DEI comprehensa.
 - 4 In verbis Textus aperte fundentur.
 - 5 Tractetur inter caetera id omnium maximè, I. quod
Spiritus S. praecipue in Textu intendit.
2. quod Auditorum aedificationi magis in-
servit.

Quae

DOCE PRAEDICARE.

Quæ quidem Doctrinæ:

1. *Confirmatio* { 1. Quod ita sint; ex S. Scripturæ locis, qui sint { 1. eò pertinentes
2. pauci
3. Si necessitas postulet, enodentur etiam ut tanto magis rei applicari possint.
2. *Cur ita sint*, sæpius ex S. Scriptura de promissis Rationibus: { 1. Validae,
2. efficaces,
3. perspicuae.

2. *Illustrantur*, quæ illustratio sit { 1. Satis clara.
2. quæ veritatem spiritali (vavitate) cordibus Auditorum ingerat.

3. *Objectiones*, quæ in contrarium occurrere possent, refellantur { Offiri autem ex tribus possunt huiusmodi objectiones contra doctrinam confirmatam: { 1. Ex S. Scriptura. NB. Lōca Scripturæ apparenter pugnantiā statim concilianda sunt.
2. Ex carnali ratione. Ad quod utrumq; ex aliquo Fidei vel Morum fundamento respondendum est.
3. Ex immaturo Auditorum iudicio.

Observa Inutiles atq; impias tergiversationes ne attingendas quidem esse; earum enim tum commemoratio, tum ad eas responsio, non adjumento sed impedimento foret ædificationi.

VII. Usus.

DOCE PRAEDICARE.

VII. Usus, in quibus Doctrinæ Communes ad specialem ædificationem applicari solent.

1. *Institutorius* seu *Didascalicus*, qui est de veritatis alicujus, seu Fidei Articuli, ex Doctrina educibilis sensu; qui si opus sit, confirmari etiam potest paucis aliquot argumentis, vel { 1. Ex Textu quem præ manibus habemus,
2. Ex aliis S. Scripturæ locis,
3. Ex Articuli illius natura, ad quem elicitā illa veritas pertinet.
2. *Refutatorius*, qui { 1. Ne sit super olim sopitis, vel alijs blasphemis hæresibus; a quibus Auditorum statui non est metuendum; sed --
2. a quibus justus metus esse possit, siq; { 1. ponderosus
2. objectionibus conscientiae inserviens.

3. *Adhortatorius*. Hic si e re sit, Media quoq; seu Auxilia indicanda sunt.

4. *Dehortatorius* seu *Admonitivus* { 1. horribilitatis peccati
2. ex eo oriundæ miseriæ
3. magni periculi
4. NB. Ad horum evitacionē Remedia, ac viā quā opūma mōstranda

5. *Reprehensorius* { 1. In genere, contra quasvis tentationes
2. In specie, in insigni aliqua perturbatione aut terrore.

NB. Sæpe. Signa quoq; ex Sacris literis proponenda sunt, ex quibus Auditores, se ipsos probare possint, an eam gratiam ejusq; mensuram jam acquisiverint, suaq; officia quorum momentur fecerint; aut an participes sint peccatorum reprehensorum, & an eorum statui a futuro periculo non sit metuendum; aut an ii ipsi sint, ad quos depromtæ cōsolationes pertineant: ut ad officia sua serid excitari; se se humiliare, & quo ad statum ipsorū cōsolationē solidā cōsequi possint.

DOCE PRÆDICARE.

Obſerva quoque, In Conſolatione non ad quævis objectiones reſpondendum eſſe, ſed ad eas, quas anima afflicta maxime ob-
jeſtat vel objectare poteſt.

Concluſio fieri poteſt ad eum modum, quem Tabella major exhibet.
Regulæ de hoc ordine.

I Non ſemper neceſſarium eſt ſive Doctrinas ſive Uſus ſingul-
latim ſecundum ſingula hæc diſponere ac elaborare; ſed loco, tempore
Auditorumque ædificationi in hiſ omnibus conſulendum eſt.

II. Huiusmodi Methodus concionandi non eò præſcribitur,
quò neceſſarium ſit Concionatores ei ſe ſemper aſtringere; ſed commen-
datur tantum, utpote de qua jam compertum eſt, ei Deum valde benedi-
xiſſe, eaque populi intellectum memoriâque evidentè eſſe ad iutam.

Interim quocunque modo ſuam Concionator voluerit diſpone-
re concionem, ſequentes tamen Regulæ ipſi obſervatu ſemper erunt ne-
ceſſariæ, ut miniſterio ſuo ritè deſungatur, utpote:

Præſuppoſitis, quòd Concionator (ſecundum Inaſſegregationis
regulas) juſtâ menſurâ lingvas Hebraicam & Græcam, nec non Philoſo-
phiam in quantum ea tum ipſi auxilio erit in Theologiæ ſtudio, tum ut
aliis quoque id ipſum facilius inculcare poſſit, &c. univerſam denique
Chriſtianam doctrinam vel Fidei articulos cum firmiſſimis eorum in Sa-
cra Scriptura fundamentis, majori ſupra Auditores ſuos Menſurâ debeat
callere; nec callere ſaltem ſed etiam toto vitæ ſuæ curſu in iis, per ſervi-
diſſimas preces atque pias ſollicitudines proficere: hiſ inquam præſup-
poſitis, Miniſter Verbi, Miniſterium ſuum inſtituere debet.

1. Operoſè; omni pigritiâ procul amotâ.

2. Perſpicuè, ita ut vel minimus intelligere queat: non perſuâ-
ſoriis humanæ ſapientiæ verbis, non peregrinarum vocum intermixtione,
non inuſitatis loquendi formulis; non æquali ſonorum procidentia, non
humanâ eloquentiâ, niſi rariffimè.

3. Fideliter, ad Chriſti hōnorem, populi conversionem, non au-
tem ad ſuam utilitatem, niſi eorum reliqui faciens, quæ ad ædificationem
perſequent, ſuam ſingulis portionem exhibens abſque perſonarum reſpectu,
id eſt, magnis ac parvis.

4. Sapienter, prudenter, efficaciffimè diſponens tum Doctrinas,
Adhortationes, tum in ſpecie Reprehenſiones, niſi ſuorum affectuum
atque moroſitatum intermiſcens.

5 Cum

DOCE PRÆDICARE.

5. Cum auctoritate, ſicut verbo DEI convenit, eâ cum corpore
is ejuſque membrorum, tum verborum moderatione utens, quæ neque
ſe neque miniſterium in contemptum adducat.

6 Affectu Charitatis, ut populus reapse ſentiat, omnia pro
Concionatoris zelo, ſpirituque ſalutem eorum ſitiente procedere.

7 Tanquam qui à DEO edoſtus, & plenè certiorato ſpiritu pol-
let, id omne quod ipſe docet Chriſti veritatem eſſe; præterea gregi ſuo ſic
præeundo ut exemplar decet: operâ ſuâ magnâ cum ſollicitudine divi-
næ benedictioni commendatâ, ſibi ſuoque cui DEUS ipſum præfecit atten-
dens gregi. Ita veritatis ſcientia permanebit inconcuſſa, plurimæ con-
vertentur animæ: ipſe verò in hac vitâ quidem multiplicem ex labore ſuo
reportabit conſolationem; in altera autem deponetur ei gloriæ corona.

Vgyan azon Magyarúl.

Az Prædicatio Készítésben, ez Hétre kell számot
tartani közönſégen.

I. Az Fel-vejendõ Igékre. Mellyek mindenkör legyenek iſta Szent
Írás.

I rövid	folyó
2 világos	
3 az Igékből magokból	
vagy	
4 a tájon valókból	
vagy	
5 más oda tartozó ſil- lendõ közönſéges értelme Sz. Írásból.	

III Az Fel-tõtt célra, az az, a mire a Sz, Lélek kíváltképpen néz azok-
ban az Igékben.

V. A Résekre, nézvén inkább az dolognak, mint ſem a Szóknak
rendire.

Legyenek a Rések } I mentõl kevesebk.
2 idegen nyelven-való ſóknak közözé-
egyeltetése nélkül.

V. Az

DOCE PRAEDICARE.

V. Az Tanúságnak Fundamentomára az Igékben.

VI. A TANUSÁGOKRA.

Mellyek legyenek

Melly Tanúságok;

1 Meg-erősítesse-
nek

1 Hogy úgy legyenek:

Sz. Írásbeli Helyek-
ből, melyek legyenek2 Miért legyenek úgy,
Gyakrabban Sz. Írásbeli

Okokból; melyek legyenek

2 Meg-világosíttassanak,
melly világosítás legyen3 Az Elő-gördülhető
Ellen-vetések el-iga-
zítottassanak.Háromból szár-
mazhatnak pe-
nig e' fele El-
len-vetések az
meg bizonyít-
tatott Tanúság
ellen;1 Sz. Írásból. NB. Az egy-
mással ellenkezni látszó Sz.
Írásokat, mindjárt össze
kell egygyeztetni.2 Testi okosko-
dásból
3 az Halgatók-
nak éretlen ité-
let rétekeibőlMelly mind
ketőre meg
kell felelni
az Hínek
vag' Erköl-
tsőknek va-
lamely fun-
damentó-
mából.

Tartsd

- 1 Világosítsd ki tulajdon fővel
- 2 Ha mi azokban homályos vagy kétsz-
meg-kell magyarázni.
- 3 Isten Igéjébéli igazság.
- 4 az Igékben látható-keppé fundáltassak
- 5 Forgattassék a többi között leg-inkább
az, 1 mellyre a Sz. Lélek kiváltképpen
néz az Igékben, 2 melly az Halga-
tóknek leg-épületesebb.

1 Oda-tartozók

2 nem sokak

3 Ha szükséges egy kevel-
se forgathatni is azo-
kat, hogy inkább
az dologra szabattat-
hassanak.

1 erősek

2 hathatósak

3 Világosítsd.

DOCE PRAEDICARE.

Tartsd fiamot erre: Az hasontalan fístenelen rétorikázásokat ingyen említeni
sem kell; mert azoknak mind elő-hozása, s mind a' rajok-vafofelet, nem elő-
segélleni, hanem inkább meg-bántani az épületet.VII. Az Hasznokra, mellyekben a Közönséges Tanúságok, kiváltképpen való
épületre szoktak fordítani.1 az Oktatóra vagy Tudósitorra, melly vagyón
az Tanúságból ki-jöhető valamely Igazságnak
(Hit-agazatnak) értelme felől; mellyet ha
kivántatik, meg-is erősíthetni egy néhány ke-
vés erőfőlekkel vagy1 az kezünkben
lévő Igékből.2 egyéb helyekből
a Sz. Írásnak3 a'nak az Hit-
agazatnak ter-
mészetéből, melynek
az a' ki hozott igaz-
ság része.1 ne legyen az régen el-temetett, sem egyéb
olly káromkodo eretnekségek, melytől nem
2 az Tzafoló-
ra, mely
felő az Halgatóknak állapotjok; hanem2 az mellytől félhetné
azokat; az pedig legyen

1 fontos

2 az Halgatók lelki ifjúságának
minden Ellenvetésére szolgáló.3 a' Rá-intőre. Itt ha kivántatik Ezközék,
Segedek mutattassanak, mellyek segít-
senek a' végbe vitelre.4 az El-intőre
vagy
Meg-intőre
5 Feddőtőre1 az bűn rettene-
teffégének2 az a'bol követ-
kezhendő nya-
valyságnak3 az nagy vesze-
lemnek4 NB Ezeknek el-kerülé-
sére, Orvoságot, s leg-
jobb Utat kell mutatni1 Közönségesen, akár mine-
mü probák &c. ellen,2 Kiváltképpen, valamely
nevezetes meg-haboro-
dásban avagy ijetségekben.előven ki-
abrá-
závalNB. Sokszor Sz. Írásból vőtt bi-
zonyos Jegyeket is kell elő-adni, mel-
lyekből az Halgatók, magokat meg-pro-
balhassák, ha töltéké szert azokra a' ke-
gyelmekre, s vittéké végben azokat az ő
tiszteteket mellyekre intetnek; vagy hogy
vagyone részek a' meg dorgált bűnökben
s-felőlje állapotjok az jövőendő veszedelem-
től; avagy ha ollyaké ő, kikre a' ki-hozott
Vigasztalások tartoznának: hogy az ő
tisztetekre valóban fel-ferkentethessenek;
magokat meg alázhassák, állapotjokhoz
képest erős vigasztalást vehessenek.

A'Be

DOCE PRÆDICARE.

Az Bé. Rekesztés lehet a' szerént, a' mint az öreg Táblában vagyon.

Regulák ez Rend. felől.

1 Sem az Tanuságokban sem az Hasnokban nem mindenkor szükséges, hogy edgyenként mind az Tízkelek-berént legyenek s forgattassanak-meg azok: hanem az helyhez, Időhöz, és az Halgatóknak épületekhez kell embernek magát mindenekben szabni.

2 E' fele Ut-mutatás Prædicatio formálásra, nem úgy adatik ki, mint ha chez szükségesképpen kellene minden Tanítóknak magokat mindenkor kötelezni: hanem csak javaltatik ez, mint az mely felől már meg-tapasztaltatott, hogy ezt az Isten igen meg-áldotta, és a' népnek értelme s-emlekezeti ez által láthatóan segítettet.

Mindazáltal ez alább-való Regulák, akar mi formán intézze a' Tanító az ő Prædicatióját, szükségesen meg-kivántatnak, az ő szolgálattyaoknak végbe-vitelére, úgy mint:

1 Fel-téven azt, hogy a' Tanítóknak (az Fel-fenteltetésnek Regulái berént) illendő mértékben érteni kell az Sídó s G örög nyelveket, az Philosophiát a' mennyiben azzal segítheti magát a' Sz. Irási Tudományak értésében, s-egyebekkel is mentől világosb értekezésben, &c. az egész keresztyéni Tudományt, avagy az Hírnek agazatit azoknak Sz. Irásban-való erős fundamentumival edgyütt az ő Halgatói felett-való mértékkel. &c. a' mellyekben telyes életében nevedetni és igyekezni is kell buzgólagos könyörgések és istenes fogalmazatoskodások által: Fel-téven mondom ezeket a' Szent Szolgálatot tenni kell.

Munkásson; minden restelkedést innen ki-rekesztvén.

Világossan, úgy hogy még a' leg-alább-való is meg-érthetesse: nem emberi böltséggnek hitető savaival; nem idegen szoknak a' beszéd-közzé egyelítéssel; nem sokatlan állásokkal; nem a' fő-hangjainak egy formán ejtésekkel, nem emberi ékes mondásokkal, hanem ha igen ritkán.

3 Hivenn, az Christus tisztességére, az Népek meg-térítésére, s-nem penig az maga hasnára; semmit hátra nem hagyván valamik az épít-

DOCE PRÆDICARE.

az pusztáttartóznak, ki-adván kinek kinek az ő rését, semély-válto-gatatlannul mind nagyoknak kisinyeknek.

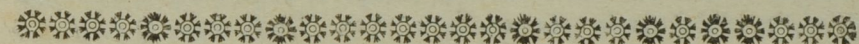
4 Böltsen, ehesen, leg-foganatásban intézvén mind Tanuságit, Rá-intésit, s-nevezet-berént feddődésit, semmit a' maga indulatában s-izetlenlegiben közikbe nem egyelítvén.

5 Méltóságossan, mint Isten Igéjéhez illik, úgy viselvén mind testének tagjait, s-mind állását a' mint se magának, sem az ő szolgálattjának utáltságba hozására ne legyen,

6 Szeretetsbeli indulattal, hogy az Nép valóban láthassa, hogy mindenek az Tanítóknak istenes buzgólagából, és az ő javokat somjuhozó lélekből származnak.

7 Mint Istenől tanítottatott s bizonyossá tetetett Lélekkel lévén, hogy valamit ő tanít a' mind Christus igazsága; ennek felette az ő nyája előtt úgy járván mint a'ban annak példája: nagy fogalmazatos-sággal Isten áldásában ajánlván az ő munkálkodását; és vigyázván magára s-a' nyájra, a' mellyben Isten őtet elő-állatta.

Igy fog ostan az igazságnak tudománya éppen meg-állani, így térítettnek s-éppítettnek-sel fok lelkek: maga penig az ő munkájából fok fe-le vigasztalásokat véssen még ez életben; az más életben penig le-téteik ő-néki az diu-össégnek coronája.

REGULÆ GENERALES MANUDUCENTES,

Quibus ego DEI gratiâ singulariter sum in Concionibus
facile formandis adjutus.

1 Si quis cognoscere velit, cuiusnam generis Usus, ex quavis Doctrina debeat elicere; consideret saltem Doctrinam suam, num ea sit Theoretica, id est, cognitionem aliquam continens, vel Practica, id est, operativa, scil. in vitam; vel ex Utraq; mixta: Si illa fuerit, Noëticum suppedietabit Usus; si ista Practicum, in verò hac, mixtum quoque, h.e. partim Noëticum, partim Practicum.

2 Cum jam ad Doctrinam perventum est, ad ejus secundum artem elaborationem, nihil facilius utiliusque, quam statim considerare, Veritatis quam Doctrina continet, Genus. Quod ubi observatum est, ad su-

DOCE PRAEDICARE.

ad suam in Theologia Sedem, deduci debet. Id est, si vel *Fidei Articulum* sive de *Justificatione*, sive de *Prædest.* &c. in se complectatur, id omne ad suos Locos Communes refertur. Ubi plurimæ eæque variae tum Probationes, tum Explicationes, Illustrationes, & alia ad Doctrinam excolendam facientia occurrent. Similiter in Usibus; qui si Noëtico-informatorius fuerit, ad eum *Fidei Articulum*, cujus Veritas inculcanda pars esse deprehenderetur, deducitur; si Reformatorius seu Elencticus, iidem faciendum. At si Practicus fuerit, isque vel Adhörtatorius vel &c. Bonum illud ad quod exhortamur, ad Genus suum revocatur, an nimirum sit, *Obedientia*, *Timor DEI*, *Justitia*, *Vigilantia*, &c. Quo factis Casuistæ qui virtutum vitiorumque doctrinam tradunt, consulunt, quibus in promptu erit, tam *Motivas* sive ad Bonum sive à Malo; tam *Media*, *Remedia*, *Auxilia*, & *Signa* ad nostræ explorationem, suppeditare sufficienter. Inter alios autem ad ista omnia commendatissimi sunt *Ames.* *Meddull.* *Casus Conscientie ejusdem & Perkinsi.* *Calvini Instit.* *Bucanus.* *Polanus.* *Vollebyj Compend.* *Theol. Riveti Casus in Decalogum*, &c.

Ere quoque fuerit, eorum imprimis qui se in arte concionandi maximè exercitatos cupiunt, ut sibi ex chartis puris *Libellum* fieri curent, in quem *Titulos Locorum Communium*, tum de *Fide*, cum de *Virtutibus*, &c. describant. Et si quid sive legendo sive audiendo, meditandoque ad hujus vel illius *Articuli Fidei confirmationem* singulariter facere observaverint, eò statim referant, consignentque. Probationes *Quòd ita sit* tam *Locis* quam *Exemplis* seorsim, seorsim iidem *Cur ita sit*, seu *Rationes*, inscribendo. Sic etiam in *Virtutum Vitiorumque* negotio: Ubi sub *Titulo majori*, minores quoque justâ distantia apponantur: ut de *Motivis*, de *Remediis*, &c. quo quicquid postea inter legendum, meditandum, audiendumve vel *Motivarum*, vel *Mediorum*, vel &c. deprehendent, subjicere possint. Dici nequit quanto *Libellus* iste nobis erit usui; exuberans utpote *Promptuarium*, ex quo facillimo negotio, universam *Concionum* elaborandarum rationem promere in promptu erit.

Regularum omnium Regula.

Omnium autem maximè id curandum (sine quo omnis eruditio, observationes quævis, mille synopticæ *Tabulæ* frustra sunt) ut *Concionator*, ipse omnium primum comparet animum ad querendum *Legem* *Jehova*

DOCE PRAEDICARE.

Jehova & ad præstandum eam, id est, ei sit ante alios omnes cordi Religio vera quam alios docere vult pietate ipse suum imbuat animum, & timoris Dei zelo, non minus atque doctrinâ ipse alijs præeat. Debet enim qui alios docet semetipsum antea & simul docere *Rom. 2. 21.* Tunc etenim *Concio* maximè efficax evadit, quando *Auditores* observant omnia ex *Concionatoris* intimo cordis affectu procedere, præsertim si seria quoque meditatio, attentaque accedat oratio ad illas ipsas res cordibus *Auditorum* ingerendas, quas alijs dicendo persuadere conatus est. Non enim ita hic habet ut in alijs rebus negotium: vir aliquis improbus in vita communi bonus Medicus, Philosophiæ Doctor bonus, Sartor, Sutor &c. bonus esse potest; at bonus & salutaris Theologus, *Concionator*, nullus nisi pius zeloque gloriæ Dei accensus. Quò respectu (si strictè ageretur) nemo ad *Concionatoris* munus admitti deberet, qui se antea totum, omnemque suam vitam Deo non consecravit.

Hic Coronidis loco, nominatæ cujusdam, ejusque necessariae *Questionis* resolutionem subjungere, non putarim de nihilo futurum.

An etiam *Aliorum* hac in re *Præses* seu *Opera*, inter *Concionum* adminicula sint numeranda; & num iis uti liceat?

R. *Aliorum* hac in re *Opera*, sunt vel *Commentaria* pia & docta; vel *Selectæ* quadam magni judicii, exercitatorumque verbi *Præconum* *Conciones*; vel denique *POSTILLÆ*, id est, *Conciones* super *Evangelis* (ut vocantur) *Dominicalibus*, & *Epistolis* anniversariis, eaq; vel à Pontificiis, alijsque *Heterodoxis*, vel ab ipsis, quod tamen rarius fit, *Orthodoxis* scriptæ. His ita distinctis, hoc modo judicamus: *Commentaria* docta & sana; ut & *Selectæ* piæ interim, in variis *Scripturae S. Textus* judicii maturioris *Virorum* *Conciones*, magno usui fore *Tyronibus*, quin & *Exercitatoribus*. 1. Ex iis enim haurient, verum *Textus* assumendi, tum *Sensum*, *Scopum*, tum cum antecedentibus *Cohærentiam* &c. quæ alias suo Marte, cum primis minus exercitati vel non assequerentur; vel quamvis possent, sua interim *fidere* *Analysi* non auderent. At cum *Doctissimos* quosque pariter sentire observarunt, *judicio* confirmati pergent postea audientius. 2. Præterea & hoc attendendum, non esse semper *Concionatori* satis sive oei, sive temporis; quò *Textui* juxta artem elaborando immorari pro voto posset; tunc saltem temporis *lucranda* causa *Commentatores*, *Concionatoresque* optimos inspicere non

DOCE PRAEDICARE.

fuert inconsultum. 3. Sic experientur clara secundum artem procedendi exempla, & ita quasi manuducuntur ad similia prestanda. 4. Plurima illic invenient, quae in suum usum commodissime transferent. 5. Addiscent quoque quo pacto artem (quod artis magna est) in Concionibus formandis occultent. Quod intelligendum, non respectu praecipuarum magisque necessariarum partium: Connexionis, Partit. Explicat. Doctrin. Confirmat. Usus &c. tantum enim abest, ut haec ab Auditoribus occultanda sint, ut magis omni conatu inculcari iis debeant quam diligentissime: quo Conciones facilius & citius tum intelligantur, tum memoria infigantur. Divina enim isthac ars, Concionum non formandarum tantum, verum etiam addiscendarum artificium est.

Tantum cavebunt diligenter, ne sub auxilij prae-textu, Conciones integras suffurentur, transcribantque, verbatim: id enim non esset donum, quod in ipsis est (jubente Apostolo 2. Tim. 1. 6.) exsuscitare, sed memoriam tantum exercere: quod Ministro Evangelij indignum est. Illud etiam perpendendum talibus relinquitur, eundem Apostolum ab unoquoque Verbi Prae-cone serio requirere, ut Verbum DEI recte secare norit, 2. Tim. 2. 15, id est, ut ad boni Patrisfamilias instar, unicuique Auditori, pro illius necessitate debitaque sustentatione portionem justam assignare, distribuereque percal-leat: quod per Conciones aliunde verbatim emendicatas praestari haud quamquam posse, experientia clamat. Adde quod, emendicatione tali in scientia non proficitur, contra Apostoli mandatum 1. Tim. 4. 15. Viderint ergo illi in gente nostra afflictam ἀδιδάκτοι qui si saltem lectura cognitione facundiaque, quali quali pollere se sentiant, satis se ad ministerium instructos autumant; tantique momenti functionem plurimi eorum, si non ob lautioris, facilioris tamen vitae genus subire imò invadere non verentur: nihil interea tenentes minus, quam expressam (quod Apostolus ab omnibus singulisque Evangelij Ministris diligenter requirit 2 Tim. 1. 13.) sanorum verborum formam. Viderint inquam, quo ausu vastum hoc mare sine velis & remis ingredientur. Vitam quidem istam miseram sanè, fluxamque sustentant utcumque; at verendum o verendum nimis, ne in altera plurimarum animarum ob pastus defectum fame pereuntium rei peragantur.

POSTILLAE quas Pontificii aliique Heterodoxi scribunt habent quidem earum nonnulla auri nonnihil, sed luto multo immixtum: unde id eluere, non est cuiusvis magnam ea res requirit quae eruditionem, quae iudicium. Quod ad eas quas Orthodoxi protrudunt, neque iis multum tribuendum esse celeberr. Amelius Cal. Consc. l. 4. c. 26. asserit. Rationes ejus haec sunt.

DOCE PRAEDICARE.

Sunt. 1. Quia inquit eas sapientius leviores quidam Doctores scribunt, quam sine magno iudicio, tempore sese hac in parte temperant. 2. quia ad Sectiones Dominicales tantum accommodantur, quibus Minister Evangelii non debet adherere. 3. quia neque continent Theologiam docendam, nisi ex minima ejus parte, neque modum docendi tradunt certum & adificationi inservientem, sed qui comparatur ad vanissimis hominibus placendum. 4. quia in illis Ecclesiis ubi maxime sunt in usu, vera religio in suo vigore non habetur; sed vel ignorantia, vel forma quaedam religionis obtinet, potestate ejus abnegata. Ah modo lachrymis digno palpatur hoc inter nos super quo pia devotaque anima ingemiscunt amare! Consulatur his de rebus Hungaricarum quoque Tybiscum Ecclesiarum Canones, imprimis Articuli X & XLII in Major. Verba ita habent: Sacra Biblia sic proponantur, ut Prophetarum & Apostolorum scripta doceantur: & tota doctrina ordine proponatur, ne tantum in Postillis comprehensa Evangelia Dominicalia & Epistolae continentur &c.

Pastores armis coelestibus instructi sint, Bibliis sacris, probatorum & Doctorum Virorum commentariis, corpusque doctrinae proponant, non tantum instar Factorum, Mansorum & Remansorum, tanquam Missalia & Breviaria Papistica, Postillas & Curtaria retineant, & praedicent. Nam perpetua Postillizatio & curtariorum demurmuratio & revolutio, tamquam glebae addictos, facit otiosos & ignaros Pastores &c.

Magyarul.

KÖZÖNSEGES mint egygy kézen-fogva vezető REGULA, melyek engemet Isten kegyelméből a' Prædicationnak könnyen formálátaban kíváltképpen fegéllettek.

I. Ha valaki a' Tanulók között főképpen, meg akarja tudni, mi-némő Hasznok keljen valamely Tanulágból ki-hozni: gondolja-meg csak az ő Tanulágát, ha az valami Istenre vagy Elér-igazgatási taníté, vagy mind az kettőt elegyesleg: Ha az első lében, Elmét néző Hasznok foglalat; ha az második, Tselekedetre tartozót; ha pedig az harmadik, mind az két-sele Hasznok, az az, rész érteni Elmére nézőt, rész érteni Tselekedetre tartozót.

2. Mikor immár az Tanulágra jutott, az annak mesterseges El-készítésegé semmi más könnyebb s-hasznosabb, mint hogy mindjárt gondolja-meg.

DOCE PRAEDICARE.

meg annak az Tanulásgban levő Igazságnak Nemét. Mellyet mikor meg-
tselekedet, mindjárt azt az Theológiában az ő Helyere kell vinni. Az az,
ha vagy Hit-Agazatot, akár az Igazulástól, akár az Választástól, akár má
egyéből; vagy valamit az isteni Tísteletre tartozót, tudni illik az isteni Fél-
lelemről, a' Tűrésről, a' Buzgóságról &c. foglalánd magában az egészen
az ő Köz-helyeire vitetessék. Az holott sok és külömb külömb-féle mind
bizonyítások, s-mind magyarázatok, világosítások és egyéb Tanulást el-
készítő dolgok jönnek-elő. Hasznatos képpen az Hasznokban, melly ha El-
mét oktató lejjend, arra az Hit-Agazatra vitetessék, mellynek az tanítando
Igazság részének találtaik; ha pedig Jobbitó vagy Tzáfó, ugyan a' se-
rént kell tselekedni. De ha Tselekedetet nező lejjend, az pedig vagy Rá-in-
tő, vagy &c. az a' Jó az mellyre intünk; az önnön Nemére vitetessék, ha
tudnillik az Engedelmséggé, Isteni felelemé, Igazsággé, Vigyázásé &c.
Melly meg-lévén az lelki ísméret Akadéki El-igazításokról, kik az Jószágok-
nak s-az Vétkeknek állapotjokrol tanítanak, kérdetessék tanács, kik képesek
lesznek, mind Indításokat akár az Jóra s-akár az Gonoszról; mind Ezközö-
ket, Orvosságokat, Segédek, és Jegyeket az mi meg-probáltatásunkra e-
légseges képpen szolgálhatni. Többek között pedig ezekre leg-inkább javal-
tatnak Amelii Medulla, Casus Conscientiae Perkinsi, Calvini Instit. Bucan-
nus, Polanus, Vollebii Compendiū Theol. Riveti Casus in Decalogū &c.

3. Használni fog ez-is jelesen azoknak, kik magokat az Prædikállás-
ban leg-gyakorlottabbaknak kívánnak lenni, hogy magoknak tista papi-
rosból Könyvet csináltassanak, az mellyben írjak-le az Köz-Helyeknek Tí-
tulust, mind az Hítről, s-mind az Jószágos Tselekedetekről &c. Es ha mit-
vagy olvasva, vagy halgatva, s-elmélkedve, ez vagy amaz Hit-Agazat-
nak meg-erősítésére kíváltképpen szolgálni esekbe vesznek, mindjárt oda vi-
gyék. Az Bizonyításokat *Hogy úgy legyen*, mind Sz. Irásbeli helyekkel,
mind Peldákkal külön, e' sérént azt is *Miért legyen úgy*, avagy az Okokat
külön írván-bé. Így az Jószágoknak s-vétkeknek is dolgában: Holott az
nagyobb Titulus alá az kisebbek is elég távol oda íratassanak, úgy-mint
az Indításokrol, Orvosságokrol &c. az hová ostan vagy olvasás, vagy el-
mélkedés, vagy hallás közben valamí némű Indításokat vagy Ezközöket,
vagy &c. találunk, alá írassák. Elégge meg-nem-mondhani mely nagy
hasznokra szolgáljon ez a' Könyv a' Tanulóknak; úgy-mint rakott Tár-
ház, melyből igen Könyű munkával a' Prædicatio el-készítésnek egész útját
modját kézen vehetni.

Minden

DOCE PRAEDICARE.

Minden Reguláknak Regulája.

Mindeneknek selette pedig arról kell gondot-víselni (melly nélkül-is
minden Tudóság, akár melly meg-jegyzésre méltó dolgok, ezer Summas
Tablák, csak hasonlatlanok) hogy a' Tanító maga intézze mindeneknek e-
lőtte az ő szívét az Jehova Törvényének keresésére és annak tselekedetire &c.
az az, neki legyen mások selett síve sérént-Valo dolog az isteni tistelet, igaz
kegyelsséggel mellyre másokat tanít, szívét ő ekesítse-meg, és isteni felelemnek
buzgóságával, fíntén mint Tudománnyal ő legyen példa egyebeknek.
Mert az ki egyebeket tanít, annak mind-az előtt, s-mind egyben s-mind ma-
gát-is kell tanítani, Rom, 2: 21. Mivel akkor hathatós a' prædicatio, mi-
kor az Halgatók esekbe vetik, hogy mindenek az Tanítónak szóbéli belső
indulatjából származnak, jelesen ha forgalmazos elmélkedés, s-Imadság-
is járul hozzá azon dolgoknak az Halgatóknak sívekben-Valo be plántál-
tatásokért, mellyeket prædicálván el-igyekezetheteni. Mert nem úgy va-
gyon itt a' dolog mint egyebütt; Valamelly nem-jó ember a' közönséges
életben jó Orvos, jó Világi-bőltségg Tanító, Szóis, Varga, Szabo &c.
jó lehet; de jó és idvősségg Sz. Irás Tanító, s-Prædicator, senki nem lehet,
hanem csak az isten-felő és isten dítősségének buzgóságával gerjedező
ember. Mellyhez képest (ha sorossan jarnánk el-benne) senkit az Prædi-
catorlágnak tistire nem-is kellene fel-venni, a' ki annak előtte magát s-egész
életét istennek nem szentelte.

Be-rekesztetnek okaért itt, egygy fenn-forgó szükséges kérdést
igazérok-el; talam nem leszen kellelen.

*Hat az mások e'féle dolgokban Valo munkáival segetheti-e ember ma-
gat, s-Sabad-e?*

Az mások e'féle dolgokban-Valo munkájok, vagy az istenes és tudós
Magyarázatok, vagy valamelly nagy ítelető gyakorlott Tanítóknak válo-
gatoit Prædicatiojok; vagy végeztire az Postillák, az az, az Vasárnapi E-
vangeliumokból (az mint híják) f-estendői faki Levelekből-Valo Tanítá-
sok; a' mellyek is vagy Papistakról s-más Tevelgyókiút íratatának; vagy
magoktul az igaz Vallásuaktul (melly mindazáltal ritkábban esik.) Illyen
meg-külobbözteressel élven, így ítelünk a' dolog felől: Az tudós és igaz
Magyarázatokat, hasonlóképpen az meg-ért ítelető tudós Embereknek
válogatott

DOCE PRÆDICARE.

válogatott istenes *Prædicatorjokat*, nagy hasznokra állattyák lenni az Gyengebbeknek, sőt az Probaltabbaknak-is. 1. mert azokból vehetni az *Fel-vőtt igéknek* mind igaz *Ertelmeket*, *Tzellyokat*, s mind az *felőktől fuggéseket* &c. mellyet egyébként, jelesen magoktól, az Gyakorlatlanbak véghez nem vihetnének; avagy ha tselekedhetnének-is, a magok magyarázattyokhoz bízni nem mernének; de hogy ostan véssik-ezekben hogy az több tudós embereknek-is azon az *ertelmek*, *ítéletekben* meg-erősödvén az után bátrabban mennek-elő-dolgokban. 2. Ennekfelett erre-is kell vigyázni, hogy nem mindenkor érkezhetik az Tanétó, ideje sints mindenkor elégédendő, az *Fel-vőtt igéknek* magyarázattyában-való késztetéshez: avagy csak olyankor idő nyereségnek okáért, az leg-jobb *Magyarázatokat*, s *Prædicatoroknak* *Tanétasokat* meg-tekinteni nem tanatstalan dolog. 3. Így látnak az mesterfég szerént-való *Prædicator* írásra világos példákat, és e képpen mint egy kézen-fogva vezéreltetnek azok által. 4. Sok dolgokat találunk ott, mellyekkel elhetni fognak. 5. Azt-is meg-tanulják mint kellyen el-titkolni, az *Prædicator* írásban a mesterfég, melly-is nagy mesterfég. Mellyet érteni kell, a *Prædicator*nak nem a Főbb és főképesb részre nézve, minémők a *Függes*, *Magyarázat*, *Tanúság*, *Meg-erősítés*. *Hafzon* &c. mellyeket nem hogy el-kellene az Halgatóktól titkolni, de inkább minden forgalmatosággal eleikben kell adni; hogy a szerént az *Prædicator* könnyebben és hamarébb mind meg-erthessék, s mind meg-tartassák. Mivel ez isteni mesterfég az *Prædicator*nak nem csak tsínálásának, hanem még tanulásának-is mesterfége.

Titak hogy igen meg-ohák magokat, hogy az segédnek sine alát, egész *Prædicator*okat ki ne lopjanak, s főnként le ne írjanak, mert ez nem lenne. (az Apostol parantsolattya szerént 1 Tim. 1. 6.) az *Istennek* ő *bennek* levő *ajándékját* fel-ébregeteni, hanem csak az emlékeztető tehetseget gyakorlának, melly az Tanétóhoz illetlen dolog. Azt-is ezekben kell az illyeneknek venni, hogy az Apostol minden *Prædicator*ul igen meg-kívánnya, hogy az *Isten* ígejét *igazán* tudja használni 2. Tim. 2. 15. az az, hogy az jó Tseledes-gazda-ként, mindenik Halgatójának, a nak főképe s kelletekeppen-való tapláltatása szerént, a részt ki tudja mutatni s ostan; mellyet az másunn főnként koldult *Prædicator*ok által, az mindennapi példa mutatya hogy nem tehetni. Ez-is hozzá-való, hogy a fele koldulással, nem mutatni meg az tudományban-való öregbülést mindenek előtt 1 Tim. 4. 15. Meg-lásák azért ama Tanétásra alkalmatlanok, nyomorult Nemzetünkben, kik ha csak olvasni tudnák is, s valamenyire-való savattyúságok vagyon, az

vélük

DOCE PRAEDICARE.

vélük hogy az *Prædicator*sághoz elég ertetek legyen; s-ez igen *méltóságos* *Tisztet*, ha nem az *friss* de mind az által az könyű életért fel-venni, sőt erőszakosan rá-ütni nem félnek: azonban semmihez nem értvén kevesbé mint, a miképpen az Apostol meg-kívánnya 2. Tim. 1. 13. az *idvességes* *igének* *ki-rajzolt* *formájához*: Meg-lásák mondom, mint mérik ez nagy tengeren, sem írjok sem *felentzések* nem lévén hozzá, magokat *serentseltetni*. Ez nyavalyas és mulandó életeteket valamint el-tengeritek ugyan; de *felő*, oh igen *felő*, hogy a másikkban a legeltesbéli fogyatkozás miatt sok *hamitalan* *éhel-haló* lelkeknek *veszedelmekben* ne ők *íreltessenek* *bűnösöknek*.

A mi az *POSTILLAKAT* illeti, először-is mellyeket Pápiák s egyéb *Tévelygők* írtanak; azoknak némelyleikeiben, vagyon ugyan nem tagadhatni alkalmassá arany, de sok sár közöt: a honnan azt nem minden tudja ki mosni; nagy tudományt és *ítéletet*-is kíván az a dolog. Az igaz Vallásuaktól iratattatathoz-is (azt állattyá amaz híres neves *Amesius*) né sokat bízhatni. Illyen okokkal: 1. mert a *felőket* *gyakraban* az *vátozobb* *elméjű* *Doctörök* írják, kik nagy *ítélet* nélkül magokat ez részből az időhöz *alkalmaztatják*. 2. mert e fele *Postillák* csak az *Vasárnapi Szakásokhoz* *szabattattanak*, mellyekhez az *Evangelium* *Hirdetőjének* nem kell magát kötni. 3. mert az *tanítatandó* *Sz. Írási* *tudományt* sem foglalják magokban, hanem csak *valami* *kirfny* *résében*, sem *tanétásnak* *épületre* *szolgáló* *bizonyos* *módját* nem *szolgáltatják*, hanem olyat melly az *hívságos* *embereknek* *tettése* *szérént* *vagyon* *intézve*. 4. mert azokban az *Ecclesiákban*, mellyekben az *Postillakkal* *mentül*-*inkább* *elnek*, az igaz Vallás nintsen az ő erejében, hanem vagy *tudatlanság*, vagy a Vallásnak *valami* *külső* *mutatása* *forog* *fenn*, *ereje* *penig* a *nak* *meg* *ragadtartott* (Oh siralmasson *tapaftaljuk* mi ezt közöztünk; nyögnek-is az istenes buzgó lelkek rajta!) Lásd ezenek *felől* az *Tifán* *innen* *levő* *Magyar* *Ország* *Ecclesiáknak* *Articulust*: nevezet *szérént* az x dikt és xlii dikt. Így vannak azok: Az *Sz. Biblia* *ny* *pradicaltasék*, *hogy* az *Prophetáknak* s *Apostoloknak* *Írásokra* *tanétassanak* az *Hivek*, és az egész *mennyei* *Tudomány* *renddel* *szolgáltatassék*-ki, ne csak az *Postillákban* *foglaltatott* *Vasarnapok* *Evangeliumok* és *Levelek* *egy* *más* *után*.

Az *Prædicatorok* *mennyei* *seggyverekkel*, *ugymint* *Sz. Bibliával*, és *bévőtt* *tudós* *Embereknek* *Magyarázatokkal* *jól* *el-készültek* *legyenek*, és az egész *kereftyeni* *tudományt* *pradicalják*, s nem az *kollbasz-töltők*, s *rágók* *meg* *ugyan* *azonokat*, *vissza* *hagogva* s *szijva* *Meg-rágók* *módjára* csak *Postillákat*, s *Curtarinkat* *mint* *valami* *Misező* *Könyveket* s *Papist* *Breviár*

DOCE PRAEDICARE.

Breviarokat, tartisanak és predicaljanak. Mert az mindenhai Postika predicallas, és a fele dirib daraboknak bérbitelese s-elől s-meg elől kezdése, az azokra-valo támaszkodás által henyekké és tudatlanokká téstik az Predicatorokat &c.

VEGE.

Vérkes Nyomtatások.

Az Elöl-járó Besédben old. 1. linea 2. olvasd azt nem ezt. 4 old. 6 lin. olvasd a fele. ugyan ott az 15 lin. olv. a mi ő tollók jó. 23 lin. olv. bőszen-állo.

A'DOCENOSORAREban.

Az V. TAB. old. 3. az 11 sámnál-vaó rendben, az v-lao-1 olv. való

A Közönleges Regulákban, a 3 old. 3 lin. olv. elménk.

AZ ABBA ATYAban.

Első Szakaß old. 2. lin. 17 olv. könyör-gésben. 17 old. 18 lin. olv. eny-hellye. Harm. Szak. old. lin. 11, olv. fíaidat.

A'DOCEPRAEDICAREban.

TAB. I. old. 1. lin. 17, az szélő re-keß, ne a finis hanem az indigentia aránt kezdődjek. Old. 3. lin. 15 olvasd ne qua concludenda, hanem qua concilianda sunt. 4 old. lin. 6. az innetiő sélín így olv. & ad voluntatem affectuq, ne effectuq. Ugyan ott a 25 lin. olv. tanto majori nisu, nem usu. Ugyan ott 29 lin. 10. old. ki egyik jam-t. Old. 7. lin. 8 az küllő sélín olvasd Haretice.

Az I. TAB. a Magyarjában 3 old. 29 lin. az 5 dik sám alatt olv. mellyek fundal-tassanak. Old. 4. lin. 23 az 8 sám alatt olv. mellyek nem mellyet.

TAB. II Latin, Old. 1 lin. 8. olv. DE-CLAMATIO 2 Old. 18. lin. olv. quā eno-dandum quid VERI textui insit. Old. 3. 13 olv. azért keresnek másunnan hartzra alkalm &c.

TAB. III. Latin. 2 Old. 9 lin. az in-nető sélín olvasd így, quā in contrarium occurrere possent.

A többir a' kegyes Olvasó magátul-is el igazétharja.